

Имајући у виду ваше примедбе на Нацрт закона о изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља и Анализу ефеката закона, овим путем вам достављамо допуњену Анализу ефеката закона и унапређени текст Нацрта закона.

Допуне Анализа ефеката закона и Нацрта закона су видно обележене болдирањем текста који је допуњен.

С тим у вези истичемо и следеће:

1) У вези са примедбом да би Нацрт закона требало да буде усклађен са Националним програмом руралног развоја 2015-2020 да овај документ није усвојен, али се не очекује да ће овај програм бити суштински измењен у односу на циљеве и мере, али га је потребно довести у везу са буџетом од 2016. године.

2) У Анализи ефеката закона, одговор на питање **На кога ће и како утицати решења предложена у закону** је допуњен, у смислу образложења утицаја решења из члана 5. Нацрта закона којим се мења члан 7. Закона о средствима за заштиту биља.

4) Одговор на питање **Који су трошкови које ће примена закона изазвати грађанима и привреди, посебно малим и средњим предузећима**, у Анализи ефеката закона, је допуњен у смислу:

- објашњења у оквиру којих мера програма се може спроводити надокнада средства уложена у обуке за безбедну примену, руковање, складиштење и транспорт средстава за заштиту биља, као и контролно тестирање уређаја за примену средстава за заштиту биља професионалних корисника као мере подстицаја пољопривредним газдинствима, као и веза са општим циљевима Националног програма руралног развоја;

- оцене трошкова које ће имати лица из члана 8. Нацрта закона којим се мења члан 10. Закона о средствима за заштиту биља;

- објашњења и оцене трошкова по основу такси прописаних чланом 29. Нацрта Закона којим је измењен члан 70. став 1. тач. 1) и 2) Закона о средствима за заштиту биља.

При томе указујемо да су трошкови у вези са преиспитивањем решења о регистрацији били анализирани, јер је било наведено да су већ утврђени Одлуком о висини накнаде у области средстава за заштиту биља („Службени гласник РС”, број 113/13 и 30/14) и да неће бити мењани, осим њиховог усклађивања, као што се врши и усклађивање динарских износа републичких административних такси, јер таксе, наведене у члану 29. Нацрта закона нису нове у односу на накнаде из члана 70. Закона који је измењен, већ су само уподобљене изменама одговарајућих чланова или су, као у случају **свих врста регистрације радвојене на неколико**, али су износи тих такси већ прописани. С тим у вези додато је само објашњење да се то односи и на таксу за преиспитивање решења о регистрацији и наведене конкретне тачке Одлуке којима је то и спроведено (тачка 2. подтачка 3) Одлуке).

У вези са примедбом да постоје бројни потенцијални трошкови које ће примена закона изазвати привреди у смилу малих и средњих предузећа као произвођача, заступника и увозника дато је детаљно објашњење зашто се сматра да су сви потенцијални трошкови већ анализирани

5) Одговор на питање **Да ли закон стимулише појаву нових привредних субјеката на тржишту и тржишну конкуренцију**, у Анализи ефеката закона, је допуњен у смислу:

- објашњења зашто се овим законом се не утиче на стварање нових привредних субјеката на тржишту и на тржишну конкуренцију, као ни на затварање постојећих привредних субјеката, у делу који се односи на производњу, регистрацију и дистрибуцију средстава за заштиту биља, укључујући и мала и средња предузећа;

- анализе ефеката из члана 5. Нацрта закона којим се мења члан 7. Закона о средствима за заштиту биља;

- образложење решења из члана 26. Нацрта закона којим је измењен члан 51. Закона о средствима за заштиту биља **и с тим у вези допуњене одредбе члана 26. и 45. Нацрта закона.**

б) Одговор на питање **Које ће мере током примене закона бити предузете да би се остварили циљеви доношења закона** у Анализи ефеката је допуњен са мерама и активностима које ће бити спроведене у вези са службеним и референтним лабораторијама, обукама професионалних корисника и контролним тестирањем **и с тим у вези допуњене одредбе члана 23. и 45. Нацрта закона.**

IV. АНАЛИЗА ЕФЕКТА ПРОПИСА

1. Који проблем се решава законом?

Нацртом закона о изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља отклањају се проблеми у примени појединих одредаба Закона о средствима за заштиту биља, пре свега у систему регистрације средстава за заштиту биља, укључујући и његово даље усклађивање са релевантним прописима ЕУ, пострегистрационе контроле средстава за заштиту биља, као и успостављању система обука у области средстава за заштиту биља.

Законом о средствима за заштиту биља („Службени гласник РС”, број 41/09) се уређује регистрација, контрола, промет, увоз и примена средстава за заштиту биља у пољопривреди и шумарству, послови од јавног интереса у области средстава за заштиту биља, као и друга питања од значаја за средства за заштиту биља.

Услови везани за производњу средстава за заштиту биља нису предмет уређења овог Закона, обзиром на чињеницу да су обухваћени прописима из области заштите животне средине и планирање и изградње, те је овим Законом (члан 10. став 2) направљена веза са овим прописом, у смислу да, у поступку регистрације средстава за заштиту биља, произвођач који има седиште у Републици Србији, доставља доказ о регистрацији у Регистар привредних субјеката у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката и доказ о испуњености услова за производњу средстава за заштиту биља у складу са прописима којима се уређује заштита животне средине.

Исти случај је и са заступницима произвођача који немају седиште у Републици Србији, односно у поступку регистрације средстава за заштиту биља административно се проверава да ли су регистровани у Регистар привредних субјеката у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката и морају имати уговор о заступању којим се нарочито утврђује и осигурава одговорност за евентуалне штете које настану применом средстава за заштиту биља на територији Републике Србије (члан 10. став 3. Закона).

Главни разлог измена и допуна Закона о средствима за заштиту биља даље јесте даље усклађивање са релевантним прописима ЕУ у области средстава за заштиту биља које је, као једну од две главне обавезе, поред успостављања зоне слободне трговине, Република Србија преузела ратификацијом Споразума о стабилности и придруживању.

Законом о средствима за заштиту биља делимично је пренета у национално законодавство Директива Европског савета број 91/414/ЕЕЗ о стављању на тржиште средства за заштиту биља и основне одредбе Уредбе (ЕЗ) број 396/2005 Европског парламента и Савета од 23. фебруара 2005. године о максималним нивоима резидуа пестицида у или на храни и храни за животиње биљног и животињског порекла.

У међувремену, Европска унија (ЕУ) је, као резултат ревизије Директиве број 91/414/ЕЕЗ, доношењем Шестог акционог програма животне средине и Тематске стратегије о одрживој примени пестицида, у 2009. години донела нови законодавни оквир у области средстава за заштиту биља, који обухвата:

– Уредбу (ЕЗ) број 1107/2009 Европског парламента и Савета од 21. октобра 2009. године о стављању на тржиште средстава за заштиту биља и на основу које престају да важе Директиве Савета 79/117/ЕЕЗ и 91/414/ЕЕЗ, која

је почела да се примењује од 14. јуна 2011. године (REGULATION (EC) No 1107/2009 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 21 October 2009 concerning the placing of plant protection products on the market and repealing Council Directives 79/117/EEC and 91/414/EEC);

– Уредбу (ЕЗ) број 1185/2009 Европског парламента и Савета од 25. новембра 2009. године о о статистикама о пестицидима, која је почела да се примењује 30. децембра 2009. године (REGULATION (EC) No 1185/2009 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 25 November 2009 concerning statistics on pesticides);

– Директиву Европског парламента и Савета број 2009/128/ЕЗ од 21. октобра 2009. године којом се успоставља оквир за деловање Заједнице у постизању одрживе примене пестицида (DIRECTIVE 2009/128/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 21 October 2009 establishing a framework for Community action to achieve the sustainable use of pesticides) и

– Директиву Европског парламента и Савета број 2009/127/ЕЗ од 21. октобра 2009. године којом је замењена Директива број 2006/42/ЕЗ о машинама за апликацију пестицида (DIRECTIVE 2009/127/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 21 October 2009 amending Directive 2006/42/EC with regard to machinery for pesticide application).

У одговарајућим радним документима ЕУ (2009-2014) о напретку Републике Србије у процесу европских интеграција, односно у Годишњим извештајима о напретку, Европска комисија је констатовала да је постигнут одређени напредак у усклађивању и примени закона у области средстава за заштиту биља и остатака пестицида али да, без обзира на извесан напредак, постоји потреба даљег рада на испуњавању услова ЕУ.

Примера ради, у Извештају о напретку Републике Србије за 2010. годину Европска комисија је констатовала да: „Поступак за регистрацију нових средстава за заштиту биља није усклађен са прописима ЕУ.” (Извештај о напретку Србије за 2010. годину {КОМ (2010) 660}, 9. новембар 2010. године - Serbia 2010 Progress Report” {СОМ(2010) 660}, 9 November 2010), а за 2012. годину да: „Поступак за регистрацију нових средстава за заштиту биља још није усклађен са правним тековинама ЕУ. Иако су делови законодавства о стављању на тржиште средстава за заштиту биља пренети, усклађивање са правним тековинама ЕУ и даље треба да се заврши.” (Извештај о напретку Србије за 2010. годину {КОМ (2010) 660}, 9. новембар 2010. године - Serbia 2010 Progress Report” {СОМ(2010) 660}, 9 November 2010).

У Извештају о напретку Републике Србије за 2013. и за 2014. годину Европска комисија је констатовала да: „Поступак за регистрацију нових средстава за заштиту биља треба додатно ускладити са правним тековинама Европске уније”, као и да „Законе о средствима за заштиту биља и средствима за исхрану биља тек треба изменити и допунити” (Извештај о напретку Србије за 2013. годину {КОМ (2013) 700}, 16. октобар 2013. године - Serbia 2013 Progress Report” {СОМ (2013) 700}, 16 October 2013; Република Србија 2014 Извештај о напретку {КОМ (2014) 700}, 8. октобар 2014. године - Serbia 2014 Progress Report” {СОМ (2014) 700}, 8 October 2014).

Иако Закон о средствима за заштиту биља садржи и неке од одредби нових ЕУ прописа (о ађувантима, основним супстанцама, инегралном управљању штетним организмима, контролном тестирању уређаја за примену средстава за заштиту биља, обукама крајњих корисника, дистрибутера и

саветодаваца и вођење евиденција), његова хармонизација са важећим ЕУ законодавним оквиром је и даље само делимична.

Престанак примене два система регистрације (и према Закону заштити биља и према Закону о средствима за заштиту биља) је други проблем који је неопходно решити доношењем измена и допуна Закона о средствима за заштиту биља.

Наиме, на регистрацију средстава за заштиту биља примењују се и одредбе Закона о средствима за заштиту биља (чл. 11-25), али и одредбе Закона о заштити биља, односно у Републици Србији регистрација средстава за заштиту биља може се извршити на два начина:

– у складу са чл. 11-25. Закона о средствима за заштиту биља, којима су у национално законодавство пренети захтеви Директиве број 91/414/ЕЕЗ, али и

– у складу са Законом о заштити биља, и у том случају примењују се следећи чланови тог закона: 47, 48. став 2, 50. ст. 1, 3. и 4, 52. став 1, 54. ст. 1. и 2, 55. став 1. и 2. и 56.

При томе, подносилац захтева бира начин регистрације средстава за заштиту биља.

Системом регистрације средстава за заштиту биља мора се обезбедити висок ниво заштите како здравља људи, тако и здравља животиња и животне средине и истовремено обезбедити конкурентност пољопривредне производње на начин да се осигура да подносиоци захтева за регистрацију средстава за заштиту биља (домаћи и страни произвођачи средстава за заштиту биља) докажу да супстанце које средства за заштиту биља садрже или произведена средства за заштиту биља стављена у промет немају штетан утицај на здравље људи или животиња или било какав неприхватљив утицај на животну средину.

У поступку регистрације средстава за заштиту биља приоритет се даје заштити здравља људи и животиња и животној средини у односу на циљ унапређења биљне производње. Тиме се обезбеђују висок ниво заштите здравља људи, животиња и животне средине.

Истовремено, систем регистрације средстава за заштиту биља мора да буде заснован и на принципу предострожности чак и у случајевима када постоји научна неизвесност у погледу ризика у вези са здрављем људи или животиња или животне средине који настају услед примене средстава за заштиту која су регистрована.

Обзиром да је сврха поступка регистрације обезбеђење високог ниво заштите здравља људи, здравља животиња и животне средине и поштујући принцип предострожности, систем регистрације мора да пружи могућност да се решење о регистрацији средстава за заштиту биља, у току рока на који је издато, ревидира и повуче, односно укине, ако садржи активну супстанцу, протектант, синрегист или коформуланте за које се, на основу најновијих и доступних научних и техничких сазнања посумња и/или докаже да представљају ризик са здравље људи или животиња или животне средине, који не могу и не смеју бити предмет „стеченог права” једном издатог решења о регистрацији на одређени период.

Систем регистрације средстава за заштиту биља у складу са Законом о заштити биља је једноставан, у смислу документације која се подноси, као и испитивања која су неопходна да се изврше како би се доказало да средства за заштиту биља немају штетан утицај на здравље људи или

животиња или било какав неприхватљив утицај на животну средину и овај систем није у складу системом ЕУ, али и других земаља у свету (Русија, Америка, Канада, Аустралија, Јапан, Кина).

Због тога се, у периоду од 2009. године (од ступања на снагу Закона о средствима за заштиту биља) појавио већи број домаћих правних лица и предузетника, који подносе захтеве за регистрацију средстава за заштиту биља (а да то нису домаћи произвођачи), који најчешће имају једног или два запослена и који нису упућени ни у чак овако једноставну процедуру регистрације у складу са Законом о заштити биља и који су вођени само економским интересом продаје средстава за заштиту биља која се најчешће користе у Републици Србији.

Ова правна лица и предузетници због тога не могу приликом продаје да обезбеде адекватне информације корисницима о правилној и безбедној примени средстава за заштиту биља.

Такође, и страни произвођачи, било да се ради о европским и светским развојно-истраживачким компанијама или генеричким европским компанијама, али и домаћи произвођачи, искористили су овако једноставну процедуру регистрације да повећају портфолио својих производа.

Дешава се и да европске и светске развојно-истраживачке компаније или генеричке европске компаније региструју средства за заштиту биља у Републици Србији, која нису истог квалитета као она која региструју и стављају у промет на европском тржишту. Најчешће је то у питању чистоћа активне супстанце.

При томе, регистрован је већи број средства за заштиту биља на бази истих активних супстанци. Примера ради на бази активне супстанце глифосат регистровано је 33 средства за заштиту биља, од чега 25 са истим садржајем активне супстанце и са скоро идентичном применом, или примера ради 28 средстава за заштиту биља на бази никосулфурана, или 17 средстава за заштиту биља на бази манкозеба, или 14 на бази абамектина или 12 на бази ацетамиприда (сви са истим садржајем активних супстанци и истом применом).

Све то је довело до ниских цена средстава за заштиту биља и њихову доступност не само професионалним корисницима, којима су ови производи неопходни ради заштите усева и засада, али и непрофесионалним корисницима (тзв. „викендашима”), који поседују мале окућнице и који не поседују нити основна знања о примени средстава за заштиту биља, а нити о мерама предострожности за њихову безбедну примену.

Иако је нижа цена ових производа и њихова већа доступност на тржишту повољност коју имају пољопривредни произвођачи као корисници средстава за заштиту биља, ипак није задовољен основни принцип примене ових производа, а то је да је на тржишту доступан већи број производа који имају како различите намене, тако и различите механизме деловања, како би се избегла појава резистентности штетних организама на средства за заштиту биља. Тиме се избегавају случајеви да врло брзо дође до појаве неефикасности средстава за заштиту биља због резистентности штетних организама који се сузбијају, али и до учесталијих примена средстава за заштиту биља, чиме се свакако нарушава и квалитет животне средине и безбедност потрошача.

При томе, треба увек имати у виду да се не ради о производима широке потрошње, и да без обзира што је примена средстава за заштиту биља један од најважнијих начина унапређења пољопривредне производње и заштите биља и биљних производа од деловања штетних организама, средства за

заштиту биља могу имати и неповољан утицај и да њихова примена може подразумевати ризике и опасности за људе, животиње и животну средину, нарочито ако се стављају у промет без званичног испитивања и одобрења, као и ако се неправилно примењују.

Један од проблема који се решава изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља јесте и успостављање система испитивања ефикасности средстава за заштиту биља у поступку регистрације. Ове врсте испитивања, онако је то утврђено Законом о средствима за заштиту биља, нису послови од јавног интереса и за њих не могу бити издвајана средства из буџета, обзиром да су то испитивања која морају бити приложена у поступку регистрације средстава за заштиту биља и представљају услугу не државном органу, већ подносиоцу захтева за регистрацију који, за ту врсту услуге плаћа одговарајућу надокнаду институцији која таква испитивања обавља. На надлежном органу је да успостави услове под којима се таква испитивања могу обављати, како би се тестови ефикасности које ове институције обављају могли процењивати на основу критеријума за процену које такође успоставља надлежни орган.

У Републици Србији ове врсте испитивања обављају, по основу овлашћења Министарства на основу Закона о заштити биља, седам институција (институти и факултети у области пољопривреде). Међутим, ове институције немају уведене стандард добре експерименталне праксе (Good Experimental Practice - GAP), како се то захтева у ЕУ, обзиром да, како Законом заштити биља, тако и Законом о средствима за заштиту биља, није прописано увођење овог стандарда, као ни услови за издавање GAP сертификата.

Један од проблема који се решава изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља јесте и успостављање система службених и референтних лабораторија.

Дирекција за националне референтне лабораторије основана је Законом о безбедности хране („Службени гласник РС”, број 41/09). Овим законом, као и Законом о средствима за заштиту биља и Законом о здрављу биља („Службени гласник РС”, број 41/09) уређени су послови Дирекције, као лабораторијски и са њима повезани стручни послови у области безбедности хране и хране за животиње. Област средстава за заштиту биља јесте део безбедности хране и хране за животиње, обзиром на чињеницу да се ови производи користе у примарној биљној производњи (заштита усева и засада), као и у процесу њиховог складиштења и једноставне обраде (заштита ускладиштених примарних и једноставно обрађених производа биљног порекла) и да преко примарних и једноставно обрађених биљних производа доспевају у ланац хране и хране за животиње као остаци активних супстанци које средства за заштиту биља садрже.

Такође, неопходно је стално пратити квалитет формулација средстава за заштиту биља која се стављају у промет у Републици Србији, како би се утврдило да ли регистрована средства за заштиту биља испуњавају услове утврђене у решењима о регистрацији (садржај активне супстанце, физичке и хемијске карактеристике различитих врста формулација средстава за заштиту биља које су значајне за њихово безбедно руковање, складиштење и примену).

При томе, за испитивање службених узорака формулација (при увозу и контроли промета и примене), али и за испитивање у сврху регистрације, нису били предвиђени захтеви о њиховој акредитацији, нити у складу са Законом о заштити биља, а нити у складу са Законом о средствима за

заштиту биља. Међутим, највећи број лабораторија која су ова испитивања обављају у складу са овлашћењима према Закону о заштити биља, а на основу члана 87 Закона о средствима за заштиту биља) је акредитовано у складу са SRPS ISO/IEC 17025:2006 (од пет овлашћених, четири лабораторије су акредитоване).

Сваки фитосанитарни инспектор има право да, у било којој врсти контроле на територији Републике Србије у складу са Законом о средствима за заштиту биља (промета или примене средстава за заштиту биља), у случају да посумња у квалитет средстава за заштиту биља или на захтев трећих лица узме узорак и достави службеној лабораторији на испитивање.

На захтев странки, због сумњи на квалитет, до сада је узорковано је 14 средстава за заштиту биља. Извршеним испитивањима је утврђено да физичке и хемијске карактеристике испитиваних средстава за заштиту биља су у складу издатим решењима о регистрацији, а евидентирана су и два случаја фалсификата средстава за заштиту биља.

У промету преко државне границе контролише се свака пошиљка средстава за заштиту биља и активних супстанци за производњу средстава за заштиту биља. У поступку контроле при увозу врши се провера документације, ради идентификације пошиљке средства за заштиту биља и активне супстанце која се увози, као и узорковање и испитивање, ради утврђивања да ли су физичке и хемијске особине средстава за заштиту биља или чистоћа активних супстанци у сагласности са издатим решењем о регистрацији средстава за заштиту биља (члан 41. Закона).

Просечно се на годишњем нивоу увезе око 1.000 пошиљки средстава за заштиту биља и активних супстанци, од чега око 840 пошиљки средстава за заштиту биља (око 6.250 тона) и око 160 пошиљки активних супстанци (око 2.250 тона). Од средстава за заштиту биља на годишњем нивоу највише се увозе хербициди (око 300 пошиљки – око 3.400 тона) и фунгициди (око 300 пошиљки – око 1.800 тона). Број пошиљки инсектицида на годишњем нивоу је око 150 (око 700 тона), док сва остала средства за заштиту биља (акарициди, нематоциди и регулатори раста) и ађуванти чине око 50 пошиљки на годишњем нивоу (око 350 тона).

У 2012. и 2013. години забрањен је увоз 6 пошиљки средстава за заштиту биља и једна пошиљка активне супстанце, због неусаглашености у смислу физичких и хемијских особина средстава за заштиту биља и техничке чистоће активне супстанце (2012 – три пошиљке средстава за заштиту биља, 2013 – три пошиљке средстава за заштиту биља и једна пошиљка активне супстанце). У 2014. и 2015. години није било неусаглашених пошиљки средстава за заштиту биља и активних супстанци.

Лабораторијска испитивања узорака средстава за заштиту биља и активних супстанци у контроли промета преко државне границе и у промету унутар Републике Србије врши пет институција које су, за ову врсту испитивања, овлашћене од стране Министарства у складу са Законом о заштити биља, од којих су четири институције акредитоване у складу са стандардом ISO 17 025: 2006 од стране Акредитационог тела Србије.

У складу са овим Законом, за сваку врсту испитивања, било да се ради о испитивањима чије резултате је неопходно доставити у поступку регистрације или о испитивањима у сврху службене контроле, прописани су захтеви о акредитацији, и то добре лабораторијске праксе (GLP), односно у складу са SRPS ISO/IEC 17025:2006. Због тога што у Републици Србији не

постоји институција која је акредитована у складу са GLP, овим законом је прописано да тестови, односно испитивања физичких и хемијских својстава формулација средстава за заштиту биља, која су неопходна за поступак регистрације, могу бити урађена и у лабораторијама акредитовано у складу са SRPS ISO/IEC 17025:2006. Наиме, у поступку испитивања формулација средстава за заштиту биља ради њихове регистрације не раде се никаква друга врста испитивања до оних која се обављају у поступку испитивања узорака узетих у поступку службене контроле. За те лабораторије, и у ЕУ и у свету, прописан је захтев за акредитацијом у складу са ISO/IEC 17025.

Обзиром да остаци средстава за заштиту биља у храни и храни за животиње морају бити на таквим нивоима који су безбедни по здравље људи и животиња, а да квалитет формулисаних средстава за заштиту биља стављених у промет у Републици Србији морају задовољавати услове утврђене решењем о регистрацији, Законом о средствима за заштиту биља прописан је програм пострегистрационе контроле, који подразумева узорковање и испитивање хране и хране за животиње и формулисаних средстава за заштиту биља и њихово испитивање.

Контрола примене средстава за заштиту биља се врши и преко контроле остатака средстава за заштиту биља (односно активних супстанци које средства за заштиту биља садрже, као и њихових метаболита и производа деградације) у биљу и биљним производима. Контрола остатака се спроводи у складу са Програмом пострегистрационе контроле средстава за заштиту биља, који је почео са спровођењем од 2013. године

Од 2013. године до сада из буџета је издвојено 100.000.000 динара за Програм пострегистрационе контроле средстава за заштиту биља, односно за годишње програме остатака средстава за заштиту биља у храни биљног и животињског порекла.

Годишњи програми спроводе се у циљу праћења стања (мониторинга) у области остатака средстава за заштиту биља у храни, упознавања произвођача, дистрибутера и увозника хране и потрошача о утврђеним неправилностима, као и искључивање из промета хране биљног и животињског порекла која не испуњава услове максимално прописаних количина остатака средстава за заштиту биља. Годишњи програми се директно односе на безбедност и здравље људи, односно потрошача, јер се њима обезбеђује контрола примене средстава за заштиту биља.

За две године испитано је укупно 3.373 узорака хране (378 у 2013. години, 1.214 у 2014. години и 1.871 – у 2015. години) на присуство 90 активних супстанци и њихових метаболита.

У 2013. години, у 7 узорка хране биљног порекла (воће и поврће) утврђене су вредности остатака изнад национално прописаних максимално дозвољених количина (МДК), и то у пет узорака воћа (малина, бресква, нектарина, јабука и грожђе) и два узорка поврћа (паприка и плави патлиџан), али су утврђене вредности резидуа у три узорка биле ниже су од хармонизованих МДК на нивоу ЕУ, који су важили у време спровођења Годишњег програма.

У 2014. години у 7 узорака хране биљног порекла произведене у Републици Србији утврђене су вредности остатака изнад национално прописаних МДК (4 узорка воћа - јабука, шљива, грожђе, малина и 3 узорка поврћа - паприка, краставац и спанаћ), док су у 32 узорака хране биљног порекла из увоза утврђене вредности остатака изнад национално прописаних МДК (16 узорака воћа и 16 узорка поврћа. Резултати Годишњег програма за

2015. годину се обрађују, обзиром да нису завршена испитивања свих узетих узорака.

Лабораторијска испитивања хране, у оквиру Годишњег програма, спроводе лабораторије са којима је МПЗЖС закључило уговор, на основу спроведеног конкурса, прво у 2009. години, а затим и у 2015. години, у складу са законом којим се уређује безбедност хране. Све лабораторије су, за ове врсте испитивања, акредитоване у складу са стандардом ISO 17 025: 2006 од стране Акредитационог тела Србије.

Имајући у виду да Дирекција за националне референтне лабораторије још увек није у функционалном стању (недостатак инструменталне технике и запослених) неопходно је, до њене потпуне оперативности, користити постојеће лабораторије које испуњавају услове да могу бити означене као службене, односно референтне лабораторије.

У Приручнику о главним административним структурама неопходним за спровођење правних тековина (ажуриран у фебруару 2013. године), који је од стране Европске комисије достављен Републици Србији као незваничне смернице за пружање подршке стручњацима у земљама обухваћеним проширењем који су укључени у процес усклађивања националног законодавства и администрације са правним тековинама ЕУ, за Поглавље 12 – Безбедност хране, ветеринарску и фитосанитарну политику као главни предуслови да се јединствено тржиште ЕУ прошири на заинтересоване земље, поред приближавања законодавства, наведено је и постојање одговарајућих и обучених администрација.

То се пре свега односи на следеће захтеве:

- 1) одговарајуће инспекцијске органе;
- 2) провере без дискриминације током транспорта и у одредишној тачки као и на спољним границама;
- 3) задовољавајуће лабораторије за испитивање.

У Приручнику је такође наведено да су државе чланице у обавези да организују и одреде једну или више националних референтних лабораторија за сваку референтну лабораторију на нивоу ЕУ.

Поред тога, у релевантним ЕУ прописима, укључујући и прописе у области средстава за заштиту биља и остатака, наведено је да државе чланице одређују надлежне органе и обезбеђују да они располажу довољним бројем одговарајућег квалификованог и искусног особља како би се обавезе утврђене тим прописима извршавале ефикасно и успешно.

Такође, Законом о безбедности хране („Службени гласник РС”, број 41/09), Законом о средствима за заштиту биља и Законом о здрављу биља („Службени гласник РС”, број 41/09), послови Дирекције, поред лабораторијских и са њима повезаних стручних послова, обухватају и одређене послове, који су Законом о министарствима поверени другим организационим јединицама Министарства пољопривреде и заштите животне средине, као што су у области средстава за заштиту биља одређене административне процедуре, примера ради регистрација средстава за заштиту биља, али и други послове који су од значаја за ову област.

То је још један од проблема који треба решити изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља.

Што се тиче контроле дистрибутера и увозника, односно промета средстава за заштиту биља преко државне границе и на територији Републике Србије, подзаконским прописима донетим за спровођење Закона утврђени су

услови везани упис у Регистар дистрибутера и увозника (услови за промет на велико, мало и увоз у смислу објеката у којима се одвија промет средстава за заштиту биља, у смислу површине, материјала од којих су изграђени, броја и намене просторија, опреме, односно средства за личну деконтаминацију и деконтаминацију радних површина, приручну прву помоћ, лична заштитна средства, средства за адсорпцију у случају просипања, опрема за одлагање адсорбованих, као и стручне оспособљености кадрова), укључујући и процедуре везане за контролу у промету и преко државне границе и на територији Републике Србије (преглед, који обухвата- идентификација средства за заштиту биља, преглед документације, амбалаже, превозног средства, средства за заштиту биља и пошиљке и узорковање).

До сада је у Регистар дистрибутера и увозника уписано 724 привредно друштво које се баве дистрибуцијом и увозом средстава за заштиту биља. Укупан број уписаних објеката у којима се обавља делатност дистрибуције средстава за заштиту биља, јесте 961. Од тог броја, 820 објеката је за промет на мало, а 227 објекта за промет на велико. У Регистар се уписује сваки објекат за промет средстава за заштиту биља који је у надлежности дистрибутера, односно увозника.

Сваки од дистрибутер и увозник уписан у Регистар се, поред контроле испуњености услова за упис у Регистар, контролише најмање једном годишње, тако да се у просеку годишње обави око 1.200 контрола.

Пројекција МПЗЖС, у вези броја објеката у којима се обавља промет средстава за заштиту биља, јесте да се у Републици Србији ова делатност одвија у 1.000-1.200 објеката. Пројекција је заснована на првом попису малопродајних објеката, који је у 2005. години извршен од стране МПЗЖС, када је евидентиран 838 објекат у којима се обављао промет средстава за заштиту биља и то само на мало.

У складу са Законом о средствима за заштиту биља сваки крајњи корисник средстава за заштиту биља (члан 64. став 4) је дужан да води евиденцију о сваком третирању биља, биљних производа и прописаних објеката.

Према евиденцијама о извршеним контролама, фитосанитарна инспекција на годишњем нивоу изврши око 300 контрола произвођача биља у вези са вођењем евиденција о примени средстава за заштиту биља. У 70% случајева произвођачи биља не воде евиденције о примени средстава за заштиту биља. У том случају фитосанитарни инспектор налаже мере вођења евиденције (просечно фитосанитарна инспекција наложи око 200 мера годишње).

Законом о средствима за заштиту биља предвиђене су обуке корисника и дистрибутера средстава за заштиту биља (које поред безбедног руковања складиштења и примене подразумевају и правилно вођење евиденције о сваком третирању биља, биљних производа и прописаних објеката), као и лица обављају послове контролног тестирања уређаја за примену средстава за заштиту биља и пружалаца услуга (саветодавних и оперативних).

Иако је контролно тестирање уређаја за примену средстава за заштиту биља (прскалица и орошивача) у Републици Србији законски обавезна још од 1999. године овај систем није у потпуности примењен због изузетно тешке ситуације у привреди, укључујући и пољопривреду, у којој се у претходном периоду налазила Република Србија. Такође, потребно је истаћи да постоји мали број институција (само две), које су од стране Министарства овлашћене за послове инспекције, од којих једна није била у потпуности опремљена за обављање ових послова.

За сада се у Републици Србији обави око 200 контролних тестирања годишње и то је превасходно резултат рада једне од институција која је од стране Министарства овлашћена за наведене послове (Лабораторија за контролу технике за апликацију пестицида Пољопривредног факултета у Новом Саду), која је опремљена и оперативна за обављање ових послова. Иначе, инспекцију најчешће захтевају произвођачи који имају уведене различите стандарде у области пољопривредне производње, као што је Глобал ГАП.

Према попису пољопривреде из 2012. године у Републици Србији евидентиран је број од 138.042 тракторских прскалица. Прецизни и сигурни подаци о броју орошивача за сада не постоје али се, у односу на структуру засада и површина под воћњацима и виноградима, претпоставља да је њихов број око 13.000.

Имајући у виду број уређаја за примену средстава за заштиту биља (више од 140.000), уз процену да једна регионална, пољска станица може обавити око 600 контролних тестирања, Републици Србији је реално потребно 200-230 контролних, пољских станица.

Дефинисањем услова под којима се послови контролног тестирања могу обављати стварају се и услови да и други субјекти, који испуњавају законом прописане услове, могу ове послове обављати.

Међутим, одредбе Закона о средствима за заштиту биља које се тичу обука корисника средстава за заштиту биља, као и обука за обављање послова контролног тестирања уређаја за примену средстава за заштиту биља не обухватају успостављање система обука и сертификације у целости, јер поред доношења програма за наведене обуке, законом нису створени услови за обављање ових обука, као ни услови за издавање сертификата и евидентирање таквих обука.

Како се ови системи не могу успоставити „преко ноћи” неопходно је дефинисати и прелазне рокове за примену одредби Закона, управо водећи рачуна о институционалним и кадровским потенцијалима са којима Република Србија располаже.

Један од проблема који се решава изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља јесте и утврђивање који послови у области средстава за заштиту биља јесу послови од јавног интереса, а за које се обезбеђују средства у буџету Републике Србије. Поред већ поменутих испитивања ефикасности, у послове од јавног интереса, а који су утврђени чланом 6. Закона о средствима за заштиту биља, не спадају ни друга испитивања средстава за заштиту биља, активних супстанци, односно основних супстанци у поступку регистрације, контролно тестирање уређаја за примену или стручно оспособљавање лица одговорних за складиштење, стављање у промет и примену средстава за заштиту биља и уређаја за примену, који представљају услуге, али не државном органу, већ подносиоцима захтева за регистрацију или корисницима средстава за заштиту биља. За те врсте услуге плаћа се одговарајућа надокнаду институцији која такве услуге обављају, а на надлежном органу је да успостави услове под којима се такве врсте услуга могу обављати.

Послови као што је увођење међународних стандарда у испитивању ефикасности средстава за заштиту биља, евиденција потрошње, примене средстава за заштиту биља и заосталих количина средстава за заштиту биља или припремање научне основе за израду прописа у области средстава за заштиту биља представљају развојне или остале стручне послове државних

органа, као што је то утврђено чл. 6. и 7. Закона о државној управи („Службени гласник РС”, број 79/05 и 101/07), којима је прописано да органи државне управе подстичу и усмеравају развој у областима из свога делокруга и прикупљају и проучавају податке у областима из свога делокруга, сачињавају анализе, извештаје, информације и друге материјале и врше друге стручне послове којима доприносе развоју области из свог делокруга.

Примењена и друга истраживања, развијање, успостављање и примену нових поступака, укључујући и област средстава за заштиту биља представљају послове за који спадају у делокруга рада других органи државне управе, као што су органи надлежни за научно-истраживачку делатност.

2. Који циљеви треба да се постигну доношењем закона?

Овим Законом постићи ће се унапређење стања у области средстава за заштиту биља.

Један од важних циљева овог закона је даље усклађивање националног законодавства у области средстава за заштиту биља са правним тековинама ЕУ, у складу са преузетим обавезама из Споразума о стабилизацији и придруживању, односно усклађивање са:

– Уредбом (ЕЗ) број 1107/2009 Европског парламента и Савета од 21. октобра 2009. године о стављању на тржиште средстава за заштиту биља и на основу које престају да важе Директиве Савета 79/117/ЕЕЗ и 91/414/ЕЕЗ, која је почела да се примењује од 14. јуна 2011. године (REGULATION (EC) No 1107/2009 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 21 October 2009 concerning the placing of plant protection products on the market and repealing Council Directives 79/117/EEC and 91/414/EEC);

– Уредбом (ЕЗ) број 1185/2009 Европског парламента и Савета од 25. новембра 2009. године о о статистикама о пестицидима, која је почела да се примењује 30. децембра 2009. године (REGULATION (EC) No 1185/2009 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 25 November 2009 concerning statistics on pesticides);

– Директивом Европског парламента и Савета број 2009/128/ЕЗ од 21. октобра 2009. године којом се успоставља оквир за деловање Заједнице у постизању одрживе примене пестицида (DIRECTIVE 2009/128/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 21 October 2009 establishing a framework for Community action to achieve the sustainable use of pesticides) и

– Директивом Европског парламента и Савета број 2009/127/ЕЗ од 21. октобра 2009. године којом је замењена Директива број 2006/42/ЕЗ о машинама за апликацију пестицида (DIRECTIVE 2009/127/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 21 October 2009 amending Directive 2006/42/EC with regard to machinery for pesticide application).

У одговарајућим радним документима ЕУ (2009-2014) о напретку Републике Србије у процесу европских интеграција, односно у Годишњим извештајима о напретку, Европска комисија је контатовала да је постигнут одређени напредак у усклађивању и примени закона у области средстава за заштиту биља и остатака пестицида али да, без обзира на извесан напредак, постоји потреба даљег рада на испуњавању услова ЕУ, јер „Поступак за регистрацију нових средстава за заштиту биља није усклађен са прописима ЕУ”, као и да: „Иако су пренесени делови закона о стављању на тржиште средстава за

заштиту биља, усклађивање са правним тековинама и даље треба да се заврши”, односно да: „Поступак за регистрацију нових средстава за заштиту биља треба додатно ускладити са правним тековинама Европске уније” и да „Законе о средствима за заштиту биља и средствима за исхрану биља тек треба изменити и допунити” (Извештаји о напретку Републике Србије за 2010, 2012, 2013. и 2014. годину - Serbia 2010 Progress Report {COM (2010) 660}, 9 November 2010; Serbia 2012 Progress Report {COM (2012) 600}, 10 October 2012; Serbia 2013 Progress Report” {COM (2013) 700}, 16 October 2013; Serbia 2013 Progress Report {COM (2014) 700}, 8 October 2014).

Све ово представља додатни разлог за законодавно регулисање ове области са циљем да се ова област организује у складу са савременим европским и светским токовима, посебно по питању система регистрације средстава за заштиту биља, али и по питању одрживе примене средства за заштиту биља, што је врло битно за производњу безбедне хране и хране за животиње и унапређење примарне пољопривредне производње.

Сврха поступка регистрације средстава за заштиту биља јесте обезбеђење високог нивоа заштите здравља људи, здравља животиња и животне средине. Подносиоци захтева за регистрацију средстава за заштиту биља (домаћи и страни произвођачи средстава за заштиту биља) треба да докажу да супстанце које средства за заштиту биља садрже или произведена средства за заштиту биља која се стављају у промет немају штетан утицај на здравље људи или животиња или било какав неприхватљив утицај на животну средину.

У поступку регистрације средстава за заштиту биља приоритет се даје заштити здравља људи и животиња и животној средини у односу на циљ унапређења биљне производње. Тиме се обезбеђују висок ниво заштите здравља људи, животиња и животне средине.

Истовремено, систем регистрације средстава за заштиту биља мора да буде заснован и на принципу предострожности чак и у случајевима када постоји научна неизвесност у погледу ризика у вези са здрављем људи или животиња или животне средине који настају услед примене средстава за заштиту која су регистрована.

Обзиром да је сврха поступка регистрације обезбеђење високог нивоа заштите здравља људи, здравља животиња и животне средине и поштујући принцип предострожности, систем регистрације мора да пружи могућност да се решење о регистрацији средстава за заштиту биља, у току рока на који је издато, ревидира и повуче, односно укине, ако садржи активну супстанцу, протектант, синрегист или коформуланте за које се, на основу најновијих и доступних научних и техничких сазнања посумња и/или докаже да представљају ризик са здравље људи или животиња или животне средине, који не могу и не смеју бити предмет „стеченог права” једном издатог решења о регистрацији на одређени период. Такође, питање безбедности хране, заштите здравља људи, здравља животиња и животне средине не сме бити питање пословања било које индустрије, нити питање опстанка било ког института или факултета, а понајмање не сме бити питање интереса појединаца.

Доношењем Закона ће се омогућити јединствен и транспарентан начин регистрације средстава за заштиту биља. Престанком примене два система регистрације средстава за заштиту биља (и у складу са Законом о заштити биља и у складу са Законом о средствима за заштиту биља), јер неће

бити остављено подносицима захтева (домаћи и страни произвођачи средстава за заштиту биља) да бирају начин регистрације средстава за заштиту биља.

У циљу предвидљивости, ефикасности и доследности утврђен је детаљан поступак за процену при издавању решења о регистрацији средстава за заштиту биља, а за подносиоце захтева прецизирана потребна документација која треба да се достави за регистрацију. Да би се обезбедила доследност у процени, независну процену поред Министарства, који нема довољан број запослених за ову врсту високо специјализованих послова, ове послове обављаће и високошколске установе и научно истраживачке организације које ће бити изабране путем конкурса.

Овај циљ (остварење даљег усклађивања националног законодавства у области средстава за заштиту биља са правним тековинама ЕУ) ће се временски одредити (укључујући и утврђене рокове за доношење подзаконских прописа) и мерити преко Националног програма за усвајање правних тековина Европске уније 2014-2018 (НПАА), чија је друга ревизија у току и који се припрема у складу са Закључком Владе Републике Србије о прихватању плана припреме друге ревизије.

Поред приказа статуса усклађености у ревидираном НПАА биће утврђени планови за потпуно усклађивање са правним тековинама Европске уније до краја 2018. године и период од краја 2018. године до почетка 2021. године као моменат ступања у чланство у складу са дефинисаним циљем Републике Србије, али и кључне активности које ће бити окончане до краја 2018. године и од краја 2018. године (односно момента привременог затварања поглавља) до момента планираног ступања у чланство Европске уније, узимајући у обзир оквирни циљ за ступање у чланство постављен у Уводној изјави датој на првој Међувладиној конференцији (рок 31. децембар 2020. године) (видети одговор на питање Које ће се мере током примене закона предузети да би се постигло оно што се законом предвиђа).

Такође, напредак, односно показатељи учинка на основу којих ће се мерити остварење овог циља, као и извори података који ће се користити током праћења његовог остварења, биће садржани и у годишњим Плановима рада Владе Републике Србије, Годишњим извештајима Европске комисија о напретку Републике Србије у процесу европских интеграција, као и у „Службеном гласнику Републике Србије”.

За потребе усклађивања поступка регистрације средстава за заштиту биља са правним тековинама ЕУ, у првом кварталу 2016. године, након избора твининг партнера и потписивања уговора за твининг пројекат (април 2016. године) који се финансира из нераспоређених средстава из ИПА 2013, потписаће се уговори са спољним оцењивачима у поступку регистрације средстава за заштиту биља, који су изабрани на конкурсним расписаном у 2014. години. Тиме ће бити успостављена јединица за процену у поступку регистрације средстава за заштиту биља изван МПЗЖС.

Заједно са запосленима у Одељењу за средства за заштиту и исхрану биља изабрани оцењивачи ће имати обавезу континуираних обука, у складу са склопљеним уговором, у оквиру трајања поменутог твининг пројекта (2017. и 2018. година), чиме се обезбеђује јачање административних капацитета за поступак регистрације средстава за заштиту биља у складу са ЕУ прописима.

Област средстава за заштиту биља јесте део безбедности хране и хране за животиње, јер се ови производи користе у примарној биљној производњи (заштита усева и засада), као и у процесу њиховог складиштења и

једноставне обраде (заштита ускладиштених примарних и једноставно обрађених производа биљног порекла). Преко примарних и једноставно обрађених биљних производа средства за заштиту биља доспевају у ланац хране и хране за животиње као остаци активних супстанци које средства за заштиту биља садрже. Због тога је неопходно обезбедити **како контролу њихових физичких и хемијских особина (контрола квалитета, која обухвата: прописани садржај активне супстанце и прописане физичко-хемијске особина у зависности од врсте формулације средстава за заштиту биља које су значајне за њихово складиштење, руковање и примену), тако и контролу њихове примене, преко испитивања присуства и нивоа остатака средстава за заштиту биља у храни биљног и животињског порекла у Републици Србији, као и искључивање из промета у Републици Србији средстава за заштиту биља која не испуњавају прописане услове квалитета (садржај активне супстанце и физичко-хемијске особине у зависности од врсте формулације) и хране биљног и животињског порекла која не испуњава услове максимално прописаних количина остатака средстава за заштиту биља у храни и храни за животиње.**

Обзиром на чињеницу да Дирекција за националне референтне лабораторије, основана Законом о безбедности хране („Службени гласник РС”, број 41/09), још увек није у функционалном и оперативном стању (недостатак инструменталне технике и запослених **због забране запошљавања**) неопходно је, до њене потпуне оперативности, користити постојеће лабораторије, **које већ обављају наведне послове, а** које испуњавају услове да могу бити означене као службене, односно референтне лабораторије, а које ће радити испитивање службених узорака хране и хране за животиње на остатке средстава за заштиту биља, као и формулација средстава за заштиту биља, при њиховом увозу и промету и примени у Републици Србији **до потпуне оперативности Дирекције за националне референтне лабораторије.**

Формирање националних референтних лабораторија у комплексу „Земун Горњи Град” (Батајница), Батајнички друм бб, конципиран је и финансиран у оквиру финансијске помоћи Европске уније у сектору пољопривреде, а такође и једним делом из националног буџета.

Концепт је осмишљен и формализован усвајањем кључног документа: Закључка Владе 05 број 337-7049/2004 од 01.11.2004 године, о прихватању Информације о донацији Европске уније у сектору пољопривреде. Овим закључком је формализована финансијска помоћ, дефинисане су лабораторије које ће бити основане у комплексу „Земун Горњи Град” као део Националне референтне лабораторије за безбедност хране, а финансијска средства јасно опредељена за посебну намену у сектору пољопривреде.

Закључком Владе 05 број 337-7049/2004 о прихватању Информације о донацији Европске уније у сектору пољопривреде и успостављању система националне мреже референтних и регионалних лабораторија као интегралног дела контроле ланца хране, односно производње хране, предвиђено је успостављање мреже референтних и регионалних лабораторија. Полазна основа за ову мрежу су постојеће, овлашћене лабораторије Министарства и Министарства здравља.

У међувремену је, у овом комплексу, предвиђено да буде опремљена и пуштена у рад и лабораторија за испитивање квалитета сировог млека, која је поред помоћи Европске уније, која је опредељена за

опремање Националне референтне лабораторије, опремљена и у оквиру националног буџета опредељењем средствава за набавку лабораторијске опреме, која је и извршена.

У складу са чланом 6. Закона о изменама и допунама Закона о безбедности хране, којим је измењен члан 19. Закона о безбедности хране Дирекција за националне референтне лабораторије обавља послове у области безбедности хране, контроле квалитета и безбедности млека и испитивање забрањених, недозвољених, штетних и непожељних супстанци у храни и храни за животиње и банке биљних гена.

У складу са чланом 7. Закона о изменама и допунама Закона о безбедности хране, којим је додат члан 19а у Закону о безбедности хране, предвиђено је да се послови из члана 19. став 2. овог закона могу уступити лабораторијама изабраним путем конкурса, које постају референтне лабораторије, као и да се за послове из члана 19. став 2. овог закона из области ветеринарства и средствава за заштиту биља конкурс расписује у складу са прописом којим се уређује ветеринарство, односно прописом којим се уређују средства за заштиту биља.

У складу са чланом 6. Закона о изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља, којим је измењен члан 6. Закона о средствима за заштиту биља, послови од јавног интереса у области средствава за заштиту биља обухватају лабораторијске и са њима повезане стручне послове, и то испитивање узорака узетих у поступку службене контроле производње, увоза, унутрашњег промета и примене средствава за заштиту биља, као и испитивање средствава за заштиту биља и хране биљног порекла на остатке средствава за заштиту биља у оквиру годишњих и вишегодишњих програма пострегистрационе контроле, као и друге послове наведене у овом члану.

Чланом 7. Закона о изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља, којим је измењен члан 7. Закона о средствима за заштиту биља, лабораторијске и са њима повезане стручне послове обавља лабораторија која је основана законом којим се уређује безбедност хране, чиме је овај закон доведен у везу са чланом 6. Закона о изменама и допунама Закона о безбедности хране, којим је измењен члан 19. Закона о безбедности хране.

Такође, чланом 7. Закона о изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља, којим је измењен члан 7. Закона о средствима за заштиту биља, предвиђено је да лабораторијске и са њима повезане стручне послове из члана 6. тачка 1) овог закона (службене лабораторије) може да обавља и лабораторија чији оснивач је Република Србија, односно аутономна покрајина, која је акредитована у складу са стандардом SRPS EN ISO/IEC 17025 - „Општи захтеви за компетентност лабораторија за испитивање и калибрацију”, изабрана путем конкурса и овлашћена од стране Министарства за обављање тих послова, а да лабораторијске и са њима повезане стручне послове из члана 6. тач. 2) до 17) овог закона (референтна лабораторија), може да обавља и лабораторија чији оснивач је Република Србија, односно аутономна покрајина, која је акредитована у складу са стандардом SRPS EN ISO/IEC 17025 - „Општи захтеви за компетентност лабораторија за испитивање и калибрацију”, изабрана путем конкурса и овлашћења од стране Министарства за обављање тих послова.

Тиме је овај члан Закона о изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља доведен у везу са чланом 7. Закона о изменама и допунама Закона о безбедности хране, којим је у у Закону о безбедности хране додат члан 19а, којим је прописано да се за послове из члана 19. став 2. овог закона из области средстава за заштиту биља конкурс расписује у складу са прописом којим се уређује уређују средства за заштиту биља.

Иначе, лабораторијска испитивања узорака средстава за заштиту биља у поступку службене контроле промета преко државне границе и у промету унутар Републике Србије обавља шест државних институција које су, за ову врсту испитивања, овлашћене од стране Министарства у складу са Законом о заштити биља („Службени лист СРЈ”, бр. 24/98 и 26/98 - исправка и „Службени гласник РС”, број 101/05 - др. закон), који је обухватао три области фитосанитарног система: здравље биља, средства за заштиту биља и средства за исхрану биља и оплемењиваче земљишта. Од шест државних институција (институти и факултети у области пољопривреде) четири институције су акредитоване у складу са стандардом ISO 17 025: 2006 од стране Акредитационог тела Србије.

Након доношења Закона о средствима за заштиту биља, на основу члана 87. (прелазне одредбе), наведене институције су наставиле да обављају послове испитивања узорака средстава за заштиту биља узетих у поступку службених контрола у овој области. Обзиром да су ови послови, у складу са чланом 6. тачка 5) Закона о средствима за заштиту биља, утврђени као послови од јавног интереса, а да је чланом 7. Закона предвиђено да се послови од јавног интереса могу уступити путем конкурса, планирано је да наведених шест институција послове испитивања узорака средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта обављају ове послове, за које су овлашћени до окончања конкурса за обављање послова од јавног интереса.

Међутим, конкурс за обављање послова од јавног интереса, од ступања на снагу Закона није спроведен, нарочито из разлога што се сви послови у области средстава за исхрану биља, утврђени у члану 6. Закона, не могу сматрати као послови од јавног интереса.

Уредбом Европског парламента и Савета (ЕЗ) број 1107/2009 од 21. октобра 2009. године о стављању на тржиште средстава за заштиту биља и на основу које престају да важе Директиве Савета 79/117/ЕЕЗ и 91/414/ЕЕЗ, као један од прописа ЕУ са којом се овај закон усклађује, прописано је да државе чланице спроводе службене контроле како би се испуниле одредбе ове Уредбе, као и да су мере контроле примене средстава за заштиту биља у свим фазама производње хране предвиђене Уредбом Европског парламента и Савета (ЕЗ) број 882/2004 од 29. априла 2004. године о службеним контролама која се спроводе ради провере усаглашености са прописима о храни и храни за животиње, правилима о здрављу и добробити животиња (члан 68. Мониторинг и контроле).

У складу са Уредбом Европског парламента и Савета (ЕЗ) број 882/2004 од 29. априла 2004. године о службеним контролама која се спроводе ради провере усаглашености са прописима о храни и храни за животиње лабораторији који се баве испитивањем службених узорака треба да раде у складу с међународно признатим поступцима или критеријима који се заснивају на стандардима рада и да се користе, што је

више могуће, провереним аналитичким методама. Такве лабораторије требаа да буду посебно опремљене опремом која омогућава правилно одређивање стандарда као што су нпр. највећи дозвољени нивои остатака предвиђени у праву Заједнице. Такође, овом Уредбом је прописано да државе чланице доносе мере за одређивање једне или више националних референтних лабораторија за сваку референтну лабораторију Заједнице.

Систем акредитације лабораторија представља потврду сигурности и поузданости добијених резултата, као и потврду њихове финансијске и функционалне независности и омогућава признавање резултата спроведених испитивања од стране државних органа других земаља.

Поред усклађивања законодавства за Републику Србију, као државу у процесу приступања ЕУ, један од основних приоритета јесте и да обезбеди да надлежни органи, укључујући и област средстава за заштиту биља и остатака, располажу довољним бројем одговарајућег квалификованог и искусног особља како би се обавезе утврђене у ЕУ прописима извршавале ефикасно и успешно, укључујући и одговарајуће инспекцијске органе и лабораторије за испитивање. Поред тога, за сваку референтну лабораторију на нивоу ЕУ у области средстава за заштиту биља и остатака потребно је одредити и националне референтне лабораторије.

Због свих ових чињеница Министарство С жели да обезбеди континуитет и максималну искоришћености постојећих лабораторијских ресурса и уједно унапреди њихов рад тако што ће постојеће лабораторије заједно са капацитетима који се изграђују у комплексу „Земун Горњи град”, бити интегрисани у јединствену мрежу опремљених и добро организованих сервиса, без дуплирање и преклапања постојећих ресурса, односно укључити постојеће државне институције-лабораторије које су већ кадровски оспособљене и технички опремљене, акредитоване, учествују у међународним тестирањима изврсности и имају успостављене, одржаване референтне методе у мрежу службених и референтних лабораторија. Тиме се обезбеђује двостепеност у систему лабораторија преко референтних лабораторија које представљају „центре изврсности” и које спроводе супервизију рада службених лабораторија.

С тим у вези неће бити потребно спроводити мере и активности за њихово техничко опремање или избор стручних и квалификованих кадрова, нити мере и активности за њихову функционалну независност јер су акредитоване. Финансирање ће бити обезбеђено из буџета, прикупљањем средстава у складу са Одлуком о висини накнада у области средстава за заштиту биља, „Службени гласник РС”, бр. 113/13 и 30/14).

Лабораторије које обављају ове послове у земљама чланицама ЕУ су државне институције, које земље чланице нису оснивале посебно, већ су управо од постојећих лабораторија, на основу изврсности, изабрале и прогласиле лабораторије за службене, односно референтне (Национална лабораторија за здравље, животну средину и храну, Марибор, Словенија; Хрватски национални институт за јавно здравље, Загреб, Хрватска; Лабораторија за пестициде чешког инспектората за пољопривреду и храну, Праг; Државни институт за храну и ветерину, Братислава; Општа хемијска и државна лабораторија, Атина, Грчка и сл).

Имајући у виду да су Нацртом измена и допуна Закона о средствима за заштиту биља прецизно утврђени услови под којима се могу доделити послови референтне и службене лабораторије у области средстава за заштиту биља, потврду остварења овог циља биће расписивање конкурса за наведене послове и избор референтних и службених лабораторија након усвајања овог закона, чији се списак објављује на званичној интернет страници Министарства. Показатељи учинка и извори верификације, поред званичне интернет странице Министарства, биће садржани и у Годишњим извештајима о спровођењу Програма пострегистрационе контроле средстава за заштиту биља и Годишњим извештајима о спроведеним контролама фитосанитарне инспекције.

Одрживом применом средстава за заштиту биља се такође постиже висок ниво заштите здравља људи и животне средине, уз поштовање принципа одрживог развоја, и то интегрисањем свих политика једне земље које су у вези са средствима за заштиту биља.

Одржива примена средстава за заштиту биља се темељи и на основном, Уставом Републике Србије загарантованим, људским правима, а то су право на заштиту здравља, на здраву животну средину и на обавештеност (члан 51, 68. и 74).

Успостављање система обука у области средстава за заштиту биља, као један део система одрживе примене средстава за заштиту биља, укључујући и издавање сертификата и евидентирање таквих обука, је још један од изузетно важних циљева овог Закона.

Обуке у области средстава за заштиту биља су неопходне како би они који користе, дистрибуирају или дају савете о примени средства за заштиту биља постали у потпуности свесни могућих опасности за здравље људи, животиња и животну средину и упознали се са одговарајућим мерама за смањење ризика, на начин како то прописује Директива Европског парламента и Савета број 2009/128/ЕЗ од 21. октобра 2009. године којом се успоставља оквир за деловање Заједнице у постизању одрживе примене пестицида. Овом Директивом се, ради високог нивоа заштите животне средине, промовише интеграција свих политика ЕУ у складу са начелима одрживог развоја.

Успостављање система редовног контролног тестирања уређеја за примену средстава за заштиту биља такође представља део система одрживе примене средстава за заштиту биља. Контролно тестирање обухвата све аспекте који су важни за достизање високог нивоа безбедности и заштите здравља људи и животне средине. Контролним тестирањем се проверава да ли уређаји функционишу поуздано, да ли се правилно користе у складу са њиховом наменом, да ли обезбеђују прецизно дозирање и дистрибуцију средстава за заштиту биља, да ли омогућавају безбедно, једноставно и потпуно пуњење и пражњење и спречавање истицања средстава за заштиту биља, да ли се могу лако и детаљно чистити, да ли осигуравају безбедан рад (могућност заустављања из седишта руковаоца), као и да ли се могу једноставно, прецизно и изводљиво подесити.

Тиме се доприноси даљем смањењу ризика од средстава за заштиту биља за здравље људи и животну средину, као и смањењу зависности од употребе средстава за заштиту биља.

Овај циљ ће се временски одредити (укључујући и утврђене рокове за доношење подзаконских прописа) и мерити такође преко Националног програма за усвајање правних тековина Европске уније 2014-2018 (НПАА), чија је друга ревизија у току и који се припрема у складу са Закључком

Владе Републике Србије о прихватању плана припреме друге ревизије (видети одговор на питање Које ће се мере током примене закона предузети да би се постигло оно што се законом предвиђа).

Такође, напредак, односно показатељи учинка на основу којих ће се мерити остварење овог циља, као и извори података који ће се користити током праћења његовог остварења, биће садржани и у годишњим Плановима рада Владе Републике Србије, Годишњим извештајима Европске комисија о напретку Републике Србије у процесу европских интеграција, као и у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Нацртом закона утврђено да ће спровођење обука и контролно тестирање започети са применом од јуна 2017. године, као и да се евиденције о спроведеним обукама и контролним тестирањима достављају МПЗЖС квартално, с тим у вези подаци ће бити доступни, такође квартално, на званичној интернет страници Министарства.

3. Да ли су размотрене друге могућности за решавање проблема?

Механизми који су неопходни за остварење наведених циљева могу да се успоставе само у виду законских норми.

Усклађивање постојећих прописа са ЕУ легислативом, њихово мењање ради осавремењавања и усклађивања са садашњим привредним условима, као ни организовање система референтних и службених лабораторија или обука у области средстава за заштиту биља није могуће постићи без одговарајућих законских решења.

Доношењем овог Закона можемо, на најбољи начин, да регистрацију, производњу, промет и примену средстава за заштиту биља унапредимо и представимо као добро организовану и контролисану целину.

4. Зашто је доношење закона најбоље решење датог проблема?

Механизми који су неопходни за остварење наведених циљева могу да се успоставе само у виду законских норми. Доношење овог Закона је најбоље решење за наведене проблеме из разлога што се на овај начин организује целокупан систем у области средстава за заштиту биља.

5. На кога ће и како утицати решења предложена у закону?

Предложена решења ће, пре свега, уопштено утицати на потрошаче хране.

Страна која је највише заинтересована јесте сваки потрошач хране која се производи или увози у Републику Србију, а који овим, као и многим другим законима, треба да буде заштићен у највећој могућој мери на тај начин што ће му се пружити прилика да конзумира храну произведену на безбедан начин. Посебна пажња се посвећује заштити осетљивих група становништва, укључујући труднице, новорођенчад и децу.

Прихватањем савремених стандарда безбедности хране, па тиме и свих инпута у њеној производњи, а средства за заштиту биља то свакако јесу, нема губитника. Питање безбедности хране није питање пословања било које индустрије, нити је питање опстанка било ког института или факултета, а понајмање није питање интереса појединаца. Посебно је струка заштите биља, која је у производњу хране укључена од самог почетка, веома одговорна за безбедно коришћење средстава за заштиту биља.

Нарочит утицај закон ће имати на кориснике средстава за заштиту биља, који ће куповати средства за заштиту биља са мање сумње у њихов квалитет и лакше пласирати своје пољопривредне производе на тржишта околних земаља и земаља чланица ЕУ, али и морати бити обучени за безбедну примену, складиштење и руковање средстава за заштиту биља.

Одговорност корисника средстава за заштиту биља није само према сопственом здрављу, већ и према животима и безбедности шире заједнице, обзиром на чињеницу да ако средства за заштиту биља користе на неправилан начин, поред здравља људи и животиња, могу да наруше и квалитет животне средине.

Примера ради, уколико не користе лична заштитна средства или користе лична заштитна средства која нису адекватна за конкретне ситуације руковања и примене средстава за заштиту биља корисници средстава за заштиту биља ризикују да средства за заштиту биља доспеју у организам преко коже (најчешће руку), уста, очију или плућа, јер ти делови тела нису заштићени и изложени су средствима за заштиту биља. Ризик који у том случају настаје зависи од токсичности самог средства за заштиту биља које се користи, укључујући и облик формулације (течно, чврсто), као и од интензитета и дужине трајања изложености средству за заштиту биља. Уколико се ове радње понављају свакодневно у току сезоне третирања постоји ризик од настанка штетних последица по здравље.

Примера ради, ако корисници средстава за заштиту биља користе веће дозе примене средства за заштиту биља од оних које су регистроване (прописане) или не поштују задње рокове примене пре бербје, односно жетве (каренца) или не поштују утврђене безбедне зоне за заштиту вода или заштиту другог нециљаног биља (суседне парцеле под другим усевима и засадима) ризикују да њихови производи (храна и храна за животиња) могу да садрже веће количине остатака средстава за заштиту биља од максимално прописаних и такви производи не смеју бити стављени у промет. Надаље, оваквим активностима могу да наруше и квалитет животне средине, примера ради средства за заштиту биља доспевају у површинске воде због заносења или пак спирања у подземне воде, које су извори воде за пиће, ако се користе средства за заштиту биља користе на земљиштима која су пропусна.

Такође, примера ради, уколико користе средства за заштиту биља за сузбијање глодара у пољу, често се дешава да мамке за глодаре не стављају у активне рупе или не обаве сакупљање уинулих глодара од родентицида, као што је и прописано, или пак нелегално ове производе користе ради намерног тровања лисица или шакала, могу изазвати секундарна тровања нециљаних дивљих врста животиња, као што су срне или птице, међу којима су и строго заштићене врсте. Такође не ретко, при сетви пољопривредни произвођачи намерно остављају делове парцела на којима семе третирано са средствима за заштиту биља није инкорпорирано у земљиште, како би се спречили исхрану птица на парцели. Међутим, овакве активности доводе до тровања нециљаних врста.

Такви случајеви нису ретки. У 2014. години у атару општине Чока пронађени су лешеви 19 ждралова, а код Апатина 7 орлова белорепана и 4 орла мишара (тровање изазвано третираним семеном које није инкорпорирано у земљиште), у 2012. години пронађено је 6 уинулих орлова белорепана код Вајске (секундарно тровање проузроковано исхраном на уинулим шакалом), а 10 срндаћа код Куле у 2011. години уинуло је због неадекватне примене

мамака за сузбијање глодара. Невладине организације су због тога преследиле жалбу Савету Европе о илегалном тровању строго заштићених врста птица на територији Републике Србије.

Иако постоји адекватна сарадња инспекцијских органа за заштиту животне средине, ветеринарства и фитосанитарна питања, наведени, али и остали овде непоменути случајеви, нису адекватно процесуирани од стране судова, без обзира на строгу казнену политику Републике Србије и у области животне средине и у области ветеринарства и у области средстава за заштиту биља.

Због тога је веома важно прво подићи ниво свести корисника средстава за заштиту биља, и то у смислу да средства за заштиту биља, иако неопходни у пољопривредној производњи, представљају одређени потенцијални ризик како за људе и животиње, тако и за животну средину, а који се могу ублажити или потпуно елиминисати одговарајућим мерама за смањење тих ризика. То и јесте један од најважнијих циљева обуке за безбедну примену, складиштење и руковање средствима за заштиту биља.

Други веома важан аспект обука јесте да се корисници средстава за заштиту биља упознају са организмима штетним за биље и како да за конкретан проблем одаберу одговарајуће средство за заштиту биља које има најмањи штетан утицај на здравље људи и животиња и животну средину, као и о предностима вођења евиденција о сваком третирању, која је иначе обавезна, чиме могу и да оцене ефикасност третмана, а у случају здравствених проблема да помогну лекарима у адекватној дијагностици и збрињавању, што је веома важно нарочито код задесних (ненамерних, случајних) тровања. Такође, вођење евиденције је битан аспект за прикупљање статистичких података о количинама средстава за заштиту биља која се стављају у промет и користе. Један од аспеката обука јесте и правино и редовно одржавање уређаја за примену, правилно поступање са испражњеном амбалажом од средстава за заштиту биља и њено правилно одлагање.

Напред наведено су само неки од аспеката из програма обука за безбедну примену, складиштење и руковање средствима за заштиту биља, који је припремљен и који представља и важан аспект усклађивања националног законодавства са законодавством ЕУ. Наиме, у складу са Директивом Европског парламента и Савета број 2009/128/ЕЗ од 21. октобра 2009. године којом се успоставља оквир за деловање Заједнице у постизању одрживе примене пестицида којом је прописано да до краја 2013. године државе чланице морају да успоставе сертификациони системе и одреде надлежне органе одговорне за спровођење обука.

На крају, обукама ће бити постигнуто да се продаја и примена средства за заштиту биља ограничили на лица која имају сертификат о положеној обуци, као што је прописано наведеном Директивом, што ће у Републици Србији бити спроведено фазно. Од јуна 2017. године започеће се са спровођењем система обука, како би до краја 2021. године, пре уласка у ЕУ, могао бити успостављен систем продаје и примене средстава за заштиту биља само лицима која су обучена и којима је издат **сертификат професионалног корисника**.

Прве активности у области одрживе примене средстава за заштиту биља, односно обуке професионалних корисника (пољопривредни произвођачи) почеле су у 2005. године кроз техничку и научну подршку Одељења за пољопривреду САД, у оквиру „Акционог плана за Програм

едукације пољопривредних произвођача од 2005. до 2008. године”. Ова подршка указала је на потребу припреме приручника за крајње кориснике и обуку тренера у пољопривредним стручним службама, као и потребу да се и у РС започне са обукама пољопривредних произвођача за безбедну примену средстава за заштиту биља, на основу искустава у САД. У оквиру овог програма припремљен је и одштампан приручник „Обука пољопривредних произвођача за примену пестицида”, припремљене презентације за обуке и одржане почетне обуке тренера у пољопривредним стручним службама у 2007. години. Ове активности су настављене преко „USAID Агробизнис пројекта”, који је подржао додатне обуке тренера, сета питања за полагање обука, као и обуке више од 3.000 пољопривредних произвођача у марту 2009. и јуну 2011. године.

У јуну 2011. године овај, почетно развијен систем обука, је прво процењен у оквиру активности твининг пројекта ИПА 2008 „Усклађивање националног законодавства са законодавством ЕУ за стављање у промет и контролу средстава за заштиту биља и имплементација нових законских одредби”, који је трајао од 10 октобра 2010. године до 1. јуна 2013. године, а затим и у оквиру активности твининг пројекта ИПА 2012 „Успостављање одрживе примене средстава за заштиту биља и система редовне контроле техничке исправности машина за примену пестицида које се користе”, који се спроводи од фебруара 2014. године. У оба случаја оцењено је да, почетно развијен програм обука, покрива све захтеве наведене у Анексу I Директиве 2009/128/ЕЗ.

Пољопривредне стручне службе су и после 2011. године наставиле да спровode обуке професионалних корисника (пољопривредних произвођача) према наведеном развијеном програму.

Због тога је и планирано да овим професионалним корисницима након ступања на снагу овог закона буду издати сертификати професионалног корисника, при чему ће пољопривредне стручне службе доставити коначан списак свих полазника спроведених обука.

Такође, корисници средстава за заштиту биља мораће да осигурају испуњеност захтева и у односу на уређаје за примену које користе, обезбеђујући њихово редовно одржавање (чишћење и калибрацију), али и редовно контролно тестирање.

Правилан избор и време примене средстава за заштиту биља су два значајна услова која треба да буду задовољена да би заштита биља била квалитетна и ефикасна. Међутим, без правилне примене-апликације средстава за заштиту биља нема пуне ефикасности. За пуни ефекат заштите биља потребно је да су сва три услова усаглашена и задовољена.

У циљу правилне примене средстава за заштиту биља неопходно је да уређаји за примену буду адекватно одржавани, са исправним и подешеним свим радним деловима, а радни параметри (притисак, брзина кретања, капацитет ваздушне струје, норма третирања) усаглашени са условима и потребама третирања. Посебну пажњу треба обратити на безбедност руковаоца уређаја и заштиту животне средине.

Основна знања о важности и начинима редовног одржавања уређаја за примену корисницима средстава за заштиту биља биће пружена путем обука за безбедно руковање складиштење и примену, чиме ће се постићи подизање свести о важности техника апликације за правилну примену средстава за заштиту биља. Такође, у оквиру обука корисници средстава за заштиту биља

биће упознати на који начин сами могу подесити (калибрисати) уређаје за примену, односно измерити и прилагодити количине радне течности за третирање на циљану површину.

Неадекватна апликација средстава за заштиту биља врло често доводи до изостанка жељених ефеката средстава за заштиту биља у сузбијању организама штетних за биље и биљне производе и повећања опасности од загађења земљишта и вода. Сматра се да је неадекватна апликација средстава за заштиту биља у 50% случајева узрок њихове неефикасности.

Напредне технике апликације средстава за заштиту биља управо подразумевају унапређење процеса апликације у циљу повећања ефикасности и економичности, уз истовремену смањење ризика по руковаоца и спречавање загађење животне средине. Набавка нових, савремених уређаја, представља најбоље решење. Међутим, осим те скупе мере, постоји и низ других мера које резултирају одрживом и ефикасном технологијом примене средстава за заштиту биља. Провера радне исправности уз истовремену калибрацију, опремање машина савременим антидрифт распрскивачима, уређајима за нивелацију крила или усмерење ваздушне струје и примена сензора у циљу селективне апликације су мере које не изискују велике финансијске издатке, а значајно унапређују апликацију средстава за заштиту биља.

Контролним тестирањем ће се оцењивати функционалност радних склопова и уређаја за примену у целини и тиме минимизирати штетан утицај средстава за заштиту биља на здравље људи и животну средину изазван коришћењем уређаја за примену који нису адекватно одржавани, подешени или чије функционисање није у складу са њиховом наменом.

Контролно тестирање обухвата све аспекте који су важни за достизање високог нивоа безбедности и заштите здравља људи и животне средине. Контролним тестирањем се проверава да ли уређаји функционишу поуздано, да ли се правилно користе у складу са њиховом наменом, да ли обезбеђују прецизно дозирање и дистрибуцију средстава за заштиту биља, да ли омогућавају безбедно, једноставно и потпуно пуњење и пражњење и спречавање истицања средстава за заштиту биља, да ли се могу лако и детаљно чистити, да ли осигуравају безбедан рад (могућност заустављања из седишта руковаоца), као и да ли се могу једноставано, прецизно и изводљиво подесити.

Правилно одржавани, подешени и уређаји који исправно функционишу обезбеђују како економске, тако и еколошке и здравствене ефекте пољопривредне производње, јер се преко уштеде примењених средстава за заштиту биља постиже и производња безбедне хране и хране за животиње (мање остатака средстава за заштиту биља) и смањује загађење животне средине.

Поред поменутих активности везаних за обуку професионалних корисника, „USAID Агробизнис пројекат” је обезбедио средства за одржавање два тренинга за инжењере пољопривредне механизације из пољопривредних стручних служби и средњих пољопривредних школа (укупно 25) у области контролног тестирања опреме за примену средстава за заштиту биља која се користи (у децембру 2010. године и фебруару 2011. године). Обуке су припремљене у сарадњи са Пољопривредним факултетом у Новом Саду и Београду, као једине две институције које су, на основу старог Закона о заштити биља („Службени лист СРЈ”, бр. 24/98 и 26/98-исправка и „Службени гласник РС”, број

101/05-др.закон), од стране Министарства овлашћене за послове контролног тестирања.

Поред малог броја институција (два државна факултета пољопривреде, Нови Сад и Београд) које су, у складу са старим Законом о заштити биља, од стране Министарства овлашћене за послове контролног тестирања, од којих једна није била у потпуности опремљена за обављање ових послова, овај систем није у потпуности примењен и због изузетно тешке ситуације у привреди, укључујући и пољопривреду, у којој се у претходном периоду налазила Република Србија, иако је контролно тестирање уређаја за примену средстава за заштиту биља (прскалица и орошивача) у Републици Србији законски обавезна још од 1999. године.

Конкурс за обављање ових послова, од ступања на снагу Закона о средствима за заштиту биља, није спроведен, тако да ове врсте послова нису ни уступљени правним лицима као послови од јавног интереса.

Један од разлога јесте што ове врсте услуга, онако је то утврђено Законом о средствима за заштиту биља, нису послови од јавног интереса и за њих не могу бити издвајана средства из буџета, обзиром да представљају услугу не државном органу, већ власнику уређаја за примену који, за ту врсту услуге плаћа одговарајућу надокнаду лицима која такву услугу обавља. На надлежном органу је да успостави услове под којима се такве услуге могу обављати.

Наведене овлашћене институције обављају и даље послове контролног тестирања на основу члана 88. Закона о средствима за заштиту биља, којим је прописано да правно лице које је на основу Закона о заштити биља овлашћено за контролно тестирање обављаће послове за које је овлашћено до окончања конкурса за обављање послова од јавног интереса, који се спроводи у складу са тим законом.

За сада се у Републици Србији обави око 200 контролних тестирања годишње и то је превасходно резултат рада једне од институција која је од стране Министарства овлашћена за наведене послове (Лабораторија за контролу технике за апликацију пестицида Пољопривредног факултета у Новом Саду), која је опремљена и оперативна за обављање ових послова. Иначе, инспекцију најчешће захтевају произвођачи који имају уведене различите стандарде у области пољопривредне производње, као што је Глобал ГАП.

Према попису пољопривреде из 2012. године у Републици Србији евидентиран је број од 138.042 тракторских прскалица. Прецизни и сигурни подаци о броју орошивача за сада не постоје али се, у односу на структуру засада и површина под воћњацима и виноградима, претпоставља да је њихов број око 13.000.

Да би применила систем контролног тестирања Република Србија имплементира твининг пројекат „Имплементација одрживе примене средстава за заштиту биља и успостављање система редовне техничке инспекције уређаја за примену пестицида“ (СР12/ИБ/АГ/01), који се финансира од стране ЕУ у оквиру ИПА 2012, спроведене су обуке будућих контролора техничке исправности (45) и набавка опреме за потребе контролног тестирања којом су опремљене две централне лабораторије (које ће обучавати и контролисати рад пољских станица) и 31. регионална, пољска станица, које ће након завршетка пројекта (февруар 2017. године) бити у потпуности опремљене и спремне за

обављање послова контролног тестирања. Са регионалним, пољским станицама МПЗЖС је склопило уговоре о коришћењу мобилних мерних инструмената за потребе контролног тестирања, којим је утврђена и обавеза бесплатних контролних тестирања у 2015. и 2016. години, како би пољопривредни произвођачи, као корисници средстава за заштиту биља, били што боље упознати са користима контролног тестирања уређаја који се користе.

Након спроведене контроле од стране МПЗЖС и експерата на пројекту о коришћењу набављене опреме за контролно тестирање у децембру 2015. године утврђено је да је најактивнија контролна станица била станица у оквиру Пољопривредне школе у Футогу, која је у 2015. години спровела 279 бесплатних контролних тестирања у општинама Сремски Карловци, Нови Сад, Врбас, Тител, Бачки Петровац, Бачка Паланка, Футог и Бач. Такође, ова контролна станица је у октобру 2015. године организовала и саветовање пољопривредних произвођача о контролном тестирању, на коме је било присутно 50 пољопривредних произвођача из Футога којима је, поред обука о безбедној примени средстава за заштиту биља, такође урађено и бесплатно контролно тестирање њихових уређаја за примену.

Предложена законска решења утицаће на подносиоце захтева за регистрацију средстава за заштиту биља (домаћи и страни произвођачи средстава за заштиту биља), јер се применом принципа предострожности Законом осигурава да подносиоци захтева покажу да супстанце или произведена средства за заштиту биља стављена у промет у Републици Србији немају штетан утицај на здравље људи или животиња или било какав неприхватљив утицај на животну средину. Да би то доказали мораће да уложе значајнија финансијска средства за формирање досијеа, него што је то био случај до сада, као и на подизање својих кадровских потенцијала, чиме се подиже и професионални однос према овим производима и њиховој преваходној намени, унапређењу пољопривредне производње, односно производње хране и хране за животиње.

Што се тиче лица (правна лица, предузетници, организације акредитоване за обављање научноистраживачке делатности решењем органа надлежног за послове науке) које ће обављати испитивања ефикасности средстава за заштиту биља, они ће, да би добили сертификат о поступању са смерницама добре експерименталне праксе, морати да подигну своје техничке и професионалне капацитете и да испитивања средстава за заштиту биља обављају у потпуности у сагласности са утврђеним стандардима добре експерименталне праксе (Good Experimental Practice-GEP).

Испитивања ефикасности средстава за заштиту биља, која су обављана од стране овлашћених институција у складу са Законом о заштити биља (институти и факултети у области пољопривреде) су до сада радиле само испитивање ефективности, без испитивања ефеката средстава за заштиту биља на принос, квалитет и процесе прераде третираног биља или биљних производа или ефеката на корисне и нециљане организме, фитотоксичности за биље (укључујући различите сорте) или биљне производе, утицаја на наредне биљне врсте у плодореду или на друго биље, укључујући суседне биљне врсте, као и утицаја на третирано биље или биљне производе намењене размножавању, у зависности о примене за коју се средство за заштиту биља испитује.

При испитивањима најчешће су коришћени уређаји за примену који нису адекватни, које није могуће калибрисати, а нити проверити њихову техничку исправност контролним тестирањем (леђне и ручне прскалице, без могућности контроле притиска), чиме се оправдано могу довести у сумњу

результати тестирања, обзиром да депозит средстава за заштиту биља на територијским површинама није уједначен. Такође, у складу са Законом о заштити биља, није постојао формални услов да се биље или биљни производи, третирају са средствима за заштиту биља који нису регистровани, елиминише из ланца хране и хране за животиње, односно уништи.

Нацртом закона је предвиђено да ће се прописати услови у погледу објеката, опреме, оперативних процедура и смерница добре експерименталне праксе, услове у погледу броја, стручне спреме и стручне оспособљености кадрова ради издавања сертификата о поступању са смерницама добре експерименталне праксе, чиме ће само лица која испуне наведене услове моћи добити наведени сертификат и чији тестови ефикасности ће бити признати у поступку регистрације.

Ове врсте испитивања, онако је то утврђено Законом о средствима за заштиту биља, нису послови од јавног интереса и за њих не могу бити издвајана средства из буџета, обзиром да су то испитивања која морају бити приложена у поступку регистрације средстава за заштиту биља и представљају услугу не државном органу, већ подносиоцу захтева за регистрацију који, за ту врсту услуге плаћа одговарајућу надокнаду лицима која таква испитивања обавља. На надлежном органу је да успостави услове под којима се таква испитивања могу обављати, како би се тестови ефикасности које ова лица обављају могли процењивати на основу критеријума за процену које такође успоставља надлежни орган.

При томе, институтима и факултетима у области пољопривреде, који су ове послове обављали на основу овлашћења из Закона о заштити биља неће бити ускраћена могућност да добију наведени сертификат уколико испуњавају прописане услове, нити ће другим правним лицима или предузетницима, који испуњавају прописане услове, бити ускраћена могућност да ове послове обављају уколико за то налазе пословни интерес.

Такође, овим решењем се стварају услови да тестови ефикасности урађени у Републици Србији могу бити признати у поступку регистрације средстава за заштиту биља и у земљама чланицама ЕУ. Обзиром да у земљама у окружењу (Словенија, Црна Гора, Македонија, Босна и Херцеговина), не постоје успостављене институције које испуњавају GEP стандарде, а у Републици Хрватској постоји само једна, то је и велика шанса за институције у РС, да буду конкурентни и са квалитетом и са ценом.

Када су у питању службене и референтне лабораторије оне, као независне државне институције, пре свега морају представљати мрежу лабораторија које су финансијски и функционално независне од било каквог негативног утицаја, кадровски и технички опремљене најсавременијом опремом и способне да обезбеде сваку врсту стручне експертизе, процену ризика и лабораторијско испитивање по захтеву државних органа.

Из тих разлога су у свим земљама ЕУ оне су основане као независна правна лица где је држава главни клијент и наручилац испитивања и где се њихово финансирање на првом месту обезбеђује средствима из буџета. Основни приходи ових установа се на првом месту остварују пружањем услуга лабораторијских испитивања која се раде по захтеву државних органа и служби, од унапред уговорених и опредељених средстава из државног буџета за одржавање спремности лабораторија, научно истраживачке делатности, учешћа у међународним и домаћим развојно истраживачким и научним пројектима.

Да би лабораторије испуниле захтеве који се пред њих постављају морају бити опремљене адекватном опремом, морају имати уведен и одржаван систем квалитета свог рада, морају имати одговарајуће стручне и квалификоване кадрове и морају бити независне у свом раду. Лабораторије морају бити одговорне и тако организоване да се расположиви ресурси правилно и оптимално користе. Лабораторије морају бити максимално ангажоване, како у области рутинске дијагностике и испитивања, тако и у области научноистраживачког рада и пружања подршке свим заинтересованим странама: инспекцијским службама, индустрији и произвођачима у решавању најсложенијих проблема и захтева које савремена производња поставља пред произвођаче и државу.

На тај начин лабораторије обезбеђују задовољење потреба корисника услуга и истовремено обезбеђују финансијску одрживост. Лабораторије морају бити акредитоване, међународно препознате као компетентне и стручно оспособљене да могу да прате трендове модерне лабораторијске дијагностике и аналитике и обезбеђују стручне и научне експертизе. За њихов рад мора да постоји законски основ и јасно утврђене надлежности и обавезе.

Област средстава за заштиту биља јесте део безбедности хране и хране за животиње, јер се ови производи користе у примарној биљној производњи (заштита усева и засада), као и у процесу њиховог складиштења и једноставне обраде (заштита ускладиштених примарних и једноставно обрађених производа биљног порекла). Преко примарних и једноставно обрађених биљних производа средства за заштиту биља доспевају у ланац хране и хране за животиње као остаци активних супстанци које средства за заштиту биља садрже. Због тога је неопходно обезбедити како контролу њихових физичких и хемијских особина (контрола квалитета, која обухвата: прописани садржај активне супстанце и прописане физичко-хемијске особине у зависности од врсте формулације средстава за заштиту биља које су значајне за њихово складиштење, руковање и примену), тако и контролу њихове примене, преко испитивања присуства и нивоа остатака средстава за заштиту биља у храни биљног и животињског порекла у Републици Србији, као и искључивање из промета у Републици Србији средстава за заштиту биља која не испуњавају прописане услове квалитета (садржај активне супстанце и физичко-хемијске особине у зависности од врсте формулације) и хране биљног и животињског порекла која не испуњава услове максимално прописаних количина остатака средстава за заштиту биља у храни и храни за животиње.

Обзиром на чињеницу да Дирекција за националне референтне лабораторије, основана Законом о безбедности хране („Службени гласник РС”, број 41/09), још увек није у функционалном и оперативном стању (недостатак инструменталне технике и запослених због забране запошљавања) неопходно је, до њене потпуне оперативности, користити постојеће лабораторије, које већ обављају наведне послове, а које испуњавају услове да могу бити означене као службене, односно референтне лабораторије, а које ће радити испитивање службених узорака хране и хране за животиње на остатке средстава за заштиту биља, као и формулација средстава за заштиту биља, при њиховом увозу и промету и

примени у Републици Србији до потпуне оперативности Дирекције за националне референтне лабораторије.

Формирање националних референтних лабораторија у комплексу „Земун Горњи Град” (Батајница), Батајнички друм бб, конципиран је и финансиран у оквиру финансијске помоћи Европске уније у сектору пољопривреде, а такође и једним делом из националног буџета.

Концепт је осмишљен и формализован усвајањем кључног документа: Закључка Владе 05 број 337-7049/2004 од 01.11.2004 године, о прихватању Информације о донацији Европске уније у сектору пољопривреде. Овим закључком је формализована финансијска помоћ, дефинисане су лабораторије које ће бити основане у комплексу „Земун Горњи Град” као део Националне референтне лабораторије за безбедност хране, а финансијска средства јасно опредељена за посебну намену у сектору пољопривреде.

Закључком Владе 05 број 337-7049/2004 о прихватању Информације о донацији Европске уније у сектору пољопривреде и успостављању система националне мреже референтних и регионалних лабораторија као интегралног дела контроле ланца хране, односно производње хране, предвиђено је успостављање мреже референтних и регионалних лабораторија. Полазна основа за ову мрежу су постојеће, овлашћене лабораторије Министарства и Министарства здравља.

У међувремену је, у овом комплексу, предвиђено да буде опремљена и пуштена у рад и лабораторија за испитивање квалитета сировог млека, која је поред помоћи Европске уније, која је опредељена за опремање Националне референтне лабораторије, опремљена и у оквиру националног буџета опредељењем средстава за набавку лабораторијске опреме, која је и извршена.

У складу са чланом 6. Закона о изменама и допунама Закона о безбедности хране, којим је измењен члан 19. Закона о безбедности хране Дирекција за националне референтне лабораторије обавља послове у области безбедности хране, контроле квалитета и безбедности млека и испитивање забрањених, недозвољених, штетних и непожељних супстанци у храни и храни за животиње и банке биљних гена.

У складу са чланом 7. Закона о изменама и допунама Закона о безбедности хране, којим је додат члан 19а у Закону о безбедности хране, предвиђено је да се послови из члана 19. став 2. овог закона могу уступити лабораторијама изабраним путем конкурса, које постају референтне лабораторије, као и да се за послове из члана 19. став 2. овог закона из области ветеринарства и средстава за заштиту биља конкурс расписује у складу са прописом којим се уређује ветеринарство, односно прописом којим се уређују средства за заштиту биља.

У складу са чланом 6. Закона о иуменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља, којим је измењен члан 6. Закона о средствима за заштиту биља, послови од јавног интереса у области средстава за заштиту биља обухватају лабораторијске и са њима повезане стручне послове, и то испитивање узорака узетих у поступку службене контроле производње, увоза, унутрашњег промета и примене средстава за заштиту биља, као и испитивање средстава за заштиту биља и хране биљног порекла на остатке средстава за заштиту биља у оквиру годишњих и

вишегодишњих програма пострегистрационе контроле, као и друге послове наведене у овом члану.

Чланом 7. Закона о изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља, којим је измењен члан 7. Закона о средствима за заштиту биља, лабораторијске и са њима повезане стручне послове обавља лабораторија која је основана законом којим се уређује безбедност хране, чиме је овај закон доведен у везу са чланом 6. Закона о изменама и допунама Закона о безбедности хране, којим је измењен члан 19. Закона о безбедности хране.

Такође, чланом 7. Закона о изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља, којим је измењен члан 7. Закона о средствима за заштиту биља, предвиђено је да лабораторијске и са њима повезане стручне послове из члана 6. тачка 1) овог закона (службене лабораторије) може да обавља и лабораторија чији оснивач је Република Србија, односно аутономна покрајина, која је акредитована у складу са стандардом SRPS EN ISO/IEC 17025 - „Општи захтеви за компетентност лабораторија за испитивање и калибрацију”, изабрана путем конкурса и овлашћена од стране Министарства за обављање тих послова, а да лабораторијске и са њима повезане стручне послове из члана 6. тач. 2) до 17) овог закона (рефрентна лабораторија), може да обавља и лабораторија чији оснивач је Република Србија, односно аутономна покрајина, која је акредитована у складу са стандардом SRPS EN ISO/IEC 17025 - „Општи захтеви за компетентност лабораторија за испитивање и калибрацију”, изабрана путем конкурса и овлашћења од стране Министарства за обављање тих послова.

Тиме је овај члан Закона о изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља доведен у везу са чланом 7. Закона о изменама и допунама Закона о безбедности хране, којим је у у Закону о безбедности хране додат члан 19а, којим је прописано да се за послове из члана 19. став 2. овог закона из области средстава за заштиту биља конкурс расписује у складу са прописом којим се уређује уређују средства за заштиту биља.

Због свих ових чињеница МПЗЖС жели да обезбеди континуитет и максималну искоришћености постојећих ресурса и уједно унапреди њихов рад тако што ће постојеће лабораторије заједно са капацитетима који се изграђују у комплексу „Земун Горњи град”, бити интегрисани у јединствену мрежу опремљених и добро организованих сервиса, без дуплирање и преклапања постојећих ресурса, односно укључити постојеће државних институције које су већ кадровски оспособљене, акредитоване, учествују у међународним тестирањима изврсноности и имају успостављене, одржаване референтне методе у мрежу службених и референтних лабораторија. Тиме се обезбеђује двостепеност у систему лабораторија преко референтних лабораторија које представљају „центре изврсноности” и које спроводе супервизију рада службених лабораторија.

Уколико би за потребе службене контроле биле коришћене лабораторије којима није оснивач Република Србија или аутономна покрајина као службене или референтне, оне у случају пружања услуга лабораторијских испитивања другим заинтересованим лицима, а да нису државни органи, немају обавезу да у случају утврђене неусаглашености о томе обавесте надлежни орган, већ морају поштовати приватност лица коме пружају услугу, која претеже у односу на јавни интерес.

Лабораторијска испитивања узорака средстава за заштиту биља и активних супстанци у поступку службене контроле промета преко државне границе и у промету унутар Републике Србије обавља пет државних институција које су, за ову врсту испитивања, овлашћене од стране Министарства у складу са Законом о заштити биља, од којих су четири институције акредитоване у складу са стандардом ISO 17 025: 2006 од стране Акредитационог тела Србије.

Након доношења Закона о средствима за заштиту биља, на основу члана 87. (прелазне одредбе), наведене институције су наставиле да обављају послове испитивања узорака средстава за заштиту биља узетих у поступку службених контрола у овој области. Обзиром да су ови послови, у складу са чланом 6. тачка 5) Закона о средствима за заштиту биља, утврђени као послови од јавног интереса, а да је чланом 7. Закона предвиђено да се послови од јавног интереса могу уступити путем конкурса, планирано је да наведених шест институција послове испитивања узорака средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта обављају ове послове, за које су овлашћени до окончања конкурса за обављање послова од јавног интереса.

Међутим, конкурс за обављање послова од јавног интереса, од ступања на снагу Закона није спроведен, нарочито из разлога што се сви послови у области средстава за исхрану биља, утврђени у члану 6. Закона, не могу сматрати као послови од јавног интереса.

При томе у Републици Србији не постоји лабораторија која је означена као референтна за ове врсте испитивања, што је један од захтева у процесу европских интеграција, јер поред усклађивања законодавства један од основних приоритета јесте и да се обезбеди да надлежни органи у области средстава за заштиту биља располаже довољним бројем одговарајућег квалификованог и искусног особља како би се обавезе утврђене у ЕУ прописима извршавале ефикасно и успешно, укључујући и одговарајуће инспекцијске органе и лабораторије за испитивање, а за сваку референтну лабораторију на нивоу ЕУ потребно је одредити и националну референтну лабораторију.

Систем акредитације лабораторија представља потврду сигурности и поузданости добијених резултата, као и потврду њихове финансијске и функционалне независности и омогућава признавање резултата спроведених испитивања од стране државних органа других земаља. Спровођењем конкурса за службене и референтне лабораторије из система морају бити искључене лабораторије које не испуњавају наведене захтеве за акредитацију.

Уредбом Европског парламента и Савета (ЕЗ) број 1107/2009 од 21. октобра 2009. године о стављању на тржиште средстава за заштиту биља и на основу које престају да важе Директиве Савета 79/117/ЕЕЗ и 91/414/ЕЕЗ, као један од прописа ЕУ са којом се овај закон усклађује, прописано је да државе чланице спроводе службене контроле како би се испуниле одредбе ове Уредбе, као и да су мере контроле примене средстава за заштиту биља у свим фазама производње хране предвиђене Уредбом Европског парламента и Савета (ЕЗ) број 882/2004 од 29. априла 2004. године о службеним контролама која се спроводе ради провере усаглашености са прописима о храни и храни за животиње, правилима о здрављу и добробити животиња (члан 68. Мониторинг и контроле).

У складу са Уредбом Европског парламента и Савета (ЕЗ) број 882/2004 од 29. априла 2004. године о службеним контролама која се спроводе ради провере усаглашености са прописима о храни и храни за животиње лабораторији који се баве испитивањем службених узорака треба да раде у складу с међународно признатим поступцима или критеријима који се заснивају на стандардима рада и да се користе, што је више могуће, провереним аналитичким методама. Такве лабораторије треба да буду посебно опремљене опремом која омогућава правилно одређивање стандарда као што су нпр. највећи дозвољени нивои остатака предвиђени у праву Заједнице. Такође, овом Уредбом је прописано да државе чланице доносе мере за одређивање једне или више националних референтних лабораторија за сваку референтну лабораторију Заједнице.

С тим у вези неће бити потребно неће бити потребно спроводити мере и активности за њихово техничко опремање или избор стручних и квалификованих кадрова, нити мере и активности за њихову функционалну независност, јер су оне већ акредитоване, међународно препознате као компетентне, учествују у међународним тестовима изврсноности и кадровски су и технички су оспособљене. Финансирање у смислу одржавања референтних и акредитованих метода, као и учешће у тестовима изврсноности, или пак увођења нових метода, ће бити обезбеђено из буџета, као и прикупљеним таксама за извршена лабораторијска испитивања.

Лабораторије које обављају ове послове у земљама чланицама ЕУ су државне институције, које земље чланице нису оснивале посебно, већ су управо од постојећих лабораторија, на основу изврсноности, изабрале и прогласиле лабораторије за службене, односно референтне (Национална лабораторија за здравље, животну средину и храну, Марибор, Словенија; Хрватски национални институт за јавно здравље, Загреб, Хрватска; Лабораторија за пестициде чешког инспектората за пољопривреду и храну, Праг; Државни институт за храниу и ветерину, Братислава; Општа хемијска и државна лабораторија, Атина, Грчка и сл).

Технички и професионални капацитете правних лица и предузетника који се баве дистрибуцијом средстава за заштиту биља су већ подигнути ступањем на снагу Закона о средствима за заштиту биља, јуна 2009. године и доношењем подзаконских прописа за његово спровођење у делу који се односи на упис у Регистар дистрибутера и увозника, тако да они већ имају адекватно обучена лица која корисницима пружу конкретне савете везане за упутства о безбедности за здравље људи и животне средине, као и о безбедном руковању и складиштењу средстава за заштиту биља и о одлагању празне амбалаже.

Генерално, очекује се позитиван утицај на економско-привредну ситуацију у Републици Србији.

6. Који су трошкови које ће примена закона изазвати грађанима и привреди, посебно малим и средњим предузећима?

Предложена решења неће створити трошкове грађанима, али ће изазвати трошкове привреди и појединачним предузећима, обзиром да средства за заштиту биља нису роба широке потрошње, јер представљају ризик по здравље и животну средину, јер за све субјекте који се баве производњом,

прометом, али и применом морају бити успостављени посебни услови који се у том смислу морају испунити.

Што се тиче корисника средстава за заштиту биља, било да се ради о физичким лицима, предузетницима или правним лицима, трошкови примене овог закона односе се на трошкове спровођења обука и издавање сертификата професионалног корисника (корисници, дистрибутери, пружаоци услуга) и контролно тестирање уређаја за примену.

У оквиру твининг пројекта „Примена одрживе примене средстава за заштиту биља и успостављање редовне техничке инспекције уређаја за примену пестицида”, који је почео са спровођењем фебруара 2014. године, са експертима ЕУ (Италија, Шпанија и Холандија), је израчуната цена контролног тестирања уређаја за примену у износу од 40 еура, поштујући принципе који су прописане Правилником о методологији и начину утврђивања трошкова пружања јавне услуге („Службени гласник РС”, број 14/13, 25/13-исправка и 99/13), а имајући у виду висину трошкова у земљама чланицама ЕУ, који су врло различити и крећу се од 50 до 300 EUR, у зависности од земље чланице.

Износ од 40 еура неће представљати велики финансијски издатак, укључујући и физичка лица као кориснике средстава за заштиту биља, у односу на планирано трајање потврде о функционалности уређаја од пет година, односно контролно тестирања једног уређаја за примену спроводиће се сваких пет година.

Уколико власници уређаја за примену желе и проверу калибрације уређаја за примену израчунати трошкови су у износу од 173 EUR.

У оквиру наведеног твининг пројекта израчуната је и висина трошкова обука, полагања стручног испита и издавања дозвола ради обављања послова контролног тестирања уређаја за примену средстава за заштиту биља у износу од 150 EUR за основне и 50 EUR за ажурирање знања стечених на основним обукама.

Претходно наведени трошкови, израчунати у оквиру твининг пројекта „Примена одрживе примене средстава за заштиту биља и успостављање редовне техничке инспекције уређаја за примену пестицида”, су добијени поштујући исте принципе прописане Правилником о методологији и начину утврђивања трошкова пружања јавне услуге („Службени гласник РС”, број 14/13, 25/13-исправка и 99/13).

Обзиром да се Нацртом закона пружа могућност и другим правним лицима и предузетницима да обављају послове контролног тестирања, ако испуњавају услове у погледу стручног кадра (лица која поседују дозволу за обављање послова контролног тестирања) и мерних инструмената за обављање ових послова почетна висина њихових трошкова је 150 EUR као трошак обуке, полагања стручног испита и издавања дозволе за стручно лице и око 30.000 EUR за набавку мерних инструмената.

Обуке за безбедну примену, руковање, складиштење и транспорт средстава за заштиту биља и издавање сертификата професионалног корисника, за које је такође планирано важење од пет година, обезбедиће да се средства за заштиту биља намењена професионалним корисницима само њима и продају. Износи које пољопривредни произвођачи за ове намене издвајају у земљама чланицама ЕУ у окружењу се крећу око 100-150 EUR **па до 300 EUR**. Овде треба имати у виду да ће трајање сертификата професионалног корисника у **Републици Србији** бити највише пет година, **и планирано је да тај трошак износи највише 70 EUR** и да овај износ не обухва и годишње ажурирање знања

професионалних корисника, како би се сертификат могао продужити након истека пет година, које ће износити највише 25 EUR.

Претходно наведени трошак израчунат је у оквиру твининг пројекта „Усаглашавање националних прописа у области регистрације и контроле средстава за заштиту биља са прописима Европске Уније и примена нових законских прописа”, који је трајао од октобра 2010. године до јуна 2013. године, поштујући исте принципе који су касније прописани Правилником о методологији и начину утврђивања трошкова пружања јавне услуге („Службени гласник РС”, број 14/13, 25/13-исправка и 99/13).

Треба имати у виду да је планирано да, у оквиру Националног програма руралног развоја од 2015. до 2020. године на основу кога се доносе годишње мере подстицаја пољопривреди и руралном развоју (**Уредбе о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју на годишњем нивоу, а Законом о буџету Републике Србије предвиђају се средства за реализацију мера у области пољопривреде и руралног развоја на годишњем нивоу**), регистрована пољопривредна газдинства **ће моћи** да поврате средства уложена у обуке за безбедну примену, руковање, складиштење и транспорт средстава за заштиту биља, као и контролно тестирање уређаја за примену средстава за заштиту биља, преко подстицаја за мере руралног развоја. Тиме би се стимулисала пољопривредна газдинства и допринело очувању животне средине, а пре свега земљишта и вода, као најважнијих природних ресурса за пољопривредну производњу, којима управо располажу пољопривредна газдинства.

Међутим, у овом моменту није могуће предвидети у којој години ће ове мере бити мере подстицаја, обзиром да Република Србија, због недостатка запослених у Управи за аграрна плаћања, а тиме и застоја у њеној „акредитацији” у складу са ЕУ прописима, још увек није у могућности да повуче средства из IPARD II.

Национални програм руралног развоја од 2015. до 2020. године, а ни ИПАРД програм за период од 2014-2020 нису усвојени. Обзиром на чињеницу да су обуке професионалних корисника у земљама чланицама ЕУ обавезне од 2014. године средства уложена у обуке за безбедну примену, руковање, складиштење и транспорт средстава за заштиту биља, као и контролно тестирање уређаја за примену средстава за заштиту биља професионалних корисника због тога не могу бити надокнађена из овог програма, већ само из Националног програм руралног развоја.

Иначе ови подстицаји су у вези са општим циљевима Националног програма руралног развоја и то са: одрживим управљањем ресурсима и заштити животне средине и усклађивањем са правилима ЕУ, њеним стандардима, политикама и праксама. Након усвајања Националног програма руралног развоја, највероватније биће финансирани у оквиру мере 6.4. Креирање, трансфер знања и развој саветодавства, кроз активности едукација пољопривредних саветодаваца и произвођача (обуке) и у оквиру мере 6.5. Агро-еколошко-климатске мере (контролно тестирање), као мере усмерене на заштиту пољопривредног земљишта и вода, а биће дефинисана сваке године доношењем Уредбе о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју.

У складу са ревизијом Националног програма за усвајање правних тековина ЕУ, чија је друга ревизија у току, у 2018. години као

најважнија планирана мера која, као економски инструмент има кључну улогу у постизању циљева који се односе на одрживу примену пестицида, јесте да у оквиру Националног програма руралног развоја, на основу кога ће се доносити годишње мере подстицаја у пољопривреди и руралном развоју, регистрована пољопривредна газдинства могу да поврате средства уложена у обуке за безбедну примену, руковање, складиштење и транспорт средстава за заштиту биља, као и контролно тестирање уређаја за примену средстава за заштиту биља, преко подстицаја за мере руралног развоја. Тиме ће се стимулисати пољопривредна газдинства и допринети очувању животне средине, а пре свега земљишта и вода, као најважнијих природних ресурса за пољопривредну производњу, којима управо располажу пољопривредна газдинства.

Прве активности у области одрживе примене средства за заштиту биља, односно обуке професионалних корисника (пољопривредни произвођачи) почеле су у 2005. године кроз техничку и научну подршку Одељења за пољопривреду САД, у оквиру „Акционог плана за Програм едукације пољопривредних произвођача од 2005. до 2008. године”. Ова подршка указала је на потребу припреме приручника за крајње кориснике и обуку тренера у пољопривредним стручним службама, као и потребу да се и у РС започне са обукама пољопривредних произвођача за безбедну примену СЗБ, на основу искустава у САД. У оквиру овог програма припремљен је и одштампан приручник „Обука пољопривредних произвођача за примену пестицида”, припремљене презентације за обуке и одржане почетне обуке тренера у пољопривредним стручним службама у 2007. години. Ове активности су настављене преко „USAID Агробизнис пројекта”, који је подржао додатне обуке тренера и обуке више од 3.000 пољопривредних произвођача у марту 2009. и јуну 2011. године.

Сличан систем биће успостављен и за обуке и издавање дозвола за дистрибуцију средстава за заштиту биља.

Цена коштања за ове врсте обука у земљама у окружењу (примера ради Хрватска) крећу се око 330 EUR за основне и око 200 EUR за ажурирање знања стечених на основним обукама. За Републику Србију предложени трошкови су око 130 EUR за основне и око 40 EUR за ажурирање знања стечених на основним обукама.

Претходно наведени износ израчунат је у оквиру твининг пројекта „Усаглашавање националних прописа у области регистрације и контроле средстава за заштиту биља са прописима Европске Уније и примена нових законских прописа”, који је Министарство спроводило од октобра 2010. године до краја јуна 2013. године, са твининг партнером из Уједињеног Краљевства (Директорат за регулацију хемикалија). Трошкови су израчунати поштујући исте принципе који су касније прописани Правилником о методологији и начину утврђивања трошкова пружања јавне услуге („Службени гласник РС”, број 14/13, 25/13-исправка и 99/13).

Претходно наведени износ је дат само као преглед, обзиром да је у складу са Националним планом за прихватање правних тековина ЕУ (НПАА), чија је друга ревизија у току, планирано да се прво донесе нови Закон о средствима за заштиту биља. До тада ће се примењивати услови утврђени законом о средствима за заштиту биља и Правилником о условима у погледу објеката, опреме и стручне оспособљености кадрова

које мора да испуњава дистрибутер, односно увозник за упис у Регистар дистрибутера и увозника.

Чланом 6. поменутог Правилника прописано је да је лице стручно оспособљено за стављање у промет средстава за заштиту биља ако је стекло:

1) високо образовање на студијама другог степена (дипломске академске студије - master, специјалистичке академске студије, специјалистичке струковне студије), односно на основним студијама у трајању од најмање четири године, из области заштите биља (фитомедицине) или

2) високо образовање на студијама првог степена из области заштите биља (фитомедицине) у трајању од најмање три године (струковни инжењер) или

3) високо образовање на основним студијама у трајању од најмање четири године из области ратарства и повртарства, области воћарства и виноградарства, области хортикултуре или области шумарства и поседује доказ о:

(1) завршеној специјализацији из области заштите биља или

(2) завршеној „Обуци за рад у пољопривредној апотеци” која је спроведена на Пољопривредном факултету у Београду или Пољопривредном факултету у Новом Саду у току 2006. године на основу конкурса које је расписало Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде.

За стручне испите за пружање услуга у области средстава за заштиту биља (саветодавне и оперативне) предвиђени су износи од 170 EUR за саветодавне и 215 EUR за оперативне услуге и то за основне обуке и 40 EUR за ажурирање знања стечених на основним обукама.

Претходно наведени износи такође су израчунати у оквиру твининг пројекта „Усаглашавање националних прописа у области регистрације и контроле средстава за заштиту биља са прописима Европске Уније и примена нових законских прописа”, који је Министарство спроводило од октобра 2010. године до краја јуна 2013. године, са твининг партнером из Уједињеног Краљевства (Директорат за регулацију хемикалија). Трошкови су израчунати поштујући исте принципе који су касније прописани Правилником о методологији и начину утврђивања трошкова пружања јавне услуге („Службени гласник РС”, број 14/13, 25/13-исправка и 99/13).

Међутим, обзиром на чињеницу да је систем саветодавства (Регистар пружалаца услуга, стручни испит, дозволе за пружање услуга), укључујући и саветодавне послове у области заштите биља, поред закона у фитосанитарној области (Закон о здрављу биља – „Сл. гласник РС”, бр. 41/09 и Закон о средствима за заштиту биља) обухваћено и Законом о саветодавним и стручним пословима („Сл. гласник РС”, бр. 30/10) и прописима који су донети на основу закона (обуке и издавање лиценци за саветодавце), неопходно је у 2016. години, заједно са јединицом за рурални развој Министарства, израдити акциони план на који начин ће се бити спроведене обуке саветодаваца прописане чланом 5. и Анексом I Директиве 2009/128/EЗ, односно јасно дефинисати услове под којима се ови послови могу обављати, укључујући и саветодавце у оквиру система државних пољопривредних, стручних и саветодавних службе, као и приватне савтодавце.

Акциони план ће се израдити у оквиру твининг пројекта ИПА 2012 „Примена одрживе примене средстава за заштиту биља и успостављање редовне техничке инспекције уређаја за примену пестицида”, који је почео са спровођењем фебруара 2014. године. Акциони план мора подразумевати и измене допуне или доношење нових законских прописа, односно уређивања услова за обављање ових послова једним законодавним актом, а другим направити везу са тим прописом. Из тих разлога, као и из разлога да су измене и допуне Закона о саветодавним и стручним пословима планирано за 2016. годину, у Националном програму за усвајање правних тековина ЕУ, чија је друга ревизија у току, није наведен рок за доношење подзаконског прописа у вези са условима за обављање ових послова у складу са новим Законом о средствима за заштиту биља, чије је доношење планирано за други квартал 2018. године.

Обзиром на чињеницу да ће се ревизија Националног програма за усвајање правних тековина ЕУ спроводити на годишњем нивоу, код следеће ревизије (која почиње у октобру 2016. године, а завршава се у марту наредне године) услови за обављање ових послова, укључујући и оперативен услуге, биће прецизно утврђени, односно биће утврђени и рокови за доношење подзаконских прописа којима ће се, поред закона, ближе регулисати ова питања.

До тада ће се за ове послове примењивати и даље Правилник о пружању услуга у области заштите биља („Сл. лист СРЈ”, бр. 42/99), донет на основу старог Закона о заштити биља, а који није у супротности са Законом о средствима за заштиту биља, ради издавања привременог решења о упису у Регистар пружалаца услуга и трошкови за упис у утврђени Одлуком о висини накнаде у области средстава за заштиту биља, „Службени гласник РС”, бр. 113/13 и 30/14) у износу од 5.260 РСД за пружање саветодавних и 7.910 РСД за пружање оперативних услуга (тачка 12. подтач. 1) и 2)).

Трошкови провере услова ради уписа у Регистар дистрибутера и увозника средстава за заштиту биља већ су прописани и примењују се од 2014. године (Одлука о висини накнаде у области средстава за заштиту биља, „Службени гласник РС”, бр. 113/13 и 30/14). Ови износи неће бити мењани, осим њиховог усклађивања, као што се врши и усклађивање динарских износа републичких административних такси.

Трошкови институција које желе да се баве испитивањем ефикасности средстава за заштиту биља односе се на подизање техничких и професионалних капацитета, како би испитивања средстава за заштиту биља обављали у потпуности у сагласности са утврђеним стандардима добре експерименталне праксе (Good Experimental Practice - GEP). Овим стандардом предвиђено је да свака институција која жели да се бави овим пословима мора да има израђене стандардне оперативне процедуре за сваку активност коју спроводи, адекватано обучен и довољан број особља која могу радити испитивања ефикасности, адекватне складишне капацитете за смештај узорака, као и празне амбалаже од средстава за заштиту биља и адекватне уређаје за апликацију средстава за заштиту биља, који морају бити контролно тестирани.

Обзиром да институције које су до сада обављале ове послове по овлашћењу у складу са Законом о заштити биља, а које и даље желе да се баве наведеним испитивањима, имају довољан број обученог особља које може израдити стандардне оперативне процедуре, као и адекватне капацитете за

смештај узорака и празне амбалаже од средстава за заштиту биља, њихови трошкови прописани у складу са овим Законом односе се на набавку адекватних уређаја за апликацију средстава за заштиту биља којима се постиже уједначен депозит средстава за заштиту биља, што је основа за постизање биолошке ефикасности средстава за заштиту биља, а самим тим и оцене њихове ефективности. Цена набавке овакве опреме је око 2.700 EUR.

Од осам институција које су овлашћене у складу са Законом о заштити биља за извођење ових тестова већ су две институције набавиле наведену опрему, док једна од институцијаову опрему поседује већ више од 10 година.

Овим трошковима треба додати и износе који се односе на проверу услова ради издавања сертификата за поступање у складу са добром експерименталном праксом. Примера ради, у Републици Чешкој ови износи су 1.650 EUR за прву проверу и издавање GEP сертификата и за обнову сертификата 1.032 EUR. У Републици Србији ови износи неће прелазити 500 EUR за прву проверу и издавање GEP сертификата и за обнову сертификата 300 EUR.

Што се тиче трошкова у вези са регистрацијом средстава за заштиту биља у складу са Законом трошкови формирања досијеа ради процене средстава за заштиту биља у односу на досадашњи поступак биће знатно увећани.

Наиме, садашњи систем регистрације нових средстава за заштиту биља, који није у складу са ЕУ захтевима (према Закону о средствима за заштиту биља), подразумева обавезно испитивање средстава за заштиту биља у Републици Србији и то ефикасности и физичких и хемијских особина. То у просеку износи око 1.500-2.000 EUR по средству за заштиту биља. То раде пољопривредни факултети и институти у области заштите биља, овлашћени од стране Министарства. Такође, мора се урадити и токсиколошка оцена (не раде се испитивања, већ преглед документације коју достављају произвођачи), која такође у просеку кошта око 2.000-3.000 EUR по средству за заштиту биља. Трошкови за овако једноставан досије су дакле око 5.000 EUR.

Пошто су и наши домаћи произвођачи већ почели са поступком регистрације средстава за заштиту биља у ЕУ врло добро су упознати и са целим системом, процедурама, али и са ценом формирања досијеа, који се надлежним органима земаља чланица ЕУ доставља на процену ради регистрације.

Тако рецимо, за формирање досијеа за једно средство за заштиту биља, произведено од генеричке активне супстанце (за које је већина документације на ЕУ нивоу слободна, јер су истекла патентна права и заштита података), и то за примену у једном усеву потребно је издвојити око 350.000 EUR, а потребно је урадити између 8 и 14 тестова ефикасности по штетном организму за чије сизбијање се жели регистрација, један део екотоксиколошких испитивања, проверу еквивалентности активне супстанце, односно имати израђена испитивања пет типичних произвођачких шаржи у лабораторијама чије је поступање усклађено са GLP (добра лабораторијска пракса), као и студије о резидуама, али само у случају да желе регистрацију средства за заштиту биља за поље примене које је различито од поља примене наведеног у потпуној документацији приложеној уз захтев за укључење активне супстанце на ЕУ листу.

Трошкови се сразмерно увећавају у зависности да ли се жели примена за више штетних организама и у колико земаља у једној зони ЕУ се подноси захтев за регистрацију. Трошкови такође зависе и од тога да ли одређена земља чланица ЕУ има и одређене специфичне захтеве, као рецимо у случају Грчке, у којој се без обзира што се ради о генеричком средству за заштиту биља за регистрацију морају увек бити приложени резултати екотоксиколошких студија везаних за организме мора.

У ЕУ за потребе регистрације земље чланице су подељене у три зоне, Централна, Северна и Јужна. Једна земља чланица у зони преузима процену средства за заштиту биља за све чланице те зоне. То значи подносилац захтева подноси захтев за регистрацију у земљама чланицама исте зоне у којима жели да има регистровано средство за заштиту биља. Једна од земаља чланица која припада тој зони преузима улогу земље известиоца. Та земља чланица врши процену за све земље чланице те зоне у којима је поднет захтев за регистрацију, а друге земље чланице коментаришу извештај о процени земље известиоца. Након што земља известилац донесе одлуку о регистрацији, друге земље чланице у којима је поднет захтев имају рок од 120 дана да донесу одлуку о регистрацији средства за заштиту биља.

Политичке зоне ЕУ се не поклапају са климатским зонама ЕРРО (Европска и медитеранска организација за заштиту биља), којих има осам. ЕРРО зоне се односе на ризовање тестова ефикасности. Тако рецимо, Аустрија, која припада Централној политичкој зони, не признаје тестове ефикасности урађене у Мађарској, која такође припада Централној политичкој зони, али припада Југо-источној ЕРРО зони, док Аустрија припада Маритимској ЕРРО зони. Дакле ти тестови морају бити урађени у земљама које припадају Маритимској ЕРРО зони.

У Републици Србији не постоји ниједна лабораторија која је акредитована у складу са GLP. Због тога је овим Законом и прописано да се тестови физичких и хемијских особина могу бити урађени и у лабораторијама које су акредитоване у складу са стандардом EN ISO/IEC 17025. То значи, да и домаћи и страни произвођачи ова испитивања могу урадити у Републици Србији. Када су у питању домаћи произвођачи њихови трошкови ће бити увећани, јер је неопходно приложити испитивања пет типичних произвођачких шаржи у лабораторијама чије је поступање усклађено са GLP и који морају бити урађени ван Републике Србије.

Такође, овим Законом је предвиђено да се прилаже најмање шест репрезентативних тестова ефикасности (што је дупло мање од ЕУ), од којих најмање два морају да буду урађена у Републици Србији, а остали тестови могу бити урађени у земљама које припадају Југоисточној ЕРРО зони, којој припада и Република Србија. Ови тестови могу бити такође урађени у Републици Србији.

Међутим, наведени трошкови испитивања су много нижи у Републици Србији, па ће укупни трошкови формирања досијеа сразмерно бити мањи и кретаће се негде око 45.000-50.000 EUR (око 5.000 EUR испитивања пет типичних произвођачких шаржи, око 30.000-40.000 EUR тестови ефикасности, око 3.000 EUR тестови физичких и хемијских особина и евентуално тестови везани за резидуе). Толико износе само таксе за регистрацију у земљама чланицама ЕУ.

Повећани трошкови ће се односити и на повећање накнада за издавање решења о регистрацији (са садашњих око 55 EUR за регистрацију

нових средстава за заштиту биља и 30 EUR за све врсте измена решења), обзиром да ће се вршити процена ризика у складу са ЕУ стандардима. Висина ових трошкова је већ прописана Одлуком о висини накнаде у области средстава за заштиту биља („Службени гласник РС”, број 113/13 и 30/14) и, у зависности од врсте процене која се ради, односно захтева за регистрацију, креће се од 390 EUR за признавање регистрације, 376,12 EUR за процену извора активних супстанци, 809,48 EUR за проширење примене средстава за заштиту биља, 1.073,26 EUR за измене које имају утицаја на састав и примену средстава за заштиту биља до 3934.94 EUR за регистрацију новог средства за заштиту биља. У наведеним случајевима су узети примери када средство за заштиту биља садржи само једну активну супстанцу и када се раде све врсте процена (процена физичких и хемијских особина, ефикасности, токсикологије сисара, изложеност оператера, изложеност потрошача, екотоксикологија, судбина и понашање у животној средини).

Износи који се додају за сваку наредну активну супстанцу коју средство за заштиту биља садржи се крећу од 56,67 EUR до 849,72 EUR, у случају када се раде све врсте процена.

У поређењу са земљама чланицама ЕУ, износ накнада за регистрацију новог средства за заштиту биља у Републици Србији је минималан, јер је најчешће тај износ у земљама чланицама ЕУ 45.000-50.000 EUR.

Наведени износи, прописани Одлуком о висини накнаде у области средстава за заштиту биља („Службени гласник РС”, број 113/13 и 30/14) неће бити мењани, осим њиховог усклађивања, као што се врши и усклађивање динарских износа републичких административних такси.

Што се тиче ангажовања лица које мора бити запослено код произвођача, заступника или представника страних произвођача ради обављања послова регистрације средстава за заштиту биља, овај трошак не постоји, обзиром на чињеницу да је у складу са чланом 53. став 2. Закона о заштити биља већ био прописан овај услов, што је било пропуштено да се наведе при доношењу Закона о средствима за заштиту биља. Наиме, сви произвођачи, заступници и представници страних произвођача испуњавају наведени услов.

У међувремену, у периоду од 2009. године (од ступања на снагу Закона о средствима за заштиту биља) регистровани је само један нови домаћи произвођач (ХИ Заштита биља, Ниш, Ул. Топличких партизанских одреда 151). Међутим, то опет није нови произвођач, обзиром да је настало од једног произвођача (ХИ Пољотоплица, Ниш, Ул. Топличких партизанских одреда 151), тако да је лице које је обављало послове у вези са регистрацијом средстава за заштиту биља у ХИ Пољотоплица, Ниш наставило те послове да обавља и у ХИ Заштита биља, Ниш.

Није регистрован ни једно ново представништво, али се појавио већи број домаћих правних лица и предузетника, као заступници иностраних произвођача, који подносе захтеве за регистрацију средстава за заштиту биља (а да то нису домаћи произвођачи или представници), који најчешће имају једног или два запослена и који нису упућени ни у чак овако једноставну процедуру регистрације у складу са Законом о заштити биља и који су вођени само економским интересом продаје средстава за заштиту биља која се најчешће користе у Републици Србији. Међутим, они су увек саветовани, и у највећем броју случајева су овај савет и усвојили, и упослили стручна лица, која су задужена за регистрацију, а истовремено су

та лица обављала и послове дистрибуције средстава за заштиту биља, обзиром на исте прописане услове у односу на стручну оспособљеност.

У случају појаве нових правних лица или предузетника као заступника, односно усклађивања пословања постојећих правних лица и предузетника са одредбама овог Закона, износ трошкова за ова стручна лица неће прелазити 1.024.000 РСД бруто на годишњем нивоу. Ова вредност је узета као расход за запослене који као стандардизована јединица мере за друга запослене са високом стручном спремом из Упутства за прикупљање података о финансијским аспектима спровођења Националног програма за усвајање правних тековина ЕУ (НПАА), ради друге ревизије, која је у току.

У области средстава за заштиту биља, свим овлашћеним правним лицима која обављају послове испитивања неће бити одузета та могућност спровођењем конкурса за избор службених и референтних лабораторија у складу са овим законом, осим у случају да не испуњавају услове везане за акредитацију. Систем акредитације лабораторија представља потврду сигурности и поузданости добијених резултата, као и потврду њихове финансијске и функционалне независности и омогућава признавање резултата спроведених испитивања од стране државних органа других земаља. Спровођењем конкурса за службене и референтне лабораторије из система морају бити искључене лабораторије које не испуњавају наведене захтеве за акредитацију.

Лабораторијска испитивања узорака средстава за заштиту биља и активних супстанци у поступку службене контроле промета преко државне границе и у промету унутар Републике Србије обавља пет државних институција које су, за ову врсту испитивања, овлашћене од стране Министарства у складу са Законом о заштити биља, од којих су четири институције акредитоване у складу са стандардом ISO 17 025: 2006 од стране Акредитационог тела Србије.

Обзиром да се ради о институцијама чија делатност није примарно испитивање узорака у поступку службене контроле, већ се ради о научноистраживачким и образовним институцијама, као и да су од пет институција које обављају ове послове по основу овлашћења четири акредитоване у складу са стандардом ISO 17 025: 2006 не може бити речи о изгубљеној добити.

Чланом 29. Нацрта закона предвиђене су таксе које плаћају правна лица, предузетници и физичка лица, чиме је прво термин „наклада” у члану 70. Закона замењен термином „такса”, односно термин је уподобљен у складу са чланом 17. Закона о буџетском систему („Службени гласник РС”, бр. 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13 - исправка, 108/13, 142/14, 68/15 - др. Закон и 103/15).

У односу на члан 70. предвиђене су нове таксе за проверу испуњености услова ради издавања сертификата о поступању са смерницама добре експерименталне праксе (500 EUR за прву проверу и издавање GEP сертификата и за обнову сертификата 300 EUR) и обуку и проверу знања ради издавања сертификата професионалног корисника (100-150 EUR за основне обуке и годишње ажурирање знања највише 25 EUR), чији су износи претходно детаљно образложени.

Нова такса предвиђена је и за проверу података ради спречавања понављања испитивања на кичмењацима која неће бити виша од износа из

тарифа републичких административних такси за захтев за давање тумачења, објашњења, односно мишљења о примени републичких прописа, правном лицу, односно предузетнику, чији је садашњи износ 11.960 РСД.

Остале таксе, наведене у члану 29. Нацрта закона нису нове у односу на накнаде из члана 70. Закона који је измењен, већ су само уподобљене изменама одговарајућих чланова или су, као у случају свих врста регистрације радвојене на неколико, али су износи тих такси већ прописани Одлуком о висини накнаде у области средстава за заштиту биља („Службени гласник РС”, број 113/13 и 30/14) и неће бити мењани, осим њиховог усклађивања, као што се врши и усклађивање динарских износа републичких административних такси. **То се односи и на таксу за преиспитивање решења о регистрацији (тачка 2. подтачка 3) Одлуке).**

Одлуком о висини накнаде у области средстава за заштиту биља („Службени гласник РС”, број 113/13 и 30/14) прописане су накнаде (таксе) за преглед и узорковање средстава за заштиту биља које се врши на њихов захтев у износу од 2.100 РСД, односно за преглед и узорковање хране, хране за животиње и животне средине ради утврђивања остатака средстава за заштиту биља, који се врше на њихов захтев 3.240 РСД. Овим таксама биће додати износи за лабораторијско испитивање, суперанализу и потврдно испитивање узетих узорака, у износима који ће бити израчунати на начин како је то прописано Правилником о методологији и начину утврђивања трошкова пружања јавне услуге („Службени гласник РС”, број 14/13, 25/13-исправка и 99/13), обзиром да су, у складу са изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља, преглед и узорковање средстава за заштиту биља или хране и хране за животиње или животне средине које се врши на захтев преформулисане у преглед, узорковање, испитивање, суперанализа узорака и потврдно испитивање узорака узетих у поступку контроле.

Уплатом трошкова лабораторијских испитивања, суперанализе и потврдног испитивања у буџет, а затим надокнада тих трошкова лабораторији која је извршила испитивања, избегава се било који утицај који лице, од кога је узет узорак, може имати на лабораторију која врши испитивања службених узорака, што је потребно обезбедити у складу са Уредбом Европског парламента и Савета број 882/2004 од 29. априла 2004. године о службеним контролама које се спроводе ради провере поштовања прописа о храни и храни за животиње и прописа о здрављу и добробити животиња.

Према износима израчунатим у 2013. години, трошкови лабораторијских испитивања узорака средстава за заштиту биља и активних супстанци узетих у поступку контроле, не би требало да буду виши од 13.000 РСД, односно 20.000 динара за испитивање узорака хране, хране за животиње и животне средине ради утврђивања остатака средстава за заштиту биља. Трошкови суперанализе неће бити виши од претходно наведених, трошкови у случају потврдног испитивања (испитивање уз коришћење других метода или инструменталне технике) неће бити виши од 10% претходно наведених износа.

При томе, ако се преглед, узорковање, испитивање, суперанализа узорака и потврдно испитивање узорака узетих у поступку контроле производње, увоза, унутрашњег промета и примене средстава за заштиту биља не врши на захтев, већ се спроводе додатне контроле,

примера ради ако се службена контрола спроводи по пријави трећег лица, или се у току спровођења Годишњег програма пострегистрационе контроле утврде неправилности или се ради контрола провере претходно наложених мера, наплаћиваће се такса за узорковање и лабораторијско испитивање узетих узорака. И то ће и бити наведено у подзаконском пропису о висини такси који се доноси у складу са чланом 29. Наврта закона, којим је измењен члан 70. Закона о средствима за заштиту биља, на начин како је то прописано Правилником о методологији и начину утврђивања трошкова пружања јавне услуге („Службени гласник РС”, број 14/13, 25/13-исправка и 99/13).

Напред наведено је у складу са чланом 28. наведене Уредбе ЕУ, којим је прописано да када откривање непоштовања прописа узрокује спровођење службених контрола које превазилазе редовне контролне активности надлежног органа, надлежни орган за додатне трошкове настале због додатних службених контрола терети субјекте одговорне за непоштивање, или може теретити субјекат који поседује робу у време спровођења додатних службених контрола. При томе, у складу са наведеним чланом Уредбе, редовне контролне активности су рутинске контролне активности које се захтевају према праву Заједнице или националним прописима, а посебно оне описане у програму из чланка 41 (а то су вишегодишњи национални планови контрола), а активности које превазилазе редовне контролне активности су примера ради узимање и испитивање узорака, као и остале контроле које су потребне да би се проверио обим проблема, проверило да ли су предузете наложене мере за исправку или да би се установило или поткрепило непоштовање прописа.

Такође, све напред наведено је у складу са чланом 17. Закона о буџетском систему („Службени гласник РС”, бр. 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13 - исправка, 108/13, 142/14, 68/15 - др. Закон и 103/15) , којим је прописано да се таксе могу уводити само законом којим се може прописати њихова висина, а које се наплаћује за непосредно пружену јавну услугу, односно спроведен поступак или радњу. Такође, овим чланом је прописано да висина таксе мора бити примерена трошковима пружања јавне услуге, односно спровођења поступка или радње и мора бити утврђена у апсолутном износу, односно не може бити утврђена као проценат од променљиве основице, осим уколико је законом другачије прописано. Ако висина таксе није утврђена законом, на акт којим се утврђује њихова висина мора се прибавити сагласност министарства надлежног за финансије у случају да висину таксе утврђује субјекат централног нивоа државе.

Имајући у виду члан 17. Закона о буџетском систему Законом о средствима за заштиту биља, а такође ни Нацртом Закона терет контроле и надзора није пребачен на терет привредних субјеката или физичких лица, обзиром да привредни субјекти и физичка лица за утврђивање услова за обављање одређених послова, уписе у Регистре, прегледе пошилики, лабораторијска испитивања, и слично, односно спровођење службених контрола, или пак регистрацију средстава за заштиту биља, као непосредно пружене јавне услуге плаћају накнаду, тј. таксу, која мора бити примерена трошковима пружања јавне услуге. То је и постигнуто, обзиром да се сви износи такси израчунавају у складу са Правилником о методологији и начину утврђивања трошкова пружања јавне услуге („Службени гласник РС”, број

14/13, 25/13-исправка и 99/13) и да се у поступку доношења акта о износима такси мора прибавити сагласност министарства надлежног за финансије.

На исти начин је то утврђено и у одговарајућим прописима ЕУ. Примера ради, Уредбом Европског парламента и Савета број 882/2004 од 29. априла 2004. године о службеним контролама које се спроводе ради провере поштовања прописа о храни и храни за животиње и прописа о здрављу и добробити животиња (чл. 26-29), је прописано да државе чланице треба да обезбеде довољна финансијска средства за особље и остала средства потребна за службене контроле, на било који начин који оне сматрају примереним, укључујући и опште опорезивање или увођење такси или накнада, односно да државе чланице могу наплаћивати таксе или накнаде за покриће трошкова службених контрола. Такође, овом уредбом је утврђено да таксе које се убирају за потребе службених контрола не смеју бити више од износа трошкова које сноси одговорна надлежна тела и да могу бити утврђене паушално на основу трошкова које су надлежна тела сносила у одређеном временском периоду.

Слично је прописано и Уредбом Европског парламента и Савета број 1107/2009 од 21. октобра 2009. године о стављању на тржиште средстава за заштиту биља и на основу које престају да важе директиве Савета 79/117/ЕЕЗ и 91/414/ЕЕЗ, а која се тиче одобравања активних супстанци и регистрације средстава за заштиту биља. Чланом 74. Уредбе је прописано да државе чланице могу да надоканде трошкове за послове које обављају у оквиру ове Уредбе наплатом такси и накнада, при томе обезбеђујући да се таксе и накнаде утврђују на транспарентан начин и да одговарају стварним укупним трошковима за обављене послове, осим ако је, у интересу јавности, да се таксе или накнаде снизе. Таксе и накнаде могу се одредити у облику тарифе фиксних накнада на основу просечних трошкова.

Истичемо да не постоје други потенцијални трошкови, које ће примена овог закона изазвати привреди, а да нису претходно анализирани, а нарочито малим и средњим предузећима, имајући у виду следеће:

1) Произвођачи средстава за заштиту биља нису мала и средња предузећа и да је, да би се бавили овом делатности, потребно да испуне услове који нису предмет уређења овог Закона, обзиром на чињеницу да су обухваћени прописима из области заштите животне средине и планирање и изградње и да је Законом о средствима за заштиту биља (члан 10. став 2) направљена веза са овим прописом, у смислу да, у поступку регистрације средстава за заштиту биља, произвођач који има седиште у Републици Србији, доставља доказ о регистрацији у Регистар привредних субјеката у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката и доказ о испуњености услова за производњу средстава за заштиту биља у складу са прописима којима се уређује заштита животне средине. Такође, детаљно су анализирани и трошкови регистрације;

2) Што се тиче заступника, као малих и средњих предузећа, сви трошкови који произилазе из овог закона претходно су анализирани и односе се на трошкове запосленог стручног лица и трошкове регистрације, који у овом случају нису трошкови које сноси заступник као домаће правно лице или предузетник, већ те трошкове покрива инострани произвођач као његов принципал, јер је његов интерес да средства за заштиту биља пласира на тржиште Републике Србије, а заступник ради у име и за његову корист, и то се дефинише уговором о заступању. Трошкови маркетинга и

промоције средстава за заштиту биља на тржишту нису предмет уређења овог Закона и дефинишу се такође уговором о заступању, као воља између страна које уговор склапају;

3) Што се тиче представништва страног привредног друштва, оно је, у складу са чланом 574. Закона о привредним друштвима („Сл. гласник РС”, бр. 36/11, 99/11, 83/14-др. закон и 5/15), издвојен организациони део страног привредног друштва и нема својство правног лица и може обављати само претходне и припремне радње у циљу закључења правног посла тог друштва, а да страно привредно друштво одговара за обавезе према трећим лицима које настану у пословању његовог представништва, дакле у овом случају трошкове регистрације, који су детаљно анализирани. Осталим пословима, у смислу овог Закона (дистрибуција, увоз и пружање услуга у области средстава за заштиту биља, контролно тестирање уређаја за примену, испитивање ефикасности средстава за заштиту биља у поступку регистрације), представништво се не може бавити обзиром да нема својство правног лица;

4) Када су у питању дистрибутери и увозници, као мала и средња предузећа, услови за обављање ових послова нису мењани у односу на Закон о средствима за заштиту биља и утврђени су Одлуком о висини накнаде у области средстава за заштиту биља („Службени гласник РС”, број 113/13 и 30/14). Трошкови у вези са таксама које произилазе из службених контрола која ће бити спровођена у складу са овим Законом детаљно су анализирани. Трошкови обука ће бити утврђени након доношења новог Закона о средствима за заштиту биља у 2018. години, као што је планирано у складу са другом ревизијом Националног програма за усвајање правних тековина ЕУ која је у току;

5) Када су у питању пружаоци услуга, као мала и средња предузећа, услови за обављање ових послова нису мењани у односу на Закон о средствима за заштиту биља и утврђени су Одлуком о висини накнаде у области средстава за заштиту биља („Службени гласник РС”, број 113/13 и 30/14);

6) Трошкови малих и средњих предузећа који произилазе из овог закона, као лица која могу обављати контролно тестирање уређаја који се користе или бити професионални корисници, такође су претходно детаљно анализирани.

7. Да ли позитивни ефекти закона оправдавају трошкове његове примене?

Да.

Биљна производња има веома важно место у Републици Србији, а један од најважнијих начина заштите биља и биљних производа од деловања штетних организама јесте примена средстава за заштиту биља. Средства за заштиту биља, међутим, могу такође имати неповољан утицај на биљну производњу, а њихова примена може подразумевати ризике и опасности за људе, животиње и животну средину, нарочито ако се стављају у промет без званичног испитивања и одобрења и ако се неправилно примењују.

Овим Законом, у интересу предвидљивости, ефикасности и доследности, критеријуми, процедуре и услови за регистрацију средстава за заштиту биља усклађени су са законодавством Европске уније, узимајући у обзир опште принципе заштите здравља људи и животиња и заштите животне

средине. Тиме се омогућава производња, промет и примена средстава за заштиту биља за које је, у оквиру поступка регистрације, процењено да су безбедни по здравље људи и животиња и животну средину.

Одредбама којима се регулише регистрација средстава за заштиту биља морају се обезбедити високи стандарди заштите, при чему се приоритет даје заштити здравља људи и животиња и животној средини у односу на циљ унапређења биљне производње. Потребно је пре него што се средства за заштиту биља нађу у промету показати да она представљају корист за биљну производњу и да немају штетан утицај на здравље људи или здравље животиња, укључујући и осетљиве групе становништва, или било који неприхватљив утицај на животну средину. Према томе, основни циљ Закона јесте да обезбеди висок ниво заштите како здравља људи, тако и здравље животиња и животне средине, а да се истовремено обезбеди конкурентност пољопривредне производње.

Обавеза је произвођача средстава за заштиту биља да докажу да супстанце које средства за заштиту биља садрже или произведена средства за заштиту биља стављена у промет немају штетан утицај на здравље људи или животиња или било какав неприхватљив утицај на животну средину. У том циљу утврђен је детаљан поступак за процену при издавању решења о регистрацији средстава за заштиту биља, а за подносиоце захтева прецизирана потребна документација која треба да се достави за регистрацију.

Нежељена изложеност људи и животне средине нарочито је присутна при активностима руковања средствима за заштиту биља, укључујући складиштење, разблаживање, мешање средстава за заштиту биља, као и чишћење уређаја за примену после употребе, одлагање припремљене преостале смеше из резервоара уређаја за примену, празне амбалаже и заосталих количина средстава за заштиту биља после примене. Због тога је утврђивање посебних мера, као што су успостављање система обука и сертификације корисника, дистрибутера и саветодаваца у области средстава за заштиту биља неопходно и то не само са становишта усклађивања националног законодавства са правним тековинама ЕУ, већ пре свега због заштите здравља људи, животиња и животне средине у Републици Србији. Тиме се смањују ризици који могу да настану услед нестручног руковања и примене средстава за заштиту биља које се дешава због недовољног знања.

Очување земљишта и вода, као најважнијих природних ресурса за пољопривредну производњу, којима управо располажу корисници средстава за заштиту биља (пољопривредни произвођачи) је, поред заштите здравља људи и животиња, приоритет.

Испитивања ефикасности средстава за заштиту биља, која су обављана од стране овлашћених институција у складу са Законом о заштити биља биће унапређени са становишта увођења стандарда добре експерименталне праксе, чиме се такође опет смањују ризици за здравље људи и животну средину који могу да настану услед примене средстава за заштиту биља.

Наиме, до сада су ове институције радиле само испитивање ефикасности, без испитивања ефеката средстава за заштиту биља на принос, квалитет и процесе прераде третираног биља или биљних производа или ефеката на корисне и нециљане организме, фитотоксичности за биље (укључујући различите сорте) или биљне производе, утицаја на наредне биљне врсте у плодореду или на друго биље, укључујући суседне биљне врсте, као и

утицаја на третирано биље или биљне производе намењене размножавању, у зависности о примене за коју се средство за заштиту биља испитује.

При испитивањима најчешће су коришћени уређаји за примену који нису адекватни, које није могуће калибрисати, а нити проверити њихову техничку исправност контролним тестирањем (леђне и ручне прскалице, без могућности контроле притиска), чиме се оправдано могу довести у сумњу резултати тестирања, обзиром да депозит средстава за заштиту биља на третираним површинама није уједначен. Такође, није постојао формални услов да се биље или биљни производи, третиран са средствима за заштиту биља који нису регистровани, елиминише из ланца хране и хране за животиње, односно уништи.

8. Да ли закон стимулише појаву нових привредних субјеката на тржишту и тржишну конкуренцију?

Овим законом се не утиче на стварање нових привредних субјеката на тржишту и на тржишну конкуренцију, **као ни на затварање постојећих привредних субјеката**, у делу који се односи на производњу, регистрацију и дистрибуцију средстава за заштиту биља, **укључујући и мала и средња предузећа**.

То нарочито из следећих разлога:

1) **Произвођачи средстава за заштиту биља који имају седиште у Републици Србији најчешће нису мала и средња предузећа**. Да би се бавили овом делатности, потребно је да испуне услове који нису предмет уређења овог Закона, обзиром на чињеницу да су обухваћени прописима из области заштите животне средине и планирање и изградње и да је Законом о средствима за заштиту биља (члан 10. став 2) направљена веза са овим прописом, у смислу да, у поступку регистрације средстава за заштиту биља, **произвођач који има седиште у Републици Србији, доставља доказ о регистрацији у Регистар привредних субјеката у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката и доказ о испуњености услова за производњу средстава за заштиту биља у складу са прописима којима се уређује заштита животне средине**. Трошкови произвођача средстава за заштиту биља који имају седиште у Републици Србији, који произилазе из овог Закона детаљно су анализирани и то су трошкови регистрације, тако да појава нових произвођача не може бити процењена у складу са овим законом, обзиром да зависи пре свега од инвестиција које је претходно (пре регистрације средстава за заштиту биља) потребно спровести, у смислу објеката за производњу у складу са прописима из области заштите животне средине и планирање и изградње. У периоду од 2009. године (од ступања на снагу Закона о средствима за заштиту биља) регистровани је само један нови домаћи произвођач (ХИ Заштита биља, Ниш, Ул. Топличког партизанског одреда 151). Међутим, то опет није нови произвођач, обзиром да је ово привредно друштво настало од једног произвођача (ХИ Пољотоплица, Ниш, Ул. Топличког партизанског одреда 151). Међутим, процењује се, али не због решења предложених овим Законом, да ће од 15 активних привредних друштава који се баве производњом њихов број смањити, обзиром на чињеницу да су три привредна друштва, након неуспешних приватизација у периоду после 2000. године у стечајном поступку већ дужи период и пре доношења Закона

о средствима за заштиту биља, јуна 2009. године (ХИ Жупа, Крушевац, ХИ Зорка-Заштита биља, Шабац и Зорка-Минерална ђубрива, Шабац).

2) Што се тиче заступника, као малих и средњих предузећа, сви трошкови који произилазе из овог закона претходно су анализирани и односе се на трошкове запосленог стручног лица и трошкове регистрације, који у овом случају нису трошкови које сноси заступник као домаће правно лице или предузетник, већ те трошкове покрива инострани произвођач као његов принципал, јер је његов интерес да средства за заштиту биља пласира на тржиште Републике Србије, а заступник ради у име и за његову корист, и то се дефинише уговором о заступању. Трошкови маркетинга и промоције средстава за заштиту биља на тржишту нису предмет уређења овог Закона и дефинишу се такође уговором о заступању, као воља између страна које уговор склапају. Међутим, и у случајевима када долази до промене заступника, то је увек вољом принципала и не зависи од услова утврђених овим Законом. Такође, ако и „изгубе” заступање страног лица, они се као привредна друштва не гасе, већ настављају да обављају делатности у области средстава за заштиту биља, јер су најчешће и уписани у Регистар дистрибутера и увозника. То нарочито из разлога што имају већ уписана стручна лица, која су била задужена за регистрацију, а истовремено су та лица обављала и послове дистрибуције средстава за заштиту биља, обзиром на исте прописане услове у односу на стручну оспособљеност.

3) Што се тиче представништва страног привредног друштва, оно је, у складу са чланом 574. Закона о привредним друштвима („Сл. гласник РС”, бр. 36/11, 99/11, 83/14-др. закон и 5/15), издвојен организациони део страног привредног друштва и нема својство правног лица и може обављати само претходне и припремне радње у циљу закључења правног посла тог друштва, а да страном привредном друштвом одговара за обавезе према трећим лицима које настану у пословању његовог представништва, дакле у овом случају трошкове регистрације, који су детаљно анализирани. Осталим пословима, у смислу овог Закона (дистрибуција, увоз и пружање услуга у области средстава за заштиту биља, контролно тестирање уређаја за примену, испитивање ефикасности средстава за заштиту биља у поступку регистрације), представништво се не може бавити обзиром да нема својство правног лица;

4) Када су у питању дистрибутери и увозници или пружаоци услуга, као мала и средња предузећа, услови за обављање ових послова нису мењани у односу на Закон о средствима за заштиту биља.

Међутим, то се очекује у делу који се односи на испитивања ефикасности средстава за заштиту биља у складу са стандардима добре експерименталне праксе, као и контролног тестирања уређаја за примену.

Што се тиче лица која ће обављати испитивања ефикасности средстава за заштиту биља, они ће, да би добили сертификат о поступању са смерницама добре експерименталне праксе, морати да задовоље техничке и професионалне капацитете и да испитивања средстава за заштиту биља обављају у потпуности у сагласности са утврђеним стандардима добре експерименталне праксе (Good Experimental Practice-GEP).

За сада испитивање ефикасности средстава за заштиту биља у поступку регистрације у Републици Србији обављају, по основу овлашћења Министарства на основу старог Закона о заштити биља („Службени лист СРЈ”,

бр. 24/98 и 26/98-исправка и „Службени гласник РС”, број 101/05-др.закон), седам институција (државни институти и факултети у области пољопривреде), а на основу члана 88. Закона о средствима за заштиту биља, којим је прописано да правно лице које је на основу Закона о заштити биља овлашћено за испитивање пестицида обављаће послове за које је овлашћено до окончања конкурса за обављање послова од јавног интереса, који се спроводи у складу са овим законом.

Конкурс за обављање ових послова, од ступања на снагу Закона о средствима за заштиту биља, није спроведен, тако да ове врсте послова нису ни уступљени правним лицима као послови од јавног интереса.

Један од разлога јесте што ове врсте испитивања, онако је то утврђено Законом о средствима за заштиту биља, нису послови од јавног интереса и за њих не могу бити издвајана средства из буџета, обзиром да су то испитивања која морају бити приложена у поступку регистрације средстава за заштиту биља и представљају услугу не државном органу, већ подносиоцу захтева за регистрацију који, за ту врсту услуге плаћа одговарајућу надокнаду лицима која таква испитивања обавља. На надлежном органу је да успостави услове под којима се таква испитивања могу обављати, како би се тестови ефикасности које ова лица обављају могли процењивати на основу критеријума за процену које такође успоставља надлежни орган.

Други разлог због кога конкурс за обављање ових послова није спроведен јесте и што Законом о средствима за заштиту биља нису били прописани услови у вези са обављањем ових послова, а није било ни предвиђено доношење подзаконског прописа за спровођење одредби Закона.

Подизање капацитета наведених институција (државни институти и факултети у области пољопривреде), односно њихове обуке у смислу примене GEP стандарда, спроведене су у оквиру твининг пројекта „Усаглашавање националних прописа у области регистрације и контроле средстава за заштиту биља са прописима Европске уније и примена нових законских прописа”, који се примењивао у периоду од октобра 2010. до јуна 2013. године.

Након завршетка пројекта, Министарство је заједно са удружењем СЕЦПА такође спровело неколико обука поменутих институција о коришћењу софтвера за обраду експерименталних података. Ове институције су сопственим средствима набавили одговарајуће уређаје за примену средстава за заштиту биља и софтвер за обраду експерименталних података и израдили стандардне оперативне процедуре за примену GEP стандарда, чиме су значајно унапредиле свој рад у претходном периоду. Тиме су се, поред и припремиле се за будућу примену GEP стандарда.

GEP стандардом предвиђено је да свака институција која жели да се бави овим пословима мора да има израђене стандардне оперативне процедуре за сваку активност коју спроводи, адекватано обучен и довољан број особља која могу радити испитивања ефикасности, адекватне складишне капацитете за смештај узорака, као и празне амбалаже од средстава за заштиту биља и адекватне уређаје за апликацију средстава за заштиту биља, који морају бити контролно тестирани.

Нацртом закона је предвиђено да ће се прописати услови у погледу објеката, опреме, оперативних процедура и смерница добре експерименталне праксе, услови у погледу броја, стручне спреме и стручне оспособљености кадрова ради издавања сертификата о поступању са смерницама добре експерименталне праксе, чиме ће само лица која испуне

наведене услове моћи добити наведени сертификат и чији тестови ефикасности ће бити признати и процењени у поступку регистрације.

Обзиром да институције које су до сада обављале ове послове по овлашћењу у складу са Законом о заштити биља, а које и даље желе да се баве наведеним испитивањима, имају довољан број обученог особља које може изградити стандардне оперативне процедуре, као и адекватне капацитете за смештај узорака и празне амбалаже од средстава за заштиту биља, неће бити ускраћена могућност да добију наведени сертификат уколико испуњавају прописане услове, нити ће другим правним лицима или предузетницима, који испуњавају прописане услове, бити ускраћена могућност да ове послове обављају уколико за то налазе пословни интерес.

Од ступања на снагу Закона о средствима за заштиту биља привредни субјекти (тачније три правна лица), а да нису државне институције, су заинтересовани за обављање послове испитивања ефикасности средстава за заштиту биља у сврху регистрације.

Такође, овим решењем се стварају услови да тестови ефикасности урађени у Републици Србији могу бити признати у поступку регистрације средстава за заштиту биља и у земљама чланицама ЕУ. Обзиром да у земљама у окружењу (Словенија, Црна Гора, Македонија, Босна и Херцеговина), не постоје успостављене институције које испуњавају GEP стандарде, а у Републици Хрватској постоји само једна, то је и велика шанса за институције у РС, да буду конкурентни и са квалитетом и са ценом.

Иако је контролно тестирање уређаја за примену средстава за заштиту биља (прскалица и орошивача) у Републици Србији законски обавезна још од 1999. године овај систем није у потпуности примењен због изузетно тешке ситуације у привреди, укључујући и пољопривреду, у којој се у претходном периоду налазила Република Србија. Такође, потребно је истаћи да постоји мали број институција (два државна факултета пољопривреде, Нови Сад и Београд) које су, у складу са старим Законом о заштити биља („Службени лист СРЈ”, бр. 24/98 и 26/98-исправка и „Службени гласник РС”, број 101/05-др.закон), од стране Министарства овлашћене за послове инспекције, од којих једна није била у потпуности опремљена за обављање ових послова.

Конкурс за обављање ових послова, од ступања на снагу Закона о средствима за заштиту биља, није спроведен, тако да ове врсте послова нису ни уступљени правним лицима као послови од јавног интереса.

Један од разлога јесте што ове врсте услуга, онако је то утврђено Законом о средствима за заштиту биља, нису послови од јавног интереса и за њих не могу бити издвајана средства из буџета, обзиром да представљају услугу не државном органу, већ власнику уређаја за примену који, за ту врсту услуге плаћа одговарајућу надокнаду лицима која такву услугу обавља. На надлежном органу је да успостави услове под којима се такве услуге могу обављати.

Наведене овлашћене институције обављају и даље послове контролног тестирања на основу члана 88. Закона о средствима за заштиту биља, којим је прописано да правно лице које је на основу Закона о заштити биља овлашћено за контролно тестирање обављаће послове за које је овлашћено до окончања конкурса за обављање послова од јавног интереса, који се спроводи у складу са тим законом.

За сада се у Републици Србији обави око 200 контролних тестирања годишње и то је преваходно резултат рада једне од институција која је од стране Министарства овлашћена за наведене послове (Лабораторија за

контролу технике за апликацију пестицида Пољопривредног факултета у Новом Саду), која је опремљена и оперативна за обављање ових послова. Иначе, инспекцију најчешће захтевају произвођачи који имају уведене различите стандарде у области пољопривредне производње, као што је Глобал ГАП.

Према попису пољопривреде из 2012. године у Републици Србији евидентиран је број од 138.042 тракторских прскалица. Прецизни и сигурни подаци о броју орошивача за сада не постоје али се, у односу на структуру засада и површина под воћњацима и виноградима, претпоставља да је њихов број око 13.000.

Поред активности везаних за обуку професионалних корисника, „USAID Агробизнис пројекат” је обезбедио средства за одржавање два тренинга за инжењере пољопривредне механизације из пољопривредних стручних служби и средњих пољопривредних школа (укупно 25) у области контролног тестирања опреме за примену средстава за заштиту биља која се користи (у децембру 2010. године и фебруару 2011. године) и развијање система обука за обављање послова контролног тестирања.

25 инжењера пољопривредне механизације је укључено у ове обуке након спроведених анкета о броју инжењера пољопривредне механизације који раде на пословима из области уређаја за примену средстава за заштиту биља и њихове исказане заинтересованости, као и заинтересованости њихових институција, за обављање ових послова. Поред заинтересованости, услов је био да имају минимум три године радног искуства на пословима из области уређаја за примену средстава за заштиту биља. Такође, у оквиру броја од 25 инжењера пољопривредне механизације обучена су и два лица, која у том периоду нису имала запослење, са обавезом институција и које су биле заинтересоване за обављање ових послова, а нису имале у радном односу ова лица, склопе уговоре о повременим и привременим пословима, обзиром да се ради о пословима који се не обављају континуирано у току године, већ у периоду фебруар-април и октобар-децембар, дакле пре сезоне третирања и након завршене сезоне третирања (апликације) средстава за заштиту биља.

Обуке су припремљене у сарадњи са Пољопривредним факултетом у Новом Саду и Београду, као једине две институције које су, на основу старог Закона о заштити биља („Службени лист СРЈ”, бр. 24/98 и 26/98-исправка и „Службени гласник РС”, број 101/05-др.закон), од стране Министарства овлашћене за послове контролног тестирања.

Да би применила систем контролног тестирања овако великог броја уређаја за примену средстава за заштиту биља, а имајући у виду и отварање преговора за приступање Европској унији (ЕУ), Република Србија имплементира твининг пројекат „Имплементација одрживе примене средстава за заштиту биља и успостављање система редовне техничке инспекције уређаја за примену пестицида“ (СР12/ИБ/АГ/01), који се финансира од стране ЕУ у оквиру ИПА 2012, и у коме је твининг партнер Министарство пољопривредне, прехранбене и шумарске политике Републике Италије. Пројекат је почео са спровођењем фебруара 2014. године и трајаће до фебруара 2017. године и састоји се од четири компоненте и набавке мерних инструмената. Укупна вредност пројекта је 2,5 милиона EUR, од чега је за институционално јачање у оквиру четири компоненте алоцирано 1,2, а за набавку мерних инструмената 1,3 милиона EUR. У оквиру компоненте пројекта везане за

инспекцију машина за апликацију пестицида, поред експерата из Италије, ангажовани су и експерти из Шпаније и Холандије.

Мерни инструменти су набављени преко „Набавке мерних инструмената за инспекцију машина опреме и уређаја ради контроле боље апликације пестицида” уз твининг пројекат (уговор број (CRIS) 2014/347-384), који је спровела Делегација Европске уније у Србији и који потпада под финансијски споразум Владе Републике Србије и Европске комисије у вези са Националним програмом за Републику Србију за 2012. годину у оквиру Инструмената за претприступну помоћ – ИПА 2012, који је потписан 20. децембра 2013. године са Амандманом бр. 1 који је усвојен Закључком Владе Републике Србије од 3. јула 2014. године.

Поред ревизије и израде нових прописа у области уређаја за примену средстава за заштиту биља у оквиру **компоненте** овог пројекта спроводене су и обуке будућих контролора техничке исправности, **као наставак претходно наведених обука**, као и набавка опреме за потребе контролног тестирања, у децембру 2014. године, којом су опремљене две централне лабораторије (два државна факултета пољопривреде у Новом Саду и Београду, која и сада обављају послове контролног тестирања, а које ће обучавати и контролисати рад пољских станица) и 31. регионална, пољска станица (**пољопривредне стручне службе**, државне средње пољопривредне школе, високе пољопривредне школе струковних студија, државни Институт за крмно биље, Крушевац и државни Агрономски факултет у Чачку) које ће након завршетка пројекта (фебруар 2017. године) бити у потпуности опремљене и спремне за обављање послова контролног тестирања.

У оквиру овог пројекта, поред 25 већ претходно обучаваних инжењера пољопривредне механизације укључено је још 20 инжењера из наведених институција, који су испуњавали услов од минимум три године радног искуства на пословима из области уређаја за примену средстава за заштиту биља.

За набавку мобилних мерних инструмената преко наведеног пројекта утрошено је 1,3 милиона EUR, од чега је Пољопривредни факултет Нови Сад, као најопремљенији, добио мерне инструменте у вредности око 20.000 EUR, Пољопривредни факултет Београд око 60.000 EUR, а 31 регионална, пољска станица (пољопривредне стручне службе, државне средње пољопривредне школе, високе пољопривредне школе струковних студија, државни Институт за крмно биље, Крушевац и државни Агрономски факултет у Чачку) мерне инструменте у вредности од око 40.000 EUR (мерило протока пумпе; тест кутија, која садржи: штоперицу, пасивно мерило протока, дигитално мерило притиска, манотестер, мензуру од 2 литра, четири јединице за мерење пада притиска на распрскивачима; електронско мерило појединачног протока распрскивача; механичко мерило протока већег броја распрскивача; електронски хоризонтални спреј скенер; софтвер).

Са свим наведеним институцијама, као корисницима, Министарство је, као власник, склопило уговор о коришћењу мобилних мерних инструмената са једном од обавеза да у периоду фебруар-април и октобар-децембар 2015, као и у истом периоду 2016. године изврше контролно тестирање прскалица и атомизера на територији коју покрива. За ове потребе, окрузи територија РС су подељени на 31 контролну, пољску станицу.

Уговором су дефинисане и многе друге обавезе наведених институција, као што су: одговарајуће просторије за смештај мерних инструмената, одговарајућу опрему за руковање и транспорт мерних инструмената за обављање послова контролног тестирања, редовно баждарење, сервисирање и осигурање мерних инструмената, до 20. јанура сваке године достављање пописне листе мерних инструмената и сл.

Контрола спровођења уговорних обавеза је спроведена у јуну 2015. године, од стране Министарства уз помоћ експерата твининг пројекта из Италије, Шпаније и Холандије и експерата Пољопривредног факултета Нови Сад, након чега је закључено да је неопходно да се спроведе још једна обука у трајању од три дана, која је и спроведена у децембру месецу 2015. године. Након свих обука ова лица су полагала испит и издате су им потврде о положеном испиту (испити су спроведени као теоретски и практични).

Контрола спровођења уговорних обавеза биће настављена сваке године, а ЕУ као донатор мерних инструмената има право да и седам година након набавке изврши контролу коришћења дониране опреме.

У оквиру наведеног пројекта је, на основу искустава експерата из Италије, Шпаније и Холандије, унапређен систем обука за полагање стручног испита за обављање послова контролног тестирања, претходно развијен у оквиру активности „USAID Агробизнис пројекта”. Планирано је да овај систем, након усвајања овог Закона, буде уобличен у Правилник о ближим условима које морају испуњавати високошколске установе које врше обуке за обављање послова контролног тестирања, као и програм и начин полагања стручног испита за обављање послова контролног тестирања и провере знања, обрасцу захтева за полагање стручног испита, обрасц записника о полагању стручног испита и образац уверења о положеном стручном испиту који је, у складу са Националним програмом за усвајање правних тековина Европске уније 2014-2018 (НПАА), чија је друга ревизија у току, а који је планиран за доношење у другом кварталу 2017. године.

Такође, у оквиру овог пројекта припремљен је и Приручник за спровођење контролног тестирања прскалица и орошивача за будуће контролоре техничке исправности, који ће бити одштампан у току 2016. године.

У оквиру наведеног пројекта израчунате су и висине трошкова контролног тестирања, обука, полагања стручног испита и издавања дозвола ради обављања послова контролног тестирања уређаја за примену средстава за заштиту биља, поштујући принципе прописане Правилником о методологији и начину утврђивања трошкова пружања јавне услуге („Службени гласник РС”, број 14/13, 25/13-исправка и 99/13), а који су детаљно описани у одговору на питање Који су трошкови које ће примена закона изазвати грађанима и привреди, посебно малим и средњим предузећима.

Имајући у виду број уређаја за примену средстава за заштиту биља (више од 140.000), уз процену да једна регионална, пољска станица може обавити око 600 контролних тестирања, Републици Србији је реално потребно 200-230 контролних, пољских станица.

Нацртом закона је прописано да контролно тестирање могу да обављају и друга правна лица која су регистрована у Регистру привредних

субјеката у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката, чија је претежна делатност обављање осталих услуга у пољопривреди, техничка испитивања и анализе или консалтинг и менаџмент послови и која поседују мерне инструменте за обављање послова контролног тестирања, одговарајуће просторије за смештај мерних инструмената, одговарајућу опрему за руковање и транспорт мерних инструмената за обављање послова контролног тестирања и имају запослено лице које има дозволу за обављање послова контролног тестирања.

Дакле, и за друга правна лица прописани су исти услови под којима могу обављати послове контролног тестирања, као што је то случај са привредним друштвима чији је оснивач Република Србија, јер су лица која су, прво преко „USAID Агробизнис пројекта” изабрана и обучена, а затим њихова обука настављена спровођењем твининг пројекта имала су услов да имају минимум три године радног искуства на пословима из области уређаја за примену средстава за заштиту биља.

Програм према коме су обучавана ова лица и којима је након полагања испита издата потврда о положеном испиту за обављање послова контролног тестирања у организацији Министарства биће идентичан и за запослена лица у другим правним лицима, обзиром да ће бити утврђен Правилником о ближим условима које морају испуњавати високошколске установе које врше обуке за обављање послова контролног тестирања, као и програм и начин полагања стручног испита за обављање послова контролног тестирања и провере знања, обрасцу захтева за полагање стручног испита, обрасц записника о полагању стручног испита и образац уверења о положеном стручном испиту.

Дефинисањем услова под којима се послови контролног тестирања могу обављати створени су и услови да и други субјекти, који испуњавају законом прописане услове, могу ове послове обављати, а да нису институције које чији је оснивач Република Србија или аутономна покрајина.

Имајући у виду број уређаја који треба да буду подвргнути контролном тестирању, као и да је овим Законом планирано да се са активностима контролног тестирања започне од јуна 2017. године, Правилником о начину обављања и временском периоду у коме се обавља контролно тестирање уређаја, начину евидентирања извршеног контролног тестирања уређаја, обрасцу потврде о функционалности уређаја, начину обележавања и обрасцу ознаке за обележавање уређаја, као и уређаје за примену који су у употреби за које се контролно тестирање не обавља, који се деоноси у складу са овим Законом, поред осталог, прописаће се следеће:

1) период између два контролна тестирања, који неће бити дужи од пет година до 30. априла 2022. године, а након тога неће бити дужи од три године;

2) до 30. априла 2022. године уређаји за примену који се користе треба да буду подвргнути контролном тестирању бар једном, а након тог датума, моћи ће да се користе само уређаји за примену који су задовољили захтеве контролног тестирања;

3) уређаји за примену који су у употреби за које се контролно тестирање не обавља, као што је додатна опрема која се ретко користе или опрема за ручну примену или леђне прскалице, у ком случају ће се обезбедити да су професионални корисници информисани о потреби да се

редовно мењају делови, о посебним ризицима у вези са датом опремом и да су обучени о правилном коришћењу те опреме за примену пестицида преко обука за безбедну примену, руковање, складиштење и транспорт средстава за заштиту биља и издавања сертификата професионалног корисника;

4) додатна опрема за примену пестицида која се не сматра опремом која се ретко користи, као што су прскалице монтиране на возовима или ваздухопловима или прскалице са крилима дужим од 3 метра, укључујући и прскалице које се монтирају на сејалице.

Када су у питању службене и референтне лабораторије оне, као независне државне институције, пре свега морају представљати мрежу лабораторија које су финансијски и функционално независне од било каквог негативног утицаја, кадровски и технички опремљене најсавременијом опремом и способне да обезбеде сваку врсту стручне експертизе, процену ризика и лабораторијско испитивање по захтеву државних органа.

Из тих разлога су у свим земљама ЕУ оне су основане као независна правна лица где је држава главни клијент и наручилац испитивања и где се њихово финансирање на првом месту обезбеђује средствима из буџета. Основни приходи ових установа се на првом месту остварују пружањем услуга лабораторијских испитивања која се раде по захтеву државних органа и служби, од унапред уговорених и одређених средстава из државног буџета за одржавање спремности лабораторија, научно истраживачке делатности, учешћа у међународним и домаћим развојно истраживачким и научним пројектима.

Да би лабораторије испуниле захтеве који се пред њих постављају морају бити опремљене адекватном опремом, морају имати уведен и одржаван систем квалитета свог рада, морају имати одговарајуће стручне и квалификоване кадрове и морају бити независне у свом раду. Лабораторије морају бити одговорне и тако организоване да се расположиви ресурси правилно и оптимално користе. Лабораторије морају бити максимално ангажоване, како у области рутинске дијагностике и испитивања, тако и у области научноистраживачког рада и пружања подршке свим заинтересованим странама: инспекцијским службама, индустрији и произвођачима у решавању најсложенијих проблема и захтева које савремена производња поставља пред произвођаче и државу.

На тај начин лабораторије обезбеђују задовољење потреба корисника услуга и истовремено обезбеђују финансијску одрживост. Лабораторије морају бити акредитоване, међународно препознате као компетентне и стручно оспособљене да могу да прате трендове модерне лабораторијске дијагностике и аналитике и обезбеђују стручне и научне експертизе. За њихов рад мора да постоји законски основ и јасно утврђене надлежности и обавезе.

Област средстава за заштиту биља јесте део безбедности хране и хране за животиње, јер се ови производи користе у примарној биљној производњи (заштита усева и засада), као и у процесу њиховог складиштења и једноставне обраде (заштита ускладиштених примарних и једноставно обрађених производа биљног порекла). Преко примарних и једноставно обрађених биљних производа средства за заштиту биља доспевају у ланац хране и хране за животиње као остаци активних супстанци које средства за заштиту биља садрже. Због тога је неопходно

обезбедити како контролу њихових физичких и хемијских особина (контрола квалитета, која обухвата: прописани садржај активне супстанце и прописане физичко-хемијске особина у зависности од врсте формулације средстава за заштиту биља које су значајне за њихово складиштење, руковање и примену), тако и контролу њихове примене, преко испитивања присуства и нивоа остатака средстава за заштиту биља у храни биљног и животињског порекла у Републици Србији, као и искључивање из промета у Републици Србији средстава за заштиту биља која не испуњавају прописане услове квалитета (садржај активне супстанце и физичко-хемијске особине у зависности од врсте формулације) и хране биљног и животињског порекла која не испуњава услове максимално прописаних количина остатака средстава за заштиту биља у храни и храни за животиње.

Обзиром на чињеницу да Дирекција за националне референтне лабораторије, основана Законом о безбедности хране („Службени гласник РС”, број 41/09), још увек није у функционалном и оперативном стању (недостатак инструменталне технике и запослених због забране запошљавања) неопходно је, до њене потпуне оперативности, користити постојеће лабораторије, које већ обављају наведне послове, а које испуњавају услове да могу бити означене као службене, односно референтне лабораторије, а које ће радити испитивање службених узорака хране и хране за животиње на остатке средстава за заштиту биља, као и формулација средстава за заштиту биља, при њиховом увозу и промету и примени у Републици Србији до потпуне оперативности Дирекције за националне референтне лабораторије.

Формирање националних референтних лабораторија у комплексу „Земун Горњи Град” (Батајница), Батајнички друм бб, конципиран је и финансиран у оквиру финансијске помоћи Европске уније у сектору пољопривреде, а такође и једним делом из националног буџета.

Концепт је осмишљен и формализован усвајањем кључног документа: Закључка Владе 05 број 337-7049/2004 од 01.11.2004 године, о прихватању Информације о донације Европске уније у сектору пољопривреде. Овим закључком је формализована финансијска помоћ, дефинисане су лабораторије које ће бити основане у комплексу „Земун Горњи Град” као део Националне референтне лабораторије за безбедност хране, а финансијска средства јасно опредељена за посебну намену у сектору пољопривреде.

Закључком Владе 05 број 337-7049/2004 о прихватању Информације о донацији Европске уније у сектору пољопривреде и успостављању система националне мреже референтних и регионалних лабораторија као интегралног дела контроле ланца хране, односно производње хране, предвиђено је успостављање мреже референтних и регионалних лабораторија. Полазна основа за ову мрежу су постојеће, овлашћене лабораторије Министарства и Министарства здравља.

У међувремену је, у овом комплексу, предвиђено да буде опремљена и пуштена у рад и лабораторија за испитивање квалитета сировог млека, која је поред помоћи Европске уније, која је опредељена за опремање Националне референтне лабораторије, опремљена и у оквиру националног буџета опредељењем средстава за набавку лабораторијске опреме, која је и извршена.

У складу са чланом 6. Закона о изменама и допунама Закона о безбедности хране, којим је измењен члан 19. Закона о безбедности хране Дирекција за националне референтне лабораторије обавља послове у области безбедности хране, контроле квалитета и безбедности млека и испитивање забрањених, недозвољених, штетних и непожељних супстанци у храни и храни за животиње и банке биљних гена.

У складу са чланом 7. Закона о изменама и допунама Закона о безбедности хране, којим је додат члан 19а у Закону о безбедности хране, предвиђено је да се послови из члана 19. став 2. овог закона могу уступити лабораторијама изабраним путем конкурса, које постају референтне лабораторије, као и да се за послове из члана 19. став 2. овог закона из области ветеринарства и средстава за заштиту биља конкурс расписује у складу са прописом којим се уређује ветеринарство, односно прописом којим се уређују средства за заштиту биља.

У складу са чланом 6. Закона о иуменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља, којим је измењен члан 6. Закона о средствима за заштиту биља, послови од јавног интереса у области средстава за заштиту биља обухватају лабораторијске и са њима повезане стручне послове, и то испитивање узорака узетих у поступку службене контроле производње, увоза, унутрашњег промета и примене средстава за заштиту биља, као и испитивање средстава за заштиту биља и хране биљног порекла на остатке средстава за заштиту биља у оквиру годишњих и вишегодишњих програма пострегистрационе контроле, као и друге послове наведене у овом члану.

Чланом 7. Закона о изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља, којим је измењен члан 7. Закона о средствима за заштиту биља, лабораторијске и са њима повезане стручне послове обавља лабораторија која је основана законом којим се уређује безбедност хране, чиме је овај закон доведен у везу са чланом 6. Закона о изменама и допунама Закона о безбедности хране, којим је измењен члан 19. Закона о безбедности хране.

Такође, чланом 7. Закона о изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља, којим је измењен члан 7. Закона о средствима за заштиту биља, предвиђено је да лабораторијске и са њима повезане стручне послове из члана 6. тачка 1) овог закона (службене лабораторије) може да обавља и лабораторија чији оснивач је Република Србија, односно аутономна покрајина, која је акредитована у складу са стандардом SRPS EN ISO/IEC 17025 - „Општи захтеви за компетентност лабораторија за испитивање и калибрацију”, изабрана путем конкурса и овлашћена од стране Министарства за обављање тих послова, а да лабораторијске и са њима повезане стручне послове из члана 6. тач. 2) до 17) овог закона (рефрентна лабораторија), може да обавља и лабораторија чији оснивач је Република Србија, односно аутономна покрајина, која је акредитована у складу са стандардом SRPS EN ISO/IEC 17025 - „Општи захтеви за компетентност лабораторија за испитивање и калибрацију”, изабрана путем конкурса и овлашћења од стране Министарства за обављање тих послова.

Тиме је овај члан Закона о изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља доведен у везу са чланом 7. Закона о изменама и допунама Закона о безбедности хране, којим је у у Закону о безбедности

хране додат члан 19а, којим је прописано да се за послове из члана 19. став 2. овог закона из области средстава за заштиту биља конкурс расписује у складу са прописом којим се уређује уређују средства за заштиту биља.

Због свих ових чињеница МПЗЖС жели да обезбеди континуитет и максималну искоришћености постојећих ресурса и уједно унапреди њихов рад тако што ће постојеће лабораторије заједно са капацитетима који се изграђују у комплексу „Земун Горњи град”, бити интегрисани у јединствену мрежу опремљених и добро организованих сервиса, без дуплирање и преклапања постојећих ресурса, односно укључити постојеће државних институције које су већ кадровски оспособљене, акредитоване, учествују у међународним тестирањима изврсности и имају успостављене, одржаване референтне методе у мрежу службених и референтних лабораторија. Тиме се обезбеђује двостепеност у систему лабораторија преко референтних лабораторија које представљају „центре изврсности” и које спроводе супервизију рада службених лабораторија.

Уколико би за потребе службене контроле биле коришћене лабораторије којима није оснивач Република Србија или аутономна покрајина као службене или референтне, оне у случају пружања услуга лабораторијских испитивања другим заинтересованим лицима, а да нису државни органи, немају обавезу да у случају утврђене неусаглашености о томе обавесте надлежни орган, већ морају поштовати приватност лица коме пружају услугу, која претеже у односу на јавни интерес.

Лабораторијска испитивања узорака средстава за заштиту биља и активних супстанци у поступку службене контроле промета преко државне границе и у промету унутар Републике Србије обавља пет државних институција које су, за ову врсту испитивања, овлашћене од стране Министарства у складу са Законом о заштити биља, од којих су четири институције акредитоване у складу са стандардом ISO 17 025: 2006 од стране Акредитационог тела Србије.

Након доношења Закона о средствима за заштиту биља, на основу члана 87. (прелазне одредбе), наведене институције су наставиле да обављају послове испитивања узорака средстава за заштиту биља узетих у поступку службених контрола у овој области. Обзиром да су ови послови, у складу са чланом 6. тачка 5) Закона о средствима за заштиту биља, утврђени као послови од јавног интереса, а да је чланом 7. Закона предвиђено да се послови од јавног интереса могу уступити путем конкурса, планирано је да наведених шест институција послове испитивања узорака средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта обављају ове послове, за које су овлашћени до окончања конкурса за обављање послова од јавног интереса.

Међутим, конкурс за обављање послова од јавног интереса, од ступања на снагу Закона није спроведен, нарочито из разлога што се сви послови у области средстава за исхрану биља, утврђени у члану 6. Закона, не могу сматрати као послови од јавног интереса.

При томе у Републици Србији не постоји лабораторија која је означена као референтна за ове врсте испитивања, што је један од захтева у процесу европских интеграција, јер поред усклађивања законодавства један од основних приоритета јесте и да се обезбеди да надлежни органи у области средстава за заштиту биља располаже довољним бројем

одговарајућег квалификованог и искусног особља како би се обавезе утврђене у ЕУ прописима извршавале ефикасно и успешно, укључујући и одговарајуће инспекцијске органе и лабораторије за испитивање, а за сваку референтну лабораторију на нивоу ЕУ потребно је одредити и националну референтну лабораторију.

Систем акредитације лабораторија представља потврду сигурности и поузданости добијених резултата, као и потврду њихове финансијске и функционалне независности и омогућава признавање резултата спроведених испитивања од стране државних органа других земаља. Спровођењем конкурса за службене и референтне лабораторије из система морају бити искључене лабораторије које не испуњавају наведене захтеве за акредитацију.

Уредбом Европског парламента и Савета (ЕЗ) број 1107/2009 од 21. октобра 2009. године о стављању на тржиште средстава за заштиту биља и на основу које престају да важе Директиве Савета 79/117/ЕЕЗ и 91/414/ЕЕЗ, као један од прописа ЕУ са којом се овај закон усклађује, прописано је да државе чланице спроводе службене контроле како би се испуниле одредбе ове Уредбе, као и да су мере контроле примене средстава за заштиту биља у свим фазама производње хране предвиђене Уредбом Европског парламента и Савета (ЕЗ) број 882/2004 од 29. априла 2004. године о службеним контролама која се спроводе ради провере усаглашености са прописима о храни и храни за животиње, правилима о здрављу и добробити животиња (члан 68. Мониторинг и контроле).

У складу са Уредбом Европског парламента и Савета (ЕЗ) број 882/2004 од 29. априла 2004. године о службеним контролама која се спроводе ради провере усаглашености са прописима о храни и храни за животиње лабораторији који се баве испитивањем службених узорака треба да раде у складу с међународно признатим поступцима или критеријима који се заснивају на стандардима рада и да се користе, што је више могуће, провереним аналитичким методама. Такве лабораторије треба да буду посебно опремљене опремом која омогућава правилно одређивање стандарда као што су нпр. највећи дозвољени нивои остатака предвиђени у праву Заједнице. Такође, овом Уредбом је прописано да државе чланице доносе мере за одређивање једне или више националних референтних лабораторија за сваку референтну лабораторију Заједнице.

С тим у вези неће бити потребно спроводити мере и активности за њихово техничко опремање или избор стручних и квалификованих кадрова, нити мере и активности за њихову функционалну независност, обзиром да ће бити изабране на конкурс, а да при томе да би се јавиле на конкурс морају бити акредитоване, међународно препознате као компетентне, односно учествовати у међународним тестовима изврсноности и кадровски су и технички оспособљене. Финансирање у смислу одржавања референтних и акредитованих метода, као и учешће у тестовима изврсноности, или пак увођења нових метода, као што је утврђено у вези са пословима које оне обављају у складу са овим Законом, биће обезбеђено из буџета, од прикупљених такси у области средстава за заштиту биља.

Лабораторије које обављају ове послове у земљама чланицама ЕУ су државне институције, које земље чланице нису оснивале посебно, већ су управо од постојећих лабораторија, на основу изврсноности,

изабрале и прогласиле лабораторије за службене, односно референтне (Национална лабораторија за здравље, животну средину и храну, Марибор, Словенија; Хрватски национални институт за јавно здравље, Загреб, Хрватска; Лабораторија за пестициде чешког инспектората за пољопривреду и храну, Праг; Државни институт за храну и ветерину, Братислава; Општа хемијска и државна лабораторија, Атина, Грчка и сл).

9. Да ли су заинтересоване стране имале прилику да изнесу своје ставове о закону?

Од краја 2011. године, од када се интензивно ради на изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља било је формирано неколико радних група, сачињених од од еминентних научника који се баве средствима за заштиту биља, тако и од представника организација које врше испитивања и од произвођача, увозника, прометника и привредних комора.

Домаћи произвођачи су преко асоцијације у Привредној комори делегирани свог представника, као и заступници иностраних произвођача окупљени у удружење СЕЦПА.

Од ступања на снагу Закона о средствима за заштиту биља постојала су два потпуно различита гледишта представника страних и домаћих произвођача средстава за заштиту биља. Док представници страних развојно-истраживачких компанија, окупљених у удружењу СЕЦПА, желе да се регистрација средстава за заштиту биља што пре усагласи са ЕУ захтевима, представници домаћих произвођача, преко Групације произвођача средстава за заштиту биља у оквиру Привредне коморе Србије, желе да задрже генеричка средства за заштиту биља што је дуже могуће, односно до приступања Републике Србије Европској унији. У ове активности се укључила и стручна јавност, преко Друштва за заштиту биља, односно факултети и институти који, у складу са садашњим прописима, учествују у поступку регистрације средстава за заштиту биља, руковођени пре свега економским разлозима, обзиром да испитивање средстава за заштиту биља представља 30% њихових укупних прихода.

Овај Закон дакле представља консензус заинтересованих страна и надлежног органа, уз поштовање релевантног законодавства Европске уније.

Поред тога, одржан је и већи број радних састанака одвојено са појединим субјектима (подносиоци захтева за регистрацију средстава за заштиту биља и научно-истраживачке организације у области средстава за заштиту биља), на којима су разматрани посебни аспекти Закона и њихов утицај на рад и интересе наведених субјеката.

У поступку припреме закона о изменама и допунама закона којим се уређују средства за заштиту биља, Министарство пољопривреде и заштите животне средине (у даљем тексту: Министарство) спровело је јавну расправу о Нацрту закона о изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља (у даљем тексту: Нацрт закона). Јавна расправа спроведена је након сачињавања Нацрта од стране радне групе у чији су рад били укључени представници Министарства пољопривреде и заштите животне средине и заинтересованих страна (домаћи и страни произвођачи средстава за заштиту биља, институти и факултети у области пољопривреде, односно заштите биља).

Јавна расправа о Нацрту закона одржана је на основу закључка Одбора за привреду и финансије 05 Број: 011-11800/2015 од 4. новембра 2015.

године, у складу са Програмом јавне расправе, у периоду од 9. до 30. новембра 2015. године.

Јавна расправа почела је 9. новембра 2015. године истицањем Нацрта закона на интернет страници Министарства пољопривреде и заштите животне средине и порталу е-управе. У периоду спровођења јавне расправе сва заинтересована лица могла су да доставе своје писане коментаре, сугестије и примедбе поштом, односно електронском поштом.

У периоду спровођења јавне расправе Министарство је, у сарадњи са Привредном комором Србије, Удружењем за пољопривреду, прехранбену индустрију, шумарство и водопривреду и Удружењем за хемијску, гумарску индустрију и индустрију неметала, одржало два јавна скупа на којима је представљен Нацрт закона биља свим заинтересованим учесницима, на којима је свим субјектима омогућено да изнесу своје коментаре на Нацрт закона.

Расправа о Нацрту закона водила се у Београду, Привредна комора Србије, 13. новембра 2015. године и у Новом Саду, Привредна комора Војводине, 20. новембра 2015. године.

На одржаној јавној расправи изнета су позитивна мишљења о решењима садржаним у Нацрту закона о изменама и допунама Закона о безбедности хране, као и бројни коментари, предлози и сугестије.

Стручне службе Министарства размотриле су све пристигле коментаре и сугестије и прихватиле и у текст Нацрта закона уградиле одређен број тих сугестија, чиме је значајно унапређен текст Нацрта закона о изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља.

У вези с тим, делимично су прихваћене следећи предлози и сугестије:

1) у вези са чланом 9. став 1. Нацрта закона (у вези са чланом 13. став 1. тачка 4) Закона), односно минималним бројем тестова ефикасности који су неопходни за процену средстава за заштиту биља у поступку регистрације, и то да се уместо шест тестова ефикасности захтевају три или два теста ефикасности, предлог је прихваћен само у случају примене средстава за заштиту биља за мале усеве и мање значајне намене, тако да је наведени став преформулисан да гласи: „4) примени и резултатима испитивања ефикасности средстава за заштиту биља, при чему се доставља најмање шест репрезентативних тестова ефикасности од којих најмање два морају да буду урађена у Републици Србији, а остали тестови могу бити урађени у земљама које припадају Југоисточној зони Европске и медитеранске организације за заштиту биља (ЕРРО), а у случају примене средстава за заштиту биља за мале усеве и мање значајне намене доставља се најмање два репрезентативна теста ефикасности од којих један мора да буду урађен у Републици Србији, а преостали тест може бити урађен у земљама које припадају Југоисточној зони Европске и медитеранске организације за заштиту биља (ЕРРО);”;

2) предлог у вези са чланом 9. став 3. Нацрта закона (у вези са додавањем новог става 4. у члану 13. Закона), тако што је наведени став преформулисан, тако да гласи: „Поред документације из става 3. овог члана документација за процену средстава за заштиту биља које садржи активну супстанцу за коју је истекло патентно право (генеричка активна супстанца) садржи и податке из става 1. тач. 7), 8), 9) и 10) овог члана за које је истекла заштита података, и то податке из документације за активну супстанцу употребљене приликом њеног укључења у листу одобрених активних супстанци у ЕУ, као и податке из рецензиране (стручно прегледане), јавно доступне научне

литературе о активној супстанци, метаболитима и продуктима разградње или реакције и о средствима за заштиту биља која садрже ту активну супстанцу.”;

3) предлог у вези са чланом 10. став 4. Нацрта закона, тако што је наведени став преформулисан и гласи: „За процену средстава за заштиту биља користе се и доступне релевантне међународне смернице и препоруке, односно постојеће научно и техничко знање.”, обзиром да је од стране подносилаца предлога протумачено да се наведени став односи на методе испитивања, а не на међународне смернице и препоруке и водиче релевантних тела ЕУ за процену средстава за заштиту биља и активних супстанци које она садрже (DG SANCO - SANTE или EFSA), а који су релевантни и доступне и на званичној веб страници ЕУ http://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/approval_active_substances/guidance_documents/active_substances_en.htm;

4) предлог да се у члану 20. став 1. Нацрта закона (у вези са чланом 39. став 3) дода реч: „заступника”, односно да се поред сагласности произвођача за увоз средстава за заштиту биља дода и сагласност заступника, наведени предлог је преформулисан тако да се речи: „и ако је уписан у Регистар дистрибутера и увозника” замењују се речима: „ако је уписан у Регистар дистрибутера и увозника и ако има уговор закључен са произвођачем који нема седиште у Републици Србији о увозу тих средстава за заштиту биља или сагласност тог произвођача”, обзиром на чињеницу да уговори о заступању, који се тичу послова заступања у смислу регистрације средстава за заштиту биља, не морају увек да садрже и права заступника на дистрибуцију и/или увоз средстава за заштиту биља;

5) сугестија која се односи на члан 42. став 2. Нацрта закона, тако што је наведени став преформулисан и доведен у везу са чланом 12. став 2. Закона и чланом 10. Нацрта (у вези са изменом члана 14. Закона), и то у смислу да се активна супстанца која је укључена у Листу одобрених супстанци, не процењује поново, али се у поступку регистрације средства за заштиту биља мора размотрити да ли се њен извор разликује од извора на основу кога је укључена у Листу, тако да члан 42. став 2. Нацрта гласи: „Решења о регистрацији средстава за заштиту биља која су издата у складу са прописима који су важили до дана ступања на снагу овог закона подлежу поступку преиспитивања да ли се активне супстанце, односно основне супстанце, које та средства за заштиту биља садрже, значајно разликују у нивоу чистоће и садржаја и особина нечистоћа у поређењу са саставом активне супстанце, односно основне супстанце установљене у документацији на основу које је та активна супстанца, односно основна супстанца уписана у листу одобрених супстанци (процена еквивалентности), на основу решења министра.”;

Одређени предлози и сугестије нису прихваћене из разлога што:

1) предложена решења нису у складу са прописима ЕУ са којима се Нацрт закона и усклађује, и то:

- у случају предлога да се Листа одобрених супстанци (у члану 1. став 11. Нацрта закона, а у вези са чланом 4. тачка 12) Закона) назове Национална листа одобрених супстанци, као и да није дефинисано на који начин ће Листа одобрених супстанци бити усклађена са ЕУ, јер би то значило понављања поступка који су већ спроведени на нивоу ЕУ и који важе за све земље чланице ЕУ, обзиром да у Закон нису ни уведена правила за одобравање активних супстанци, управо из разлога усклађивања. У Националном програму за усвајање правних тековина ЕУ (НПАА) за период 2014-2018. године, који је расположив јавности на званичној страници Канцеларије за европске

интеграције садржани су детаљни планови у вези са свим обавезама које Србија треба да реализује како би испунила критеријуме за чланство у ЕУ, а између осталог и период (квартал) када се, на годишњем нивоу, врши усклађивање Листе одобрених супстанци. Истовремено, оваква примедба није дата и за друге Листе, предложене у Нацрту закона, као што су Листа одобрених протектаната и синергиста и Листа неприхватљивих коформуланата, за које је такође прописано усклађивање са одговарајућим листама на територији Европске уније;

- у случају предлога да се научна и стручна испитивања у пострегистрационом периоду примене средстава за заштиту биља сматрају пословима од јавног интереса (члан 4. Нацрта закона, а у вези са чланом 6. Закона), обзиром да се под пострегистрационом контролом подразумева и мониторинг остатака средстава за заштиту биља и испитивање квалитета формулација средстава за заштиту биља стављених у промет, и за које се, као послове од јавног интереса, обезбеђују средства у буџету;

- у случају предлога да се послови испитивања ефикасности средстава за заштиту биља у поступку регистрације додељују на пет година путем конкурса (члан 7. Нацрта закон, а у вези са изменама члана 9. Закона) , а да правна лица и предузетници буду уписани у Регистар пружалаца услуга, обзиром да се не могу сматрати пословима од јавног интереса за које се обезбеђују средства у буџету, већ пословима којима се могу бавити институције које испуњавају одређене стандарде, у овом случају стандарде добре експерименталне праксе, а који ће бити прецизније дефинисани подзаконским прописом на основу Закона усклађеним са одговарајућим прописом ЕУ;

- у случају предлога да се најмањи број тестова ефикасности (у члану 9. став 1. Нацрта закона, а у вези са изменама члана 13. став 1. тачка 4) Закона) смањи са предложених шест на два, обзиром да то није у складу са стандардима ЕРРО које земље чланице Европске уније примењују у поступку регистрације средстава за заштиту биља и који су и „уграђени” у релевантне прописе ЕУ (Уредба број 1107/2009), обзиром да су ти захтеви у Нацрту закона већ модификовани тако да је најмањи број тестова за главне усеве/засаде и главне, важне штетне организме шест док је у складу са стандардима ЕРРО за важне штетне организме дефинисан препоручен број тестова 10, и то у опсегу 6-15, за мале усеве/засаде и мање значајне намене три, и то у опсегу 2-6 и за главне штетне организме у заштићеним условима-стакленици и пластеници шест, и то у опсегу 4-8. Такође, треба имати у виду да су земље чланице ЕУ подељене у три зоне за регистрацију и да у оквиру једне зоне за регистрацију постоји више климатских зона ЕРРО, као и да свака земља чланица има право да има своје националне захтева у вези са тестовима ефикасности;

- у случају предлога да се уместо стандарда добре лабораторијске праксе (Good Laboratory Practice - GLP) или акредитације по стандарду SRPS EN ISO/IEC 17025 испитивања физичких и хемијских особина средстава за заштиту биља у поступку регистрације уведу одговарајући стандарди и методе дефинисани посебним прописом (члан 9. Нацрта закона, а у вези са изменама члана 13. Закона), обзиром да је одговарајућим прописом ЕУ јасно дефинисано да се та испитивања спроводе у лабораторијама чије је поступање усклађено са смерницама GLP, а да је због прилика у нашој земљи дата могућност да се та испитивања спроводе и у лабораторијама акредитованим у складу са стандардом SRPS EN ISO/IEC 17025;

2) би се створила правна празнина у спровођењу одређених одредби Нацрта закона, и то:

- у случају предлога да се из члана 8. став 3. Нацрта закона (у вези са изменама члана 10. став 4. Закона) брише да уговор о заступању нарочито садржи податке за идентификацију средства за заштиту биља, а који су неопходни како би се утврдило која су средства за заштиту биља предмет уговора о заступању, као и да се бришу подаци и докази да је произвођач који нема седиште у Републици Србији регистрован за обављање делатности производње средстава за заштиту биља, обзиром да је то у складу са чланом 153 став 2. Закона о општем управном поступку („Сл. лист СРЈ”, бр. 33/97 и 31/01 и „Сл. гласник РС”, бр. 30/10), којим је прописано да орган који решава о управној ствари може од странке затражити да поднесе јавну исправу издату од надлежног иностраног органа којом се потврђује које право важи у држави чији је орган издао исправу и да је допуштено доказивање да је страно право друкчије него што је то садржано у јавној исправи, ако међународним уговором није друкчије одређено, с тим што је у овом случају прецизирано о којој јавној исправи је реч;

- у случају предлога да се само високошколским установама и научноистраживачким организацијама у области биотехничких наука, односно пољопривреде и заштите биља повере послови процене активних супстанци и средстава за заштиту биља у поступку регистрације (члан 11. Нацрта, а у вези са чланом 14а Закона), обзиром на чињеницу да процена активних супстанци и средстава за заштиту биља у поступку регистрације обухвата седам различитих области (процена: токсиколошких особина, изложености оператера, изложености потрошача, судбине и понашања у животној средини, екотоксиколошких особина, физичких, хемијских и техничких особина и аналитичких метода и ефикасности), и да код високошколских установа и научноистраживачких организација у области биотехничких наука, односно пољопривреде и заштите биља не постоје сви образовни профили стручних лица који могу обављати све процену у свим претходно наведеним областима (као што су процена токсиколошких особина, процена изложености оператера, процена изложености потрошача, процена судбине и понашања у животној средини), и да ове установе и организације најчешће имају само стручна лица за процену хемијских, физичких и техничких особина и процену ефикасности средстава за заштиту биља, а само мањи број и стручна лица за процену екотоксиколошких особина;

- у случају предлога да се из члана 20. став 2. Нацрта закона брише нови став 5. (у вези са изменама члана 39. Закона), обзиром да је овим, а и другим додатим ставовима детаљније утврђено под којим условима и ко може обављати увоз активних супстанци за производњу регистрованих средстава за заштиту биља, при чему то не спречава произвођача који има седиште у Републици Србији да то своје право уступи неком другом лицу;

3) предложена решења нису у складу са дефиницијама термина које се међународно користе и опште су прихваћене у области средстава за заштиту биља, а представљају и примену система регистрације средстава за заштиту биља у складу са Законом о заштити биља, чије је укидање један од главних разлога измена и допуна Закона о средствима за заштиту биља, као што је предлог да се у члану 9. Нацрта закона (а у вези са изменама члана 13. Закона) средства за заштиту биља произведена од генеричких активних супстанци дефинишу као средства за заштиту биља која садрже активне супстанце које су

у употреби у Републици Србији (што је било садржано у члану 48. Закона о заштити биља) и за које је истекло патентно право, при чему је опште позната дефиниција да су генеричке активне супстанце супстанце за које је истекло патентно право;

4) су предложена решења већ садржана у Закону или подзаконском пропису донетом на основу Закона, и то:

- у случају предлога да се Нацртом закона уведе дефиниција другог производа, која је већ садржана у члану 2. став 1. тачка 4) Закона;

- у случају предлога да се у члану 8. став 3. Нацрта закона (у вези са изменама члана 10. став 4. Закона), избрише одговорност за евентуалне штете које настану применом средстава за заштиту биља на територији Републике Србије у уговору о заступању, јер је наведени став Закона већ садржи тај услов;

- у случају предлога да се у члану 13. став 1. Закона брише тачка 5), за коју је, као и за остале тачке наведеног става, прописано да Министар ближе прописује садржину и начин поступања са документацијом за процену, као и методе за испитивање средстава за заштиту биља (Правилник о садржини и начину поступања са документацијом за процену средстава за заштиту биља и методама за испитивање средстава за заштиту биља, „Сл. гласник РС”, бр. 69/12);

- у случају предлога да се у члану 15. став 3. Нацрта закона (а у вези са изменама члана 20. став 5. Закона) дефинише рок за издавање решења о регистрацији од 30 дана, који је већ одређен у смислу члана 208. став 1. Закона о општем управном поступку („Сл. лист СРЈ”, бр. 33/97 и 31/01 и „Сл. гласник РС”, бр. 30/10), с тим што је чланом чланом 20. став 5. Закона прописано од када почиње да се рачуна рок за издавање решења, тј. од завршетка процене;

5) се одређени рокови наведени у прописима Европске уније не могу, у овој фази усаглашавања, пренети у национално законодавство и применити у потпуности, имајући у виду чињеницу да су одређени захтеви у вези са документацијом за процену средстава за заштиту биља већ модификовани у односу на стандарде ЕУ и имајући у виду обавезе из Споразума о стабилизацији и придруживању о постепеном усклађивању домаћег законодавства са правним тековинама ЕУ, као што је предлог да се потпуно ускладе рокови за процену са роковима предвиђеним за процену документације који важе у ЕУ (члан 10. Нацрта закона, а у вези са изменама члана 14. Закона);

6) нису у складу са осталим члановима Закона, и то у случају предлога да се у члану 20. Нацрта закона брише став 2. (у вези са изменама члана 39. став 4. Закона), јер је чланом 18. став 1. прописано да Министарство (укључујући и фитосанитарне инспекторе који обављају службену контролу активних супстанци при увозу) све податке које је произвођач доставио ради регистрације средства за заштиту биља чува као поверљиве, док је ставом 3. истог члана Закона прописано који подаци се не сматрају поверљивим, а у које не спадају извори активних супстанци (произвођач и место производње);

7) нису у складу са методологијом израде прописа, у случају предлога да се у члану 9. став 3. Нацрта закона (у вези са чланом 13. Закона и то додатим ставом 3) уместо речи: „нарочито” дода реч: „обавезно”;

8) нису у складу са прописима којима се уређује високошколско образовање, у случају предлога да запослено лице код правног лица и предузетника који се могу бавити испитивањем ефикасности (члан 7. Нацрта, а у вези са изменама члана 9. Закона) треба да има завршене основне и мастер академске студије из области заштите биља на високошколској установи чији је

оснивач Република Србија, акредитоване за послове образовања у области биотехничких наука, односно пољопривреде и заштите биља;

9) се решење о регистрацији односи на конкретно средство за заштиту са тачно одређеним саставом (предлог измене члана 15. став 1. тачка 2) Закона);

10) су већ постојећим решењем у Закону успостављени одређени захтеви, чијом се променом на „нижи ниво” може утицати на здравље људи, животиња и животну средину, као у случају предлога измене члана 37. став 2, којим би се дозволио промет средстава за заштиту биља којима је истекао рок употребе;

11) би предложеном изменом члана 35. став 5. била нарушена методологија израде прописа, у смислу броја чланова који могу бити измењени и допуњени, а да се то може постићи писаним процедурама донетим у складу са чланом 2. став 1. тачка 51в. и 81. Закона о буџетском систему („Сл. гласник РС”, бр. 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13-исправка, 108/13 и 142/14), а што је подробније разрађено Правилником о заједничким критеријумима и стандардима за успостављање, функционисање и извештавање о систему финансијског управљања и контроле у јавном сектору („Сл. гласник РС”, бр. 99/11 и 106/13), који је донет на основу овог Закона, обавеза је корисника буџетских средстава да успоставе систем финансијског (а то подразумева и пословног) управљања и контроле, што, између осталог, укључује доношење писаних процедура.

У обзир је узет један део примедби, сугестија и коментара добијени од једне организације/институције, за које је било могуће утврдити на које чланове Нацрта закона или Закона се односе, али нису прихваћене из разлога што:

1) предложена решења нису у складу са прописима Европске уније са којима се Нацрт закона и усклађује, и то:

- у случају предлога да се као услов за обављање послова референтне лабораторије поред акредитације по стандарду SRPS EN ISO/IEC 17025 (члан 5. став 3. Нацрта, а у вези са изменом члана 7. став 3. Закона) уведу и организације/институције чији је оснивач Република Србија, односно аутономна покрајина, која мора бити акредитована за обављање научно-истраживачке делатности решењем Министарства просвете РС, Одбор за акредитацију научно-истраживачких организација, без обзира да ли су те организације/институције акредитоване по стандарду SRPS EN ISO/IEC 17025;

- у случају предлога да се испитивање физичких, хемијских и техничких особина средстава за заштиту биља, испитивање физичких и хемијских особина активне супстанце, односно основне супстанце, као и испитивање особина и утицаја средстава за заштиту биља и активне супстанце, односно основне супстанце на здравље људи, животиња и животну средину ради регистрације (члан 9. став 3, а у вези са изменом члана 13. Закона у коме се додају нови ст. 6, 7. и 8.) уведу и организације/институције чији је оснивач Република Србија, односно аутономна покрајина, која мора бити акредитована за обављање научно-истраживачке делатности решењем Министарства просвете РС, Одбор за акредитацију научно-истраживачких организација, без обзира да ли те организације/институције поступају у складу са смерницама добре лабораторијске праксе (Good Laboratory Practice-GLP) или су акредитоване по стандарду SRPS EN ISO/IEC 17025, а нарочито имајући у виду да је за испитивања физичких, хемијских и техничких особина средстава за заштиту

биља прописано да се спроводе у лабораторијама чије је поступање усклађено са смерницама GLP, а да је због прилика у нашој земљи дата могућност да се та испитивања спроводе и у лабораторијама акредитованим у складу са стандардом SRPS EN ISO/IEC 17025, као и да ова два стандарда нису опречна, како се наводи у образложењу предлога. Ово нарочито стога што се у извештајима наведених испитивања која се користе у поступку процене средстава за заштиту биља ради регистрације, не наводе мишљења о биолошким, хемијским и токсиколошким својствима средстава за заштиту биља нити о њиховом евентуалном штетном деловању, већ се одређују тзв. крајње тачке (end points), на основу којих се од стране обучених оцењивача процењују наведена својства средстава за заштиту биља;

2) би се створила правна празнина у спровођењу одређених одредби Нацрта закона, и то у случају предлога да се из члана 5. Нацрта брише став 6. (у вези са изменама члана 7. став 6. Закона), којим је прописано да ако у Републици Србији не постоји референтна лабораторија министар надлежан за послове пољопривреде може, за поједине врсте испитивања, да одреди референтну лабораторију са територије друге државе за тражена испитивања, и то у случају немогућности обављања одређених испитивања.

Други део примедби наведене институције/организације није разматран из разлога што се нису односиле на Нацрт закона, као ни на Закон, као у случају предлога да се термин „резидуе” замене са термином „остаци”.

Такође нису узете примедбе још једне институције/организације, јер предложене примедбе, сугестије и коментари нису уопште садржали предлоге за измену Нацрта закона или Закона, већ је само наведен члан 20. став 1. и 2. Нацрта Закона и предлози, који нису у вези са наведеним чланом Нацрта закона, а нити Законом у целини, као што су:

1) да се врати систем евидентирања уговора о заступању (регистрације заступања) као што је некада Регистар уговора о заступању правних лица водило Министарство за економске односе са иностранством;

2) да предложени регистар заступаних иностраних произвођача служи као релевантна база података фирми од којих се могу увозити средства за заштиту биља;

3) да се поштри регистрација произвођача који немају седиште у Републици Србији, у случајевима када се региструју готови производи (препарати – средства за заштиту биља);

4) да се стимулишу заступања верификованих (ICAMA) страних произвођача у смислу регистрација њихових активних материја које би се користиле као сировине за домаћу индустрију;

5) да се врате листе увоза сировина и готових производа на годишњем нивоу по количинама, ино-произвођачима и увозницима, што је УЗБ објављивала закључно са 2011. годином, иако су на званичној веб страници Управе за заштиту биља расположиви подаци о увозу активних супстанци и средстава за заштиту биља за период 2000. до 2014. године по количинама, а да никада нису били на располагању подаци у вези са количинама које су увезене од стране појединих увозника.

Одређене сугестије и предлози су прихваћени на јавним скуповима одржаним у Београду, 13. новембра и у Новом Саду, 20. новембра 2015. године, и то у случају предлога за одлагање примене одредаба у вези спровођења система обука пољопривредних произвођача од 30.06.2017. године.

Имајући у виду да је део сугестија које су предложене током јавне расправе уграђене у текст Нацрта закона о изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља, са циљем његовог побољшања, као и заинтересованост субјеката који су узели учешће у јавној расправи, сматрамо да је јавна расправа успешно спроведена.

10. Које ће мере током примене закона бити предузете да би се остварили циљеви доношења закона?

Током примене закона спроводиће се мере које су прописане, а предвиђено је успостављање система обука и сертификације свих субјеката у области средстава за заштиту биља (дистрибутери, корисници, пружаоци услуга), као и успостављање система контролног тестирање уређаја за примену.

Потребно је напоменути да је Управа за заштиту биља, од 2005. Године, спровела низ мера и активности које су биле релевантне као припрема за спровођење и примену захтева у области СЗБ прописаних овим законом.

Прве активности у области одрживе примене средстава за заштиту биља, односно обуке крајњих корисника (пољопривредни произвођачи) почеле су у 2005. године кроз техничку и научну подршку Одељења за пољопривреду САД (USDA), у оквиру „Акционог плана за Програм едукације пољопривредних произвођача од 2005. до 2008. године”. Ова подршка указала је на потребу припреме приручника за крајње кориснике и обуку тренера у пољопривредним стручним службама, као и потребу да се и у Републици Србији започне са обукама пољопривредних произвођача за безбедну примену средстава за заштиту биља, на основу искустава у САД. У оквиру овог програма припремљен је и одштампан приручник „Обука пољопривредних произвођача за примену пестицида”, припремљене презентације за обуке и одржане почетне обуке тренера у пољопривредним стручним службама у 2007. години. Ове активности су настављене преко „USAID Агробизнис пројекта”, који је подржао додатне обуке тренера, **сета питања за полагање обука, као** и обуке више од 3000 пољопривредних произвођача у марту 2009. и јуну 2011. године.

У јуну 2011. године овај, почетно, развијен систем обука је процењен у оквиру активности твининг пројекта ИПА 2008 „Усклађивање националног законодавства са законодавством ЕУ за стављање у промет и контролу средстава за заштиту биља и имплементација нових законских одредби” (ИПА 2008), **који је трајао од 10 октобра 2010. године до 1. јуна 2013. године, а затим и у оквиру активности твининг пројекта ИПА 2012 „Успостављање одрживе примене средстава за заштиту биља и система редовне контроле техничке исправности машина за примену пестицида које се користе”, који се спроводи од фебруара 2014. године.** У оба случаја оцењено је да почетно развијен програм обука покрива све захтеве наведене у Анексу I Директиве број 2009/128/ЕЗ.

Пољопривредне стручне службе су и после 2011. године наставиле да спроводе обуке професионалних корисника (пољопривредних произвођача) према наведеном развијеном програму.

Због тога је и планирано да овим професионалним корисницима након ступања на снагу овог закона буду издати сертификати професионалног корисника, при чему ће пољопривредне стручне службе доставити коначан списак свих полазника спроведених обука.

На крају, обукама ће бити постигнуто да се продаја и примена средства за заштиту биља ограничи на лица која имају сертификат о

положеној обуци, као што је прописано наведеном Директивом, што ће у Републици Србији бити спроведено фазно. Од јуна 2017. године започеће се са спровођењем система обука, како би до краја 2021. године, пре уласка у ЕУ, могао бити успостављен систем продаје и примене средстава за заштиту биља само лицима која су обучена и којима је издат сертификат професионалног корисника, као што је и предвиђено овим Законом.

Поред поменутих активности, „USAID Агробизнис пројекат” обезбедио је средства за одржавање два тренинга за инжењере пољопривредне механизације из пољопривредних стручних служби и средњих пољопривредних школа (укупно 26) у области контролног тестирања опреме за примену средстава за заштиту биља која се користи (у децембру 2010. године и фебруару 2011. године). Обуке су припремљене у сарадњи са Пољопривредним факултетом у Новом Саду и Београду, као две институције овлашћене за обављање ових послова.

Као наставак ових активности, у оквиру твининг пројекта ИПА 2012 „Успостављање одрживе примене средстава за заштиту биља и система редовне контроле техничке исправности машина за примену пестицида које се користе” (ИПА 2012) настављено је спровођење обука будућих контролора техничке исправности, при чему је у односу на 2011. годину укључено још 20 инжењера пољопривредне механизације из пољопривредних стручних служби, средњих и високих пољопривредних школа струковних студија, Института за крмно биље, Крушевац и Агрономског факултета, Чачак. Такође, у оквиру овог пројекта у децембру 2014. године спроведена је и набавка опреме за потребе контролног тестирања, којом су опремљене две централне лабораторије (које ће обучавати и контролисати рад пољских станица – Пољопривредни факултет Нови Сад и Београд) и 31. регионална, пољска станице, које ће након завршетка пројекта (фебруар 2017. године) бити у потпуности опремљене и спремне за обављање послова контролног тестирања.

Имајући у виду број уређаја који треба да буду подвргнути контролном тестирању, као и да је овим Законом планирано је да се са активностима контролног тестирања започне од јуна 2017. године, Правилником о начину обављања и временском периоду у коме се обавља контролно тестирање уређаја, начину евидентирања извршеног контролног тестирања уређаја, обрасцу потврде о функционалности уређаја, начину обележавања и обрасцу ознаке за обележавање уређаја, као и уређаје за примену који су у употреби за које се контролно тестирање не обавља, који се деониси у складу са овим Законом, поред осталог, прописале се следеће:

1) период између два контролна тестирања, који неће бити дужи од пет година до 30. априла 2022. године, а након тога неће бити дужи од три године;

2) до 30. априла 2022. године уређаји за примену који се користе треба да буду подвргнути контролном тестирању бар једном, а након тог датума, моћи ће да се користе само уређаји за примену који су задовољили захтеве контролног тестирања;

3) уређаји за примену који су у употреби за које се контролно тестирање не обавља, као што је додатна опрема која се ретко користе или опрема за ручну примену или леђне прскалице, у ком случају ће се обезбедити да су професионални корисници информисани о потреби да се редовно мењају делови, о посебним ризицима у вези са датом опремом и да

су обучени о правилном коришћењу те опреме за примену пестицида преко обука за безбедну примену, руковање, складиштење и транспорт средстава за заштиту биља и издавања сертификата професионалног корисника;

4) додатна опрема за примену средстава за заштиту биља која се неће сматрати опремом која се ретко користи, као што су прскалице монтиране на возовима или ваздухопловима или прскалице са крилима дужим од 3 метра, укључујући и прскалице које се монтирају на сејалице.

Такође, Управи за заштиту биља је спровела и низ мера и активности које се односе на регистрацију средстава за заштиту биља. Прво јачање капацитета Управе за заштиту биља је спроведено у оквиру твининг пројекта CARDS 2005 „Јачање институционалних капацитета у оквиру Управе за заштиту биља” (CARDS 2005), а затим у оквиру „Усклађивање националног законодавства са законодавством ЕУ за стављање у промет и контролу средстава за заштиту биља и имплементација нових законских одредби”, који је трајао од 10 октобра 2010. године до 1. јуна 2013. године.

Међутим, у току трајања твининг пројекта, избор спољних оцењивача у оквиру института и факултета, који су требали да буду укључени у систем процене СЗБ у поступку регистрације, није извршен, како је било планирано до краја јануара 2013. године. Из тих разлога, акциони план подељен у три фазе (фаза 1 до 31.12.2013. године, фаза 2 од 31.12.2013. године до 31.12.2017. године и фаза 3 од 31.12.2017. године до 31.12.2020. године), сачињен уз помоћ твининг партнера, који се односио и на план ревизије регистрованих СЗБ и на регистрацију нових СЗБ у складу са ЕУ стандардима, није могао бити реализован.

Реализована је само прва фаза акционог плана (до 31.12.2013. године) која се односила на доношење свих прописа неопходних за регистрацију СЗБ, укидање регистрација за СЗБ која садрже активне супстанце које нису укључене у Листу одобрених супстанци и административно продужење регистрација средстава за заштиту биља до 31.12.2019. године, као и подела регистрованих средстава за заштиту биља у групе за ревизију са временским оквиром за достављање додатне документације за процену извора активних супстанци.

Друга фаза акционог плана, која је требало да започне од октобра 2014. године, одложена је до октобра 2016. године, када се очекује почетак програма ревизије регистрованих средстава за заштиту биља по групама (шест група), у оквиру новог твининг пројекта који се финансира из нераспоређених средстава из ИПА 2013, а као наставак наведеног твининг пројекта ИПА 2008.

Нови јавни конкурс за избор спољних оцењивача у оквиру института и факултета расписан је у априлу 2014. године. Избор институција је завршен у децембру 2014. године, а одлука о избору објављена је 2015. године („Сл. гласник РС”, бр. 90/15). Потписивање уговора ће бити спроведено у првом кварталу 2016. године, након избора твининг партнера и потписивања уговора за твининг пројекат који се финансира из нераспоређених средстава из ИПА 2013, за који је одржан селекциони састанак.

У оквиру ТАИЕХ мапе за 2014. годину одржано је пет експертских мисија, један семинар и једна студијска посета које се тичу области процене СЗБ у поступку регистрације, на којима су учествовали сви запослени у Одељењу за средства за заштиту и исхрану биља Управе за заштиту биља, као и будућих спољних оцењивача у оквиру института и факултета изабраних на јавном конкурс.

Поред спровођења активности у оквиру пројекта из нераспоређених средстава из ИПА 2013, који ће највероватније почети са реализацијом октобра 2016. године, и у оквиру кога ће бити спроведене обуке спољних оцењивача изабраних на конкурс 2014. године, до фебруара месеца 2017. године наставиће се активности и у оквиру твининг пројекта ИПА 2012, а које ће се односити на обуке у области СЗб и интегралног управљања штетним организмима.

Посебна пажња биће посвећена и успостављању база података које су неопходне за спровођење овог закона, у смислу регистрованих средстава за заштиту биља, уписа у одговарајуће регистре прописане овим Законом, као евиденције промета и примене и извештавање.

За ове сврхе одобрен је и пројекат који ће бити финансиран из ИПА фонда за 2012. годину, којим је предвиђена израда софтверских решења, односно различитих модула, а ради успостављања одрживог информационог система Министарства пољопривреде и заштите животне средине, којим ће се обухватити цео систем безбедности хране, а између осталог и област средстава за заштиту биља. Вредност пројекта је 1,5 милиона EUR. У току је избор најбољег понуђача.

У складу са чланом 17. Закона о буџетском систему („Службени гласник РС”, бр. 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13 - исправка, 108/13, 142/14, 68/15 - др. Закон и 103/15) таксе се могу уводити само законом којим се може прописати њихова висина, а које се наплаћује за непосредно пружену јавну услугу, односно спроведен поступак или радњу. Такође, овим чланом је прописано да висина таксе мора бити примерена трошковима пружања јавне услуге, односно спровођења поступка или радње и мора бити утврђена у апсолутном износу, односно не може бити утврђена као проценат од променљиве основице, осим уколико је законом другачије прописано. Ако висина таксе није утврђена законом, на акт којим се утврђује њихова висина мора се прибавити сагласност министарства надлежног за финансије у случају да висину таксе утврђује субјекат централног нивоа државе.

Имајући у виду члан 17. Закона о буџетском систему Законом о средствима за заштиту биља, а такође ни Нацртом Закона терет контроле и надзора није пребачен на терет привредних субјеката или физичких лица, обзиром да привредни субјекти и физичка лица за утврђивање услова за обављање одређених послова, уписе у Регистре, прегледе пошиљки, лабораторијска испитивања, и слично, односно спровођење службених контрола, или пак регистрацију средстава за заштиту биља, као непосредно пружене јавне услуге, плаћају накнаду, тј. таксу, која мора бити примерена трошковима пружања јавне услуге. То је и постигнуто, обзиром да се сви износи такси израчунавају у складу са Правилником о методологији и начину утврђивања трошкова пружања јавне услуге („Службени гласник РС”, број 14/13, 25/13-исправка и 99/13) и да се у поступку доношења акта о износима такси мора прибавити сагласност министарства надлежног за финансије.

На исти начин је то утврђено и у одговарајућим прописима ЕУ. Примера ради, Уредбом Европског парламента и Савета број 882/2004 од 29. априла 2004. године о службеним контролама које се спроводе ради провере поштовања прописа о храни и храни за животиње и прописа о здрављу и добробити животиња (чл. 26-29), је прописано да државе чланице треба да обезбеде довољна финансијска средства за особље и остала средства потребна за службене контроле, на било који начин који оне сматрају примереним,

укључујући и опште опорезивање или увођење такси или накнада, односно да државе чланице могу наплаћивати таксе или накнаде за покриће трошкова службених контрола. Такође, овом уредбом је утврђено да таксе које се убирају за потребе службених контрола не смеју бити више од износа трошкова које сnose одговорна надлежна тела и да могу бити утврђене паушално на основу трошкова које су надлежна тела сносила у одређеном временском периоду.

Слично је прописано и Уредбом Европског парламента и Савета број 1107/2009 од 21. октобра 2009. године о стављању на тржиште средстава за заштиту биља и на основу које престају да важе директиве Савета 79/117/ЕЕЗ и 91/414/ЕЕЗ, а која се тиче одобравања активних супстанци и регистрације средстава за заштиту биља. Чланом 74. Уредбе је прописано да државе чланице могу да надоканде трошкове за послове које обављају у оквиру ове Уредбе наплатом такси и накнада, при томе обезбеђујући да се таксе и накнаде утврђују на транспарентан начин и да одговарају стварним укупним трошковима за обављене послове, осим ако је, у интересу јавности, да се таксе или накнаде снизе. Таксе и накнаде могу се одредити у облику тарифе фиксних накнада на основу просечних трошкова.

Чланом 29. Нацрта закона предвиђене су таксе које плаћају правна лица, предузетници и физичка лица, чиме је термин „накнада” у члану 70. Закона замењен термином „такса”, односно термин је уподобљен у складу са чланом 17. Закона о буџетском систему („Службени гласник РС”, бр. 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13 - исправка, 108/13, 142/14, 68/15 - др. Закон и 103/15).

У односу на члан 70. нове таксе предвиђене су за проверу испуњености услова ради издавања сертификата о поступању са смерницама добре експерименталне праксе (500 EUR за прву проверу и издавање GEP сертификата и за обнову сертификата 300 EUR) и обуку и проверу знања ради издавања сертификата професионалног корисника (100-150 EUR за основне обуке и годишње ажурирање знања највише 25 EUR), чији су износи претходно детаљно образложени у одговору на питање Какве трошкове ће примена закона изазвати грађанима и привреди, а нарочито малим и средњим предузећима.

Нова такса предвиђена је и за проверу података ради спречавања понављања испитивања на кичмењацима која неће бити виша од износа из тарифа републичких административних такси за захтев за давање тумачења, објашњења, односно мишљења о примени републичких прописа, правном лицу, односно предузетнику, чији је садашњи износ 11.960 РСД.

Остале таксе, наведене у члану 29. Нацрта закона нису нове у односу на накнаде из члана 70. Закона који је измењен, већ су само уподобљене изменама одговарајућих чланова или су, као у случају свих врста регистрације радвојене на неколико, али су износи тих таксе већ прописане Одлуком о висини накнаде у области средстава за заштиту биља („Службени гласник РС”, број 113/13 и 30/14) и неће бити мењани, осим њиховог усклађивања, као што се врши и усклађивање динарских износа републичких административних такси.

Што се тиче службених и референтних лабораторија неће бити потребно спроводити мере и активности за њихово техничко опремање или избор стручних и квалификованих кадрова, нити мере и активности за њихову функционалну независност, обзиром да ће бити изабране на конкурс, а да при томе да би се јавиле на конкурс морају бити акредитоване, међународно препознате као компетентне, односно учествовати у међународним тестовима изврности и кадровски су и

технички оспособљене. Финансирање у смислу одржавања референтних и акредитованих метода, као и учешће у тестовима изврности, или пак увођења нових метода, као што је утврђено у вези са пословима које оне обављају у складу са овим Законом, биће обезбеђено из буџета, од прикупљених такси у области средстава за заштиту биља.

За спровођење овог закона надлежно је Министарство пољопривреде и заштите животне средине, а надзор над применом овог закона вршиће преко фитосанитарних инспектора.

Нацртом закона нису прописане нове надлежности и овлашћења фитосанитарних инспектора, већ су надлежности и овлашћења утврђене у Закону о средствима за заштиту биља уподобљене предложеним изменама и допунама.

За примену Закона неопходно је предузети и одговарајуће регулаторне активности, које се, пре свега, заснивају на доношењу подзаконских аката на основу овлашћења из овог закона, и то:

1) Правилник о ближим условима у погледу објеката, опреме, оперативних процедура које спроводи, смерница добре експерименталне праксе које примењује, услове у погледу броја, стручне спреме и струшне оспособљености кадрова, образац захтева за издавање, обнову сертификата и образац сертификата о поступању са смерницама добре експерименталне праксе;

3) Правилник о обрасцу захтева за регистрацију средстава за заштиту биља, као и документацији која се подноси уз захтев за регистрацију, обрасцу захтева за укидање, измену, односно допуну решења о регистрацији, као и документацију која се подноси уз захтев за измену, односно допуну решења о регистрацији;

4) Листу одобрених протектаната и синергиста и Листу неприхватљивих коформуланата;

5) Правилник о обрасцу захтева за издавање решења о дозволи за истраживање и развој, као и документацији која се уз тај захтев подноси;

6) Правилник о ближим условима у погледу објеката, опреме и стручне спреме и оспособљености за обављање промета нарочито опасних средстава за заштиту биља и средстава за заштиту биља и третирање семена;

7) Правилник о класама опасности средстава за заштиту биља која се сматрају нарочито опасним;

8) Правилник о програму и начину полагања стручног испита за обављање промета нарочито опасних средстава за заштиту биља и средстава за заштиту биља за третирање семена и начину провере знања, обрасцу захтева за полагање стручног испита, обрасцу записника о полагању стручног испита и обрасцу уверења о положеном стручном испиту;

9) Правилник о ближим условима и начину примене средстава за заштиту биља којима се не угрожава живот и здравље људи, животиња и животне средине, као и условима и начину руковања, складиштења, транспорта и одлагања средстава за заштиту биља;

10) Правилник о програму и начину спровођења обуке и начину провере знања ради издавања сертификата професионалног корисника, као и обрасцу тог сертификата;

11) Правилник о начину обављања и временском периоду у коме се обавља контролно тестирање уређаја, начину евидентирања извршеног контролног тестирања уређаја, обрасцу потврде о функционалности уређаја,

начину обележавања и обрасцу ознаке за обележавање уређаја, као и уређаје за примену који су у употреби за које се контролно тестирање не обавља;

12) Правилник о ближим условима које морају испуњавати правна лица у погледу просторија, одговарајуће опреме и мерних инструмената за обављање послова контролног тестирања уређаја;

13) Правилник о ближим условима које морају испуњавати високошколске установе које врше обуке за обављање послова контролног тестирања, као и програм и начин полагања стручног испита за обављање послова контролног тестирања и провере знања, обрасцу захтева за полагање стручног испита, обрасцу записника о полагању стручног испита и обрасцу уверења о положеном стручном испиту;

14) Правилник о висини такси у области средстава за заштиту биља.

Обзиром да је један од главних циљена овог закона даље усклађивање националног законодавства у области средстава за заштиту биља са правним тековинама ЕУ, временски утврђени рокови за доношење подзаконских прописа садржани у Националном програму за усвајање правних тековина Европске уније 2014-2018 (НПАА), чија је друга ревизија у току и који се припрема у складу са Закључком Владе Републике Србије о прихватању плана припреме друге ревизије.

Поред приказа статуса усклађености у ревидираном Националном програму за усвајање правних тековина Европске уније се утврђују планови за потпуно усклађивање са правним тековинама Европске уније до краја 2018. године и период од краја 2018. године до почетка 2021. године као моменат ступања у чланство у складу са дефинисаним циљем Републике Србије, али и кључне активности које ће бити окончане до краја 2018. године и од краја 2018. године (односно момента привременог затварања поглавља) до момента планираног ступања у чланство Европске уније, узимајући у обзир оквирни циљ за ступање у чланство постављен у Уводној изјави датој на првој Међувладиној конференцији (рок 31. децембар 2020. године).

Из тих разлога, предочавање посебног плана активности и мера и образлагање капацитета за спровођење предложених решења није неопходно, обзиром да је то све садржано у предлогу ревизије Националном програму за усвајање правних тековина Европске уније.

У предлогу ревизије Националном програму за усвајање правних тековина Европске уније за област средстава за заштиту биља и остатака, у делу за Поглавље 12. Безбедност хране, ветеринарска и фитосанитарна политика, под поглављем 3.12.3.2. Здравље биља – средства за заштиту биља и резидуе, у тачки 2) Планови за потпуно усклађивање са правним тековинама Европске уније, дато је следеће:

а) Планови потпуног усклађивања домаћег законодавног оквира са правним тековинама ЕУ

2016. година				
НАЗИВ ПЛАНИРАНОГ ПРОПИСА	ЕУ ПРОПИС који се преноси	Очекивани степен усклађености	РОК за усвајање прописа (квартал)	Кратак опис приоритета који ће се постићи овим прописима

Правилник о документацији за процену СЗБ	Уредба 284/2013/ЕУ	Потпуна усклађеност	Први	Прелазне мера за податке које треба доставити при подношењу захтева за регистрацију СЗБ.
Правилник о документацији за процену активне супстанце	Уредба 283/2013/ЕУ	Потпуна усклађеност	Први	
Предлог закона о изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља	Уредба 1107/2009/ЕЗ, члан 2. став 1; члан 2. став 3; члан 3, тач. 13, 18, 19, 20, 21, 23, 26, 32, 33; члан 23. став 1. подст. 1. и 2; члан 27. став 1; члан 28. став 2. тачка (в); члан 29. ст. 1, 2, 3. и 6; члан 44. ст. 1, 2. и 3; чл. 45. и 46; члан 47. став 1. подстав 1, став 2; члан 54. став 1. подстав 1. Уредба 396/2005/ЕЗ, члан 3. став 2. тачка (а). Директива 2009/128/ЕЗ, члан 3. тач. 1, 4. и 6; члан 5. ст. 1. и 2; члан 8. ст. 1, 3, 4, 5. и 6. подстав 1; члан 13. став 1. Уредба 284/2013/ЕУ, Прилог, Увод тачка 3, подтач. 3.2. и 3.3.	Делимична усклађеност	Други	Укидање два система регистрације, успостављање система службених и референтних лабораторија, система обука у области средстава за заштиту биља, система контроле уређаја за примену средстава за заштиту биља и система испитивања ефикасности СЗБ са смерницама добре експерименталне праксе.
Правилник о годишњем програму пострегистрационе контроле средстава за заштиту биља за 2016. годину	Члан 30. став 1. Уредбе 396/2005/ЕЗ	Делимична усклађеност	Други	Програма мониторинга резидуа СЗБ делимично израђен на основу процене ризика и усмерени ка процени изложености потрошача.
Правилник о увозу СЗБ	Члан 68. став 1. Уредбе 1107/2009/ЕЗ.	Делимична усклађеност	Други	Начин вршења прегледа и узорковања пошиљки при увозу.
Правилник о начину оглашавања и излагања СЗБ	Члан 66. Уредбе 1107/2009/ЕЗ.	Потпуна усклађеност	Други	Обавезне реченице у сваком огласу за СЗБ и изрази који се не могу користити.
Нови Правилник о МДК	Измене анекса Уредбе 396/2005/ЕЗ: – Уредба 752/2014/ЕУ (нови Анекс I); – Уредбе о изменама Анекса II, III, IV, V и VII до датума израде измена Правилника	Потпуна усклађеност до датума израде измена Правилника	Трећи	Групе производа за које се успостављају максимални нивои резидуа и максимални нивои резидуа у складу са хармонизованим ЕУ нивоима.
Листа одобрених супстанци	Уредбе о измени Сprovedбене уредбе 540/2011/ЕУ	Потпуна усклађеност до датума израде Листе	Трећи	Укидање регистрација за СЗБ која садрже активне супстанце које нису одобрене на нивоу ЕУ. Измена регистрација за СЗБ у складу са услови-

				ма и ограничењима која су утврђена у Листи одобрених супстанци.
Правилник о поступачу са смерницама добре експерименталне праксе (GEP)	Анекс Уредбе 284/2013/ЕУ Увод Анекса, тачка 3, подтач. 3.2. и 3.3.	Потпуна усклађеност	Четврти	Услови за издавање GEP сертификата у смислу кадрова, објеката, опреме и процедура.
Правилник о обрасцу захтева и документацији која се подноси уз захтев за регистрацију СЗБ	Члан 33, 34. и 38. Уредбе 1107/2009/ЕЗ.	Потпуна усклађеност	Четврти	Обрасци захтева за регистрацију, укидање, измену и допуну регистрације СЗБ и документација која се подноси уз захтев.

Одређене подзаконске прописе, усклађене са правним тековинама ЕУ, биће неопходно изменити у смислу усклађивања њихових назива, као што је Правилник о елементима за процену активне супстанце, односно основне супстанце и средстава за заштиту биља („Службени гласник РС”, бр. 21/12) након усвајања Предлога закона о изменама и допунама Закона о средствима за заштиту биља.

Такође, у трећем кварталу 2016. године донеће се и Листа малих и усева и мање значајних намена за које се може проширити примена регистрованих средстава за заштиту биља. Доношење Листе јесте у складу са чланом 51. став 8. Уредбе 1107/2009/ЕЗ и обавеза држава чланица јесте да донесу Листе и да их редовно ажурирају. Међутим, у случају овог прописа није потребно усклађивање, јер не постоји ЕУ пропис, већ државе чланице доносе Листе у зависности од националних интереса.

2017. година				
НАЗИВ ПЛАНИРАНОГ ПРОПИСА	ЕУ ПРОПИС који се преноси	Очекивани степен усклађеност и	РОК за усвајање прописа (квартал)	Кратак опис приоритета који ће се постићи овим прописима
Правилник о програму и начину спровођења обуке и начину провере знања ради издавања сертификата професионалног корисника СЗБ, као и образац тог сертификата	Члан 5. и Анекс I Директиве 2009/128/ЕЗ, осим одредби члана 5. које се односе на поступак доношења прописа и датум успостављања система обука на нивоу ЕУ (ст. 2. и 3).	Потпуна усклађеност	Први	Успостављање система обука и сертификације професионалних корисника тако да сваки корисник стекне довољно знања везано за теме наведене у Анексу I Директиве 2009/128/ЕЗ, укључујући и примену нарочито опасних СЗБ.
Правилник о контролном тестирању уређаја за примену СЗБ који се користе	Члан 8. и Анекс II Директиве 2009/128/ЕЗ, осим одредби члана 8. које се односе на поступак доношења прописа и датум успостављања система контролног тестирања на нивоу ЕУ и обавештавање Европске комисије	Потпуна усклађеност	Први	Начин обављања, евидентирања и временски период у коме се обавља контролно тестирање, ознаке за обележавање уређаја и уређаје за које се не обавља контролно тестирање уређаја за примену СЗБ.
Правилник о стручном испиту за	(став 2. подстав 1. и став 6 подстав 1. и	Потпуна усклађеност	Други	Услови за институције које обављају обуке за

обављање послова контролног тестирања	став 7).			контролно тестирање уређаја за примену СЗБ, програм и начин полагања стручног испита.
Правилник о програму пострегистрационе контроле средстава за заштиту биља за 2017. и 2018. годину	Члан 30. став 1. Уредбе 396/2005/ЕЗ.	Делимична усклађеност	Други	Програма мониторинга резидуа СЗБ делимично израђен на основу процене ризика и усмерен ка процени изложености потрошача.
Измене прилога Правилника о МДК	Измене Анекса II, III, IV, V и VII Уредбе 396/2005/ЕЗ до датума израде измена Правилника.	Потпуна усклађеност до датума израде измена Правилника	Трећи	Максимални нивои резидуа у складу са хармонизованим ЕУ нивоима до датума израде измена Правилника.
Листа одобрених супстанци	Уредбе о измени Сprovedбене уредбе 540/2011/ЕУ до датума израде Листе.	Потпуна усклађеност до датума израде Листе.	Трећи	Укидање регистрација за СЗБ која садрже активне супстанце које нису одобрене на нивоу ЕУ. Измена регистрација за СЗБ у складу са условима и ограничењима која су утврђена у Листи одобрених супстанци.
Правилник о обрасцу, садржини и начину вођења евиденција у области СЗБ	Члан 67. став 1. Уредбе 1107/2009/ЕЗ.	Потпуна усклађеност	Четврти	Евиденција о СЗБ која се производе, увозе, извозе, складиште или стављају на тржиште чува се најмање пет година. Професионални корисници воде евиденцију о примени СЗБ и чувају је три године.
Правилник о условима и начину примене, руковања, складиштења, транспорта и одлагања СЗБ	Чл. 11, 12. и 13. Директиве 2009/128/ЕЗ, осим позивања на ЕУ прописе.	Делимична усклађеност	Четврти	Примена, руковање, складиштење, транспорт и одлагање СЗБ на начин којим се не угрожава живот и здравље људи, животиња и животне средине.

2018. година			
НАЗИВ ПЛАНИРАНОГ ПРОПИСА	ЕУ ПРОПИС који се преноси	Очекивани степен усклађености	РОК за усвајање прописа (квартал)
Предлог закона о средствима за заштиту биља	Уредба 1107/2009/ЕЗ Чл. 1-3, члан 4. став 3, члан 13. став 4, чл. 27-29, 31-51, 53-68. и 72-75. Не преносе се одредбе наведених чланова које се односе на поступак доношења прописа, рокове примене одредби, поступака и овлашћења надлежних	Делимична усклађеност, јер се не преносе одредбе <i>које ће се примењивати</i> даном <i>приступања</i> , и то одредбе: – о одобравању активних супстанци (чл. 4-12, члан 13. ст. 1-3, чл. 14-26); – о одобравању про-тектаната и синергис-та (чл. 25 и 26); – о паралелној трговини (члан	Први

	<p>тела ЕУ, позивања на ЕУ прописе, извештавања држава чланица и надлежних тела ЕУ, поступке држава чланица које нису известиоци у поступку зоналне регистрације СЗБ.</p> <p>Не преносе се ни одредбе које није могуће пренети у национално законодавство:</p> <ul style="list-style-type: none"> – које престају да важе (члан 30); – које се односе на поступке надлежних тела ЕУ (чл. 69-71); – прелазне и завршне одредбе и ступање на снагу (чл. 76-84). <p>Уредба 396/2005/ЕЗ Чл. 1-5, 18-19, 26-28, 30, 34-35, 38. и 42.</p> <p>Не преносе се одредбе наведених чланова које се односе на позивања на ЕУ прописе, рокове и поступак доношења прописа, рокове примене одредби, извештавања држава чланица и надлежних тела ЕУ.</p> <p>Не преносе се ни одредбе које није могуће пренети у национално законодавство:</p> <ul style="list-style-type: none"> – мере за спровођење (члан 46); – које се односе на поступке надлежних тела ЕУ (члан 47); – прелазне и завршне одредбе и ступање на снагу (чл. 48-50). <p>Директива 2009/128/ЕЗ Чл. 1-15, члан 9. ст. 2-6, чл. 17. и 19.</p> <p>Не преносе се одредбе наведених чланова које се односе на позивања на ЕУ прописе, рокове и поступак доношења прописа, датума примене одредби, извештавања држава чланица и надлежних тела ЕУ.</p> <p>Не преносе се ни одредбе које није могуће пренети у национално законодавство:</p> <ul style="list-style-type: none"> – које се односе на поступке надлежних тела 	<p>52);</p> <ul style="list-style-type: none"> – Анекс I, којим су државе чланице подељене у три зоне за регистрацију СЗБ; – Анекс II о критеријумима за одобравање активних супстанци, протектаната и синергиста. <p>Делимична усклађеност, јер се не преносе одредбе <i>које ће се примењивати даном приступања</i>, и то одредбе:</p> <ul style="list-style-type: none"> – о одобравању нивоа резидуа (чл. 6-17, 21-25, 39); – програм контроле резидуа на нивоу ЕУ (члан 29); – достављање података надлежних тела ЕУ и извештавање (чл. 31-33, 40. и 41); – трошкове за спровођење (чл. 36. и 37); – давање мишљења надлежних тела ЕУ (чл. 43-45). <p>Делимична усклађеност, јер се не преносе одредбе <i>које ће се примењивати даном приступања</i>, и то одредбе које се односе на генералну забрану примене СЗБ из ваздухоплова (члан 9. став 1)</p>	
--	---	--	--

		<p>ЕУ (чл. 18, 20. и 21);</p> <ul style="list-style-type: none"> – трошкове спровођења (члан 22); – прелазне и завршне одредбе и ступање на снагу (чл. 23. и 25). <p>Уредба 1185/2009/ЕЗ, осим одредби које нису преносиве у национално законодавство, а које се односе на поступак доношења прописа на ЕУ нивоу, поступака надлежних органа ЕУ, позивања на ЕУ прописе, извештавање ка Европској комисији, прелазне одредбе и ступање на снагу.</p>	Потпуна усклађеност	
Правилник о основним принципима интегралног управљања штетним организмима	о	Члан 14. и Анекс III Директиве 2009/128/ЕЗ, осим одредби члана 14. које се односе на позивања на ЕУ прописе (ст. 1, 3. и 4).	Потпуна усклађеност	Други
Правилник о програму и начину спровођења обуке и начину провере знања ради издавања сертификата за дистрибутера СЗБ, као и образац тог сертификата	о	Члан 5. и Анекс I Директиве 2009/128/ЕЗ осим одредби члана 5. ст. 2. и 3, које се односе на поступак доношења прописа и датума успостављања система обука на нивоу ЕУ.	Потпуна усклађеност	Други
Правилник о статистици области СЗБ	о у	Анекси Уредбе 1185/2009/ЕЗ осим одредби које нису преносиве у национално законодавство. Анекс I, осим одредби одељка 5. и 6. Анекс II, осим одредби одељка 5. став 5. и одељка 6. Анекс III	Потпуна усклађеност	Трећи
Правилник о вишегодишњем програму контроле резидуа СЗБ у храни за 2019, 2020. и 2021. годину	о	Члан 32. став 1. Уредбе 396/2005/ЕЗ.	Потпуна усклађеност	Четврти
Правилник о програму пострегистра-ционе контроле формулација СЗБ	о	Члан 68. став 1. Уредбе 1107/2009/ЕЗ.	Делимична усклађеност	Четврти

Одређене подзаконске прописе, усклађене са правним тековинама ЕУ, биће неопходно изменити у смислу усклађивања њихових назива, као што је Правилник о садржини и обрасцу захтева за испитивање нерегистрованих средстава за заштиту биља и активне супстанце односно основне супстанце која

није уписана у Листу одобрених супстанци у истраживачке или развојне сврхе („Службени гласник РС”, бр. 44/13).

б) Преглед мера и активности ради успостављања или јачања институционалне структуре и административних капацитета

Поред усклађивања законодавства за Републику Србију, као државу у процесу приступања ЕУ, један од основних приоритета јесте и да обезбеди да надлежни органи у области средстава за заштиту биља и резидуа располажу довољним бројем одговарајућег квалификованог и искусног особља како би се обавезе утврђене у ЕУ прописима извршавале ефикасно и успешно, укључујући и одговарајуће инспекцијске органе и лабораторије за испитивање. Поред тога, за сваку референтну лабораторију на нивоу ЕУ у области средстава за заштиту биља и резидуа потребно је одредити и националне референтне лабораторије.

Кључне активности које ће бити окончане у периоду од 2016. до краја 2018. године

За потребе усклађивања поступка регистрације средстава за заштиту биља са правним тековима ЕУ, у првом кварталу 2016. године, након избора твининг партнера и потписивања уговора за твининг пројекат који се финансира из нераспоређених средстава из ИПА 2013, потписаће се уговори са спољним оцењивачима у поступку регистрације средстава за заштиту биља, који су изабрани на конкурс расписаном у 2014. години. Тиме ће бити успостављена јединица за процену у поступку регистрације средстава за заштиту биља изван МПЗЖС.

Заједно са запосленима у Одељењу за средства за заштиту и исхрану биља изабрани оцењивачи ће имати обавезу континуираних обука, у складу са склопљеним уговором, у оквиру трајања поменутог твининг пројекта (2017. и 2018. година), чиме се обезбеђује јачање административних капацитета за поступак регистрације средстава за заштиту биља у складу са ЕУ прописима.

У 2016. и 2017. години наставиће се са спровођењем твининг пројекта ИПА 2012, у области одрживе примене средстава за заштиту биља, којим ће ојачани капацитети Одељења за средства за заштиту и исхрану биља и Одељења фитосанитарне инспекције у вези са интегралним управљањем штетним организмима, националним акционим планом, индикаторима о мерењу напретка у достизању одрживе примене средстава за заштиту биља, посебне мере у циљу заштите водене животне средине и воде за пиће, смањењем употребе средстава за заштиту биља или ризицима у специфичним областима, руковањем и складиштењем средстава за заштиту биља и поступањем са испражњеном амбалажом од пестицида и заосталим количинама средстава за заштиту биља.

У 2017. години извршиће се избор службених и референтних лабораторија у области средстава за заштиту биља и резидуа, путем јавног конкурса, а у складу са условима утврђеним Законом о средствима за заштиту биља.

У 2018. години неопходно је извршити пријем новог особља за:

1) административне послове, и то два извршиоца у Одељењу за средства за заштиту и исхрану биља, ради примене усклађених ЕУ прописа који се односе на резидуде, одрживу примену и статистику о средствима за заштиту биља и

2) инспекцијске послове, и то 35 извршилаца у Одељењу фитосанитарне инспекције, који ће поред послова у области средстава за заштиту биља и

резидуа обављати и друге послове у оквиру фитосанитарног система (здравље биља и биљни карантин, семе и садни материјал пољопривредног биља, признавање сорти пољопривредног биља, заштита права оплемењивача биљних сорти, ГМО, безбедност хране и хране за животиње биљног порекла), али и послове у другим областима поверене другим прописима у надлежности Министарства (дуван и мере подстицаја).

Јачање институционалног оквира и постојећих капацитета релевантни за преношење, спровођење и примену правних тековина ЕУ представљени су и у следећој табели:

Организациона јединица	Укупан број запослених	Потребан број запослених за рад на преношењу/ спровођењу и примени ЕУ прописа		Примена прописа поверена другим институцијама
Одељење за средства за заштиту и исхрану биља	5 + 2	2	Преношење	13 институција (институти и факултети), 79 оцењивача за седам области процене средстава за заштиту биља у поступку регистрације.
		5	Спровођење и примена	
Одељење граничне фитосанитарне инспекције	34	1	Преношење	<ul style="list-style-type: none"> – 4 службене лабораторије за испитивање узорака СЗБ узетих у контроли увоза, производње, промета и примене. – Једна референтна лабораторија за испитивање узорака средстава за заштиту биља.
		33	Спровођење и примена	
Одељење фитосанитарне инспекције	54 + 35	2	Преношење	<ul style="list-style-type: none"> – 38 службених лабораторија, изабраних путем конкурса (уговор склопљен на пет година), за испитивање узорака хране и хране за животиње на резидуе средстава за заштиту биља у контроли увоза, производње и промета, од којих четири испитују узорке хране у оквиру програма пострегистрационе контроле средстава за заштиту биља (програм мониторинга резидуа средстава за заштиту биља). – Референтне лабораторије за резидуе (за резидуе у воћу и поврћу, цереалије и храну за животиње, храну животињског порекла и single residue
		87	Спровођење и примена	

				методе).
--	--	--	--	----------

Поред пријема новог особља за административне и инспекцијске послове, спроводиће се и активности на развоју фитосанитарног информационог система, као и на успостављању система тренинга и евалуације знања фитосанитарних инспектора у области средстава за заштиту биља и резидуа, које ће бити подржане применом твининг пројеката који се спроводе (ИПА 2012) или ће се спроводити у периоду од 2016. до 2020. године.

Кључне активности које ће бити окончане у периоду од 2019. до краја 2020. године

Кључне активности које је потребно спровести у периоду од 2019. до краја 2020. године односе се на одређивање и опремање граничних прелаза према трећим земљама у сарадњи са царинским органом и дефинисање других места за преглед средстава за заштиту биља која нису тачке уласка. У вези са тим неопходно је спровести и реорганизацију Одељења граничне фитосанитарне инспекције, распоређивањем одређеног броја граничних фитосанитарних инспектора у Одељење фитосанитарне инспекције.

в) Планиране мере за постизање потпуне усклађености са правним тековинама ЕУ

2016. година

Уредба 1107/2009/ЕЗ – Регистрација средстава за заштиту биља

Уредба 396/2009/ЕЗ – Резидуе

Уредба 1185/2009/ЕЗ – Статистика о средствима за заштиту биља

Недостатак информационих технологија представља ограничавајући фактор како за усклађивање, тако и за спровођење и примену прописа и повезивање са већ постојећим базама података.

Пројекат „Израда одрживог информационог система Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде”, у оквиру ИПА 2012 (у даљем тексту: ИПА 2012 ИТ), почеће са применом у првом кварталу 2016. године. У оквиру овог пројекта успоставиће се и фитосанитарни информациони систем који, између осталог, обухвата и област средстава за заштиту биља Б и резидуа. Посебна пажња биће посвећена успостављању база података које су неопходне за спровођење Закона о средствима за заштиту биља, у области регистрације средстава за заштиту биља и резидуа, укључујући и статистичке податке о продаји и примени средстава за заштиту биља и извештавање.

Према предлогу, Министарство ће бити задужено за прикупљање података о продаји и примени средства за заштиту биља (у сарадњи са пољопривредним саветодавним и стручним службама, као системски успостављеном и територијално организованом мрежом пољопривредних служби), док ће Републички завод за статистику бити задужен за обраду и извештавање, као и прослеђивање прикупљених података Евростату, у оквиру агроеколошке статистике.

Наведени предлог, Управа за заштиту биља и Републички завод за статистику ће разрадити Акционим планом о прикупљању статистичких подата о продаји и примени средстава за заштиту биља у оквиру твининг пројекта ИПА 2012, обзиром да је за формулисање индикатора ради праћења напретка у

оквиру успостављања одрживе примене средстава за заштиту биља (Директиве 2009/128/ЕЗ) неопходно користити и статистичке податке прикупљене у складу са законодавством Заједнице о статистици о средствима за заштиту биља (Уредба 1185/2009/ЕЗ), заједно са осталим релевантним подацима.

Поменути Акциони план биће основа за припрему за наредни твининг пројекат у оквиру ИПА 2017, под радним називом „Унапређени систем контроле средстава за заштиту биља (контрола резидуа и формулација), укључујући и систем за прикупљање статистичких података о продаји и примени средстава за заштиту биља” (у даљем тексту: ИПА 2017).

Релевантни статистички подаци о продаји и примени средстава за заштиту биља неопходни су и за одређивање трендова у коришћењу појединих активних супстанци, приоритетних усева/засада или подручја у којима је могуће смањити ризик и утицај средстава за заштиту биља на здравље људи и животну средину, као и да се подстакне увођење и развој интегралног управљања штетним организмима и алтернативних приступа или техника како би се смањила зависност од примене СЗБ, на чему ће се радити у оквиру поменутог твининг пројекта ИПА 2017.

У четвртном кварталу 2016. године, као наставак ИПА 2008, почеће са спровођењем твининг пројекат који се финансира из нераспоређених средстава из ИПА 2013 и односи се на регистрацију средстава за заштиту биља. Међутим, како се ради о почетку твининг пројекта, конкретне активности које се тичу помоћи за постизање потпуне усклађености са правним тековинама биће спроведене у 2017. и 2018. години.

Обзиром на чињеницу да се Правилник о максимално дозвољеним количинама остатака средстава за заштиоту биља доноси уз сагласност министра надлежног за послове здравља, потребно је успоставити бољу координација између Министарства и Министарства здравља. У периоду до добијања сагласности МЗ на предложене хармонизоване нивое резидуа долази и до измена нивоа резидуа на нивоу ЕУ, тако да РС није у могућности да на адекватан начин, изменом прописа, прати честе измене на нивоу ЕУ.

То нарочито ствара проблеме при спровођењу службених контрола. Потребно је да се МЗ да сагласнаст на предлог измена Правилника о о максимално дозвољеним количинама остатака средстава за заштиоту биља да, ако се у поступку службене контроле хране или хране за животиње утврди да су нивои резидуа утврђени на нивоима различитим од оних утврђених на нивоу ЕУ, до доношења измена прописа примењиваће се нивои који су утврђени на нивоу ЕУ.

Такође, након усвајања Предлога измена и допуна Закона о безбедности хране, којима се ствара основ за доношење подзаконских прописа у вези са контаминентима, из Правилника о о максимално дозвољеним количинама остатака средстава за заштиоту биља биће изузет прилог који се односи на успостављање нивоа контаминената у храни, обзиром да ће то бити надлежност Министарства здравља.

Директива 2009/128/ЕЗ – одржива примене средстава за заштиту биља

У 2016. години, у оквиру твининг пројекта ИПА 2012, наставиће се са активностима у делу који се тиче помоћи у примени система обука професионалних корисника и дистрибутера, како би у првом кварталу 2017. године били донети подзаконски прописи за њихово спровођење.

Обзиром на чињеницу да је систем саветодавства, укључујући и саветодавне послове у области заштите биља, поред закона у фитосанитарној области (Закон о здрављу биља – „Сл. гласник РС”, бр. 41/09 и Закон о средствима за заштиту биља) обухваћено и Законом о саветодавним и стручним пословима („Сл. гласник РС”, бр. 30/10) и прописима који су донети на основу закона, неопходно је у 2016. години, заједно са јединицом за рурални развој МПЗЖС, израдити акциони план на који начин ће се бити спроведене обуке саветодаваца прописане чланом 5. и Анексом I Директиве 2009/128/ЕЗ.

Акциони план ће се израдити у оквиру твининг пројекта ИПА 2012.

Приручник о контролном тестирању уређаја за примену који се користе, припремљен у оквиру активности твининг пројекта ИПА 2012 биће одштампан и дистрибуиран будућим контролорима техничке исправности у контролним („пољским”) станицама.

Како би од јуна 2017. године почело спровођење основних принципа интегралног управљања штетним организмима, потребно је у 2016. години, такође у оквиру твининг пројекта ИПА 2012, разрадити основне смернице и смернице за појединачне, одабране усеве/засаде.

2017. година

Уредба 1107/2009/ЕЗ – Регистрација средстава за заштиту биља

Уредба 396/2009/ЕЗ – Резидуе

2017. година, биће година пуног спровођења твининг пројекта из ИПА нераспоређених средстава из 2013, у оквиру кога ће запослени у Управи за заштиту биља и спољни оцењивачи у поступку регистрације средстава за заштиту биља, заједно са твининг партнером радити на реализацији друге и треће фазе акционог плана, сачињеног у оквиру твининг пројекта ИПА 2008, односно на процени еквивалентности извора активних супстанци у регистрованим средствима за заштиту биља и на процени нових средстава за заштиту биља ради регистрације.

Ради реализације ове две фазе извршена је подела регистрованих средстава за заштиту биља у групе за ревизију са временским оквиром за достављање додатне документације за процену извора активних супстанци.

Обзиром да ће у 2016. години бити успостављена јединица за процену у поступку регистрације средстава за заштиту биља изван Министарства (потписаће се уговори са спољним оцењивачима у поступку регистрације средстава за заштиту биља, који су изабрани на конкурс расписаном у 2014. години), који ће заједно са запосленима у Управи за заштиту биља преузети процену ризика, укључујући и процену изложености потрошача, у 2017. години почеће се и са спровођењем нови твининг пројекат ИПА 2017, у оквиру кога ће бити реализоване активности на Националном програму мониторинга резидуа средстава за заштиту биља усклађеним са захтевима ЕУ, односно израђеним у потпуности на основу процене ризика и усмереном ка процени изложености потрошача.

Такође, ради реализације ових активности у 2017. години извршиће се и избор службених и референтних лабораторија у области средстава за заштиту биља и резидуа, путем јавног конкурса.

Директива 2009/128/ЕЗ – одржива примене средстава за заштиту биља

Уредба 1185/2009/ЕЗ – Статистика о средствима за заштиту биља

Ради утврђивања квантитативних претпоставки, циљева, мера и временског оквира за смањење ризика од примене средстава за заштиту биља и њиховог утицаја на здравље људи и животну средину, све мере спроведене до 2016. године, као и оне које ће се спроводити у 2016. години, неопходно је утврдити у једом стратешком документу, Националном акционом плану за одрживу примену средстава за заштиту биља. Циљеви Националног акционог плана о одрживој примени средстава за заштиту биља треба да обухвате различите области, као што су заштита радника, заштита животне средине, резидуе, примену одређених техника и сл.

Како ће прва верзија Националног акционог плана о одрживој примени средстава за заштиту биља бити израђена до краја трајања твининг пројекта ИПА 2012 (фебруар 2017. године), потребно је да све заинтересоване стране (удружења пољопривредних произвођача, произвођача средстава за заштиту биља, потрошача, научне и стручне институције и сл. организације) имају увид у овај документ, што ће се спровести постављањем документа на званичну интернет страницу Министарства, као и другим активностима усмереним на подизање свести јавности и заинтересованих страна о мерама за достизање одрживе примене средстава за заштиту биља, утврђеним у „Комуникационом плану” израђеном у оквиру ИПА 2012.

Национални акциони план о одрживој примени средстава за заштиту биља треба да обухвати период од најмање 10 година, кога треба да усвоји Влада Републике Србије, са могућношћу преиспитивања на барем три године.

Национални акциони план мора да укључи и индикаторе ради праћења његовог спровођења, као и одређивања трендова у коришћењу појединих средстава за заштиту биља која садрже одређене активне супстанце које изазивају посебну забринутост, као и одређивања приоритетних усева/засада или подручја у којима је могуће смањити ризик и утицај средстава за заштиту биља на здравље људи и животну средину.

Због тога је неопходно имати одговарајуће релевантне статистичке податке о продаји и примени средстава за заштиту биља.

У оквиру новог твининг пројекат ИПА 2017, поред активности на Националном програму мониторинга резидуа средстава за заштиту биља усклађеним са захтевима ЕУ, биће реализоване и активности на прикупљању релевантних статистичких података о продаји и примени средстава за заштиту биља.

У успостављању наведених мера значајну улогу имаће и твининг пројекат ИПА 2012 ИТ (са чијом применом се почиње у 2016. години), којим ће се успоставити базе података неопходне за спровођење Закона о средствима за заштиту биља, у области регистрације средстава за заштиту биља и резидуа, укључујући и статистичке податке о продаји и примени средстава за заштиту биља и извештавање.

2018. година

Уредба 1107/2009/ЕЗ – Регистрација средстава за заштиту биља

У овој години спроводиће се активности у оквиру твининг пројекат ИПА 2013, у оквиру кога ће се процењивати еквивалентност извора активних супстанци у регистрованим средствима за заштиту биља и на процени нових средстава за заштиту биља ради регистрације на основу ЕУ правила.

Директива 2009/128/ЕЗ – одржива примена средстава за заштиту биља

Уредба 396/2009/ЕЗ – Резидуе

Уредба 1185/2009/ЕЗ – Статистика о средствима за заштиту биља

У овој години неопходно је спровести активности на утврђивању Предлога Националног акционог плана о одрживој примени средстава за заштиту биља ради усвајање од стране Владе Републике Србије.

У 2018. години најважнија планирана мера која, као економски инструмент има кључну улогу у постизању циљева који се односе на одрживу примену пестицида, јесте да у оквиру Националног програма руралног развоја од 2015. до 2020. године, на основу кога ће се доносити годишње мере подстицаја у пољопривреди и руралном развоју, регистрована пољопривредна газдинства могу да поврате средства уложена у обуке за безбедну примену, руковање, складиштење и транспорт средстава за заштиту биља, као и контролно тестирање уређаја за примену средстава за заштиту биља, преко подстицаја за мере руралног развоја. Тиме ће се стимулисати пољопривредна газдинства и допринети очувању животне средине, а пре свега земљишта и вода, као најважнијих природних ресурса за пољопривредну производњу, којима управо располажу пољопривредна газдинства.

У овој години предвиђен је и рад на успостављању база података неопходних за спровођење Закона о средствима за заштиту биља, у области регистрације средстава за заштиту биља и резидуа, укључујући и статистичке податке о продаји и примени средстава за заштиту биља и извештавање, применом твининг пројекат ИПА 2012 ИТ, као и твининг пројекат ИПА 2017 у оквиру кога ће бити спроведене активности на доношењу Вишегодишњег националног програмг мониторинга резидуа средстава за заштиту биља усклађеним са захтевима ЕУ, односно израђеним у потпуности на основу процене ризика и усмереном ка процени изложености потрошача.

2019-2020. година

У 2019. години, у годишње мере подстицаја у пољопривреди и руралном развоју за регистрована пољопривредна газдинства потребно је укључити и поштовање основних и посебних смерница интегралног управљања штетним организмима.

Потребно је имати у виду да до краја 2018. године, али и у току 2019. и 2020. године ЕУ прописи могу бити измењени и допуњени, као што је то и наведено у одредбама Директиве 2009/128/ЕЗ, Уредбе 1185/2009/ЕЗ, а нарочито у члану 78. Уредбе 1107/2009/ЕЗ, а који су у вези са:

1) свим Анексима Уредбе 1107/2009/ЕЗ, укључујући и негативну листу коформуланата (Анекс III који још увек није утврђен) и уредбама за спровођење ове Уредбе, узимајући у обзир најновија научна и техничка сазнања;

2) уредба о захтеваним подацима за протектанте и синергисте и о утврђивању програма рада за протектанте и синергисте;

3) потребним информацијама за паралелну трговину;

4) правила за примену члана 54. Уредбе 1107/2009/ЕЗ у смислу експеримената у сврху истраживања и развоја, а посебно за максималне количине средстава за заштиту биља које се смеју применити;

5) детаљна правила за одобравање ађуваната, укључујући захтеве за податке, обавештавање, оцењивање, процену и поступке одлучивања;

6) уредба која садржи захтеве за обележавање СЗБ, а која ће објединити члан 16. Директиве 91/414/ЕЕЗ и Уредбу 547/2011/ЕУ;

7) уредба о контролама, а посебно у односу на производњу, паковање, обележавање, складиштење, превоз, стављање на тржиште, формулацију, паралелну трговину као и примену средстава за заштиту биља и одредбе о прикупљању информација и извештавању о могућим тровањима.

Такође, чланом 78. Уредбе 1107/2009/ЕЗ предвиђено је да се могу донети и нови прописи, односно мере потребне за спровођење ове Уредбе.

Финансијски аспект спровођења планираних мера

Трошкови за ангажовање нових запослених, односно финансијски аспект спровођења планираних мера, приказани су у заједничком формулару за фитосанитарну област (здравље биља, семе и садни материјал, средства за заштиту биља и резидуе, признавање сорти пољопривредног биља и ГМО) о финансијским аспектима преноса правних тековина ЕУ.